

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Algemeen Ambtsbericht Sierra Leone

Mei 2011

Algemeen Ambtsbericht Sierra Leone

| Mei 2011

Colofon

Plaats Den Haag

Opgesteld door Directie Consulaire Zaken en Migratiebeleid
Afdeling Asiel, Hervestiging en Terugkeer

Inhoudsopgave

Colofon.....	2
Inhoudsopgave.....	3
1 Inleiding	5
2 Landeninformatie	6
2.1 Basisgegevens.....	6
2.1.1 Land	6
2.1.2 Volk	6
2.1.3 Taal	7
2.1.4 Geschiedenis.....	7
2.1.4.1 Burgeroorlog.....	8
2.1.4.2 Periode Kabbah 2002 t/m 2007	9
2.1.4.3 Periode Koroma 2007 t/m 2008.....	10
2.1.5 Staatsinrichting	10
2.1.5.1 Uitvoerende macht.....	11
2.1.5.2 Wetgevende macht	11
2.1.5.3 Rechterlijke macht.....	11
2.2 Politieke ontwikkelingen	13
2.2.1 Periode Koroma 2009 t/m 2010.....	13
2.2.2 Corruptiebestrijding	13
2.2.3 Hervormingen	15
2.2.4 Verkiezingen 2012	15
2.3 Veiligheidssituatie	16
2.3.1 Peacebuilding Commission	17
2.3.2 UNIPSIL	18
2.3.3 Binnenlandse Veiligheid en Grensbewaking	19
2.3.3.1 Leger	20
2.3.3.2 Politie.....	20
2.3.4 Drugs.....	21
2.3.5 Diamanten	22
2.3.6 Jeugdwerkloosheid.....	23
2.3.7 Sierra Leone en haar buurlanden	23
3 Mensenrechten	25
3.1 Juridische context.....	25
3.1.1 Internationale verdragen en protocollen	25
3.1.2 Nationale wetgeving.....	26
3.1.2.1 Staatsburgerschap	27
3.2 Toezicht	28
3.2.1 Overheidsorganisaties	28
3.2.2 Niet-gouvernementele organisaties (ngo's)	29
3.3 Naleving en schendingen	30
3.3.1 Vrijheid van meningsuiting.....	30
3.3.1.1 Gedrukte media.....	31
3.3.1.2 Radio, televisie en internet.....	32
3.3.2 Vrijheid van vereniging en vergadering.....	33
3.3.3 Vrijheid van godsdienst	33
3.3.4 Bewegingsvrijheid.....	34

Algemeen Ambtsbericht Sierra Leone

| Mei 2011

3.3.4.1	Geboortebewijzen	34
3.3.4.2	Identiteitskaarten	35
3.3.4.3	Paspoorten	35
3.3.4.4	Vliegveld Lungi International Airport	36
3.3.4.5	Freetown Port.....	37
3.3.4.6	Wegennet	37
3.3.5	Rechtsgang	37
3.3.5.1	Speciaal Strafhof voor Sierra Leone	39
3.3.6	Arrestaties en detenties.....	40
3.3.6.1	Gevangenissen	41
3.3.7	Mishandeling en foltering	42
3.3.8	Verdwijningen	42
3.3.9	Moorden en buitengerechterlijke executies	42
3.3.10	Doodstraf	42
3.3.11	Mensenhandel	43
3.4	Specifieke groepen	44
3.4.1	Vrouwen(rechten).....	45
3.4.1.1	Maatschappelijke positie van vrouwen	45
3.4.1.2	Reproductieve gezondheidszorg en rechten	46
3.4.1.3	Verkrachting	47
3.4.1.4	Mishandeling binnen het huwelijk	48
3.4.1.5	Prostitutie	48
3.4.2	Female Genital Mutilation (FGM)	49
3.4.2.1	FGM leeftijd	49
3.4.2.2	Soweh's die FGM uitvoeren	50
3.4.2.3	FGM ritueel	50
3.4.2.4	Onttrekking aan FGM	51
3.4.2.5	Anti-FGM bewegingen	51
3.4.3	Minderjarigen.....	52
3.4.3.1	Huwelijk met minderjarige	52
3.4.3.2	Arbeid door minderjarigen	53
3.4.3.3	Sociale situatie minderjarigen	53
3.4.3.4	Opvang minderjarigen.....	54
3.4.3.5	Kindsoldaten	54
3.4.4	Homoseksuelen	55
3.4.5	Etnische groepen	55
3.4.6	Geheime genootschappen	56
3.4.6.1	Bondo, Bundu of Sande genootschap	56
3.4.6.2	Poro genootschap	57
3.4.7	Dienstplicht.....	58
4	Migratie	59
4.1	Migratiestromen	59
4.1.1	Liberiaanse vluchtelingen in Sierra Leone.....	59
4.2	Terugkeer	59
4.3	Activiteiten van internationale organisaties	60
5	Bijlagen	61
5.1	Literatuurlijst	61
5.2	Websites	64
5.3	Grondwet en wetteksten.....	65
5.4	Tijdschriftartikelen, krantenartikelen en persberichten:	65
5.5	Kaarten van Sierra Leone	66

1 Inleiding

In dit algemeen ambtsbericht wordt de situatie in Sierra Leone beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielverzoeken van personen die afkomstig zijn uit dat land en voor besluitvorming over de terugkeer van afgewezen asielzoekers uit Sierra Leone. Dit ambtsbericht is een actualisering van eerdere ambtsberichten over de situatie in Sierra Leone (laatstelijk januari 2009). Het algemeen ambtsbericht beslaat de periode van januari 2009 t/m april 2011.

Dit ambtsbericht is gebaseerd op informatie van openbare en vertrouwelijke bronnen. Bij de opstelling is gebruik gemaakt van informatie van verschillende organisaties van de Verenigde Naties, (niet-)gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst.

Bovendien liggen bevindingen ter plaatse en vertrouwelijke rapportages van de Nederlandse vertegenwoordiging in Dakar (Senegal), waaronder Sierra Leone ressorteert, aan dit algemeen ambtsbericht ten grondslag.

In het algemeen ambtsbericht wordt veelvuldig verwezen naar geraadpleegde openbare bronnen. Daar waar openbare bronnen zijn vermeld, wordt de tekst in veel gevallen ook ondersteund door informatie die op vertrouwelijke basis is ingewonnen.

In hoofdstuk twee wordt ingegaan op recente ontwikkelingen op politiek, veiligheids- en sociaaleconomisch gebied. Deze beschrijving wordt voorafgegaan door een beknopt overzicht van de recente geschiedenis van Sierra Leone. Ook is een korte passage over de geografie en de bevolking van Sierra Leone opgenomen.

In hoofdstuk drie wordt de mensenrechtensituatie in Sierra Leone geschetst. Na een beschrijving van wettelijke garanties en internationale verdragen, waarbij Sierra Leone partij is, komen de mogelijkheden van toezicht op naleving van de mensenrechten aan de orde. Daarna volgt de beschrijving van de naleving dan wel schending van enkele klassieke mensenrechten. Ten slotte wordt de positie van specifieke groepen belicht.

In hoofdstuk vier komen migratie en opvang van ontheemden en activiteiten van internationale organisaties aan de orde.

2 Landeninformatie

2.1 Basisgegevens

2.1.1 Land

De Republiek Sierra Leone ligt aan de westkust van Afrika en heeft een totale oppervlakte van 71.740 km². Het land grenst in het noordwesten, het noorden en het noordoosten aan Guinee, in het zuidoosten aan Liberia en in het zuidwesten aan de Atlantische Oceaan. Het land heeft een tropisch en vochtig klimaat.¹

Sierra Leone is verdeeld in drie provincies (Noord, Oost en Zuid) en één *Area* (Western Area: het schiereiland Freetown en een aantal eilanden). De provincies en de Western Area zijn onderverdeeld in totaal veertien districten.² Naast de nationale hoofdstad Freetown zijn de belangrijkste steden Bo (hoofdstad van de zuidelijke provincie), Kenema (hoofdstad van de oostelijke provincie) en Makeni (hoofdstad van de noordelijke provincie).³

2.1.2 Volk

Sierra Leone telt ruim 5,5 miljoen inwoners, waarvan bijna 42% onder de 15 jaar is. De levensverwachting bij de geboorte is ongeveer 55 jaar.⁴

Sierra Leone kent verschillende bevolkingsgroepen, waarvan de Temne (centraal en noordwesten) en de Mende (oosten en zuiden) met elk ruim 30% de grootste zijn. Ongeveer 7% van de bevolking is Krio (of Kreools). De Krio zijn afstammelingen van bevrijde slaven, die in de laat-achttiende eeuw zijn teruggekeerd naar Sierra Leone, en zich voornamelijk hebben gevestigd in en rondom Freetown.⁵

Het resterende percentage betreft andere etnische groepen, waarvan de grootste groepen zijn de Limba, Kuranko, Susu, Yalunka, Loko (noorden), de Kono en Kisi (oosten), en de Sherbro (zuidwesten). Kleinere groepen, zoals de Bullom, Vai en Krim, zijn te vinden in het kustgebied; de Fulani en de Malinke zijn immigranten uit Guinee die zich in het noorden en het oosten hebben gevestigd.⁶

De buitenlandse gemeenschap, die merendeels in Freetown woonachtig is, bestaat voornamelijk uit voormalige vluchtelingen van de recente burgeroorlog in Liberia, evenals kleine groepen Libanezen, Indiërs, Pakistani en Europeanen.⁷

In de grondwet⁸ van Sierra Leone is vrijheid van godsdienst opgenomen. Volgens de *Inter-Religious Council* (IRC) is ongeveer 75% van de bevolking moslim, 20%

¹ Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, december 2010; Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook, Sierra Leone*, 11 januari 2011.

² Zie voor een verdeling van de provincies en districten de kaarten van bijlage 5.5.

³ Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, december 2010; U.S. Department of State, *Background Note: Sierra Leone*, 1 december 2010.

⁴ U.S. Department of State, *Background Note: Sierra Leone*, 1 december 2010.

⁵ Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook, Sierra Leone*, 11 januari 2011;

US Department of State, *2010 Human Rights Report: Sierra Leone*, 8 april 2011.

⁶ US Department of State, *Background Note: Sierra Leone*, 1 december 2010; Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook, Sierra Leone*, 11 januari 2011; Encyclopædia Britannica, *Sierra Leone*, www.britannica.com, bekeken op 24 januari 2011.

⁷ US Department of State, *Background Note: Sierra Leone*, 1 december 2010; Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook, Sierra Leone*, 11 januari 2011; Encyclopædia Britannica, *Sierra Leone*, www.britannica.com, bekeken op 24 januari 2011.

christelijk en belijdt ongeveer 2% van de bevolking inheemse dan wel andere godsdiensten, voornamelijk animisme. Evangelisten zijn een groeiende minderheid binnen de christelijke gemeenschap. Veel mensen belijden in de praktijk een mix van islam of christendom met traditionele inheemse godsdienst.⁹

Historisch gezien wonen de moslims voornamelijk in het noorden van het land en de christenen in het zuiden, maar door de jarenlange burgeroorlog (zie 2.1.4.1 Burgeroorlog) loopt dit nu meer door elkaar heen.¹⁰

2.1.3 Taal

De officiële taal in Sierra Leone is Engels. Deze taal wordt gebruikt in het onderwijs, door de overheid, de rechterlijke macht en op alle andere formele terreinen.

Alle kranten verschijnen in het Engels. Daarnaast worden er circa vijftien lokale talen gesproken, waarvan het Krio (vnl. gesproken in de *Western Area*), Mende (in het zuiden en oosten van het land), Limba (in het noorden van het land) en Temne (ook in het noorden van het land) de belangrijkste zijn. De talen zijn nauw gerelateerd aan de bevolkingsgroepen die er wonen.¹¹

Het Krio, van oorsprong Kreools-engels, is voor 10% van de bevolking in en rondom Freetown de moedertaal, maar wordt door 95% van de bevolking gesproken en fungeert als lokale *lingua franca*.¹²

2.1.4 Geschiedenis

In deze paragraaf wordt een beknopt overzicht gegeven van de recente geschiedenis van Sierra Leone. Voor een meer gedetailleerd overzicht wordt verwezen naar eerder verschenen algemene ambtsberichten over Sierra Leone (laatstelijk januari 2009).

Sinds de onafhankelijkheid in 1961 kende Sierra Leone veel economische problemen, politieke onrust en diverse staatsgrepen. De oorsprong van de conflicten lag vooral in de controle over de lucratieve diamantmijnen in met name het oosten van het land. De politieke verhoudingen werden vooral bepaald door onderlinge overeenkomsten over de verdeling van de natuurlijke rijkdommen tussen veelal corrupte politici, landeigenaren, buitenlandse diamanthandelaren en mijnopzichters, en niet zozeer door etnische rivaliteit.

Onder de bevolking, die al lange tijd bij de verdeling van de rijkdommen werd buitengesloten, veroorzaakte dit op den duur grote wrevel, wat uiteindelijk culmineerde in een bloedige burgeroorlog, waarin het land van maart 1991 tot januari 2002 verkeerde.¹³

⁸ Sierra Leone Web, *The Constitution of Sierra Leone 1991*, www.sierra-leone.org, bekeken op 24 januari 2011.

⁹ US Department of State, *International Religious Freedom Report 2010*, 17 november 2010; US Department of State, *Background Note: Sierra Leone*, 1 december 2010;

¹⁰ Encyclopædia Britannica, *Sierra Leone*, www.britannica.com, bekeken op 24 januari 2011; US Department of State, *International Religious Freedom Report 2010*, 17 november 2010.

¹¹ Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook, Sierra Leone*, 11 januari 2011; SOAS Research online, *Sierra Leone: Krio and the Quest for National Integration*, <http://eprints.soas.ac.uk/181/>, bekeken op 24 januari 2011.

¹² Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook, Sierra Leone*, 11 januari 2011; SOAS Research online, *Sierra Leone: Krio and the Quest for National Integration*, <http://eprints.soas.ac.uk/181/>, bekeken op 24 januari 2011.

¹³ Europa World online, *Sierra Leone Country Profile*, London, Routledge, www.europaworld.com/entry/EE001774

2.1.4.1 Burgeroorlog

De burgeroorlog¹⁴ begon in 1991 met een inval vanuit Liberia van het *Revolutionary United Front (RUF)*¹⁵, geleid door Foday Sankoh en gesteund door de toenmalig Liberiaanse president Charles Taylor. Doel van het RUF was de omverwerping van de regering van Joseph Saidu Momoh van het *All People's Congress (APC)*.

Legerkapitein Valentine Strasser was het RUF voor: hij pleegde in 1992 een staatsgreep en installeerde de *National Provisional Ruling Council (NPRC)*. Het RUF zette nu de strijd voort tegen het bewind Strasser. In 1995 hadden de rebellen het grootste deel van het land in handen - waaronder de diamantgebieden - en bevonden ze zich aan de rand van Freetown.¹⁶

Ondanks de burgeroorlog vonden als gevolg van internationale druk begin 1996 toch presidents- en parlamentsverkiezingen plaats, waarbij de *Sierra Leone's People Party (SLPP)* de overwinning behaalde en Ahmed Tejan Kabbah tot president werd gekozen. Het militaire bewind droeg nu officieel de macht over aan de nieuwe burgerregering.

In mei 1997 pleegde een groep dissidente militairen uit het regeringsleger, geleid door majoor Johnny Paul Koroma, een nieuwe staatsgreep. Deze groep, die zich de *Armed Forces Revolutionary Council (AFRC)* noemde, nodigde de RUF uit om mee te regeren, zette de grondwet buiten werking en stelde een militair bewind in. De internationale gemeenschap reageerde met het opleggen van sancties. Al spoedig bleek dat de RUF zich niet aan de afspraken hield en Koroma kon niet meer regeren.¹⁷

De militaire interventiemacht ECOMOG (*Economic Community of West African States Ceasefire Monitoring Group*) greep in en na een bloedige strijd met de AFRC en de RUF werd Kabbah op 10 maart 1998 in het ambt van president hersteld. De aanvallen van RUF- en AFRC-strijders gingen in andere delen van het land gewoon door.

Begin januari 1999 namen de rebellen Freetown weer in, waarbij duizenden burgers werden gedood, verminkt en ontvoerd. Na een uiterst bloedige strijd wisten ECOMOG-troepen in februari 1999 de hoofdstad en het omliggend gebied te bevrijden.¹⁸

Onder internationale druk kwam op 7 juli 1999 in Lomé (Togo) een vredesakkoord tussen de SLPP en het RUF en de AFRC tot stand. Hierbij werd afgesproken dat het RUF een aantal ministersposten zou krijgen in de te vormen regering van nationale eenheid en zich zou omvormen tot politieke partij.

Toen medio oktober 1999 het vredesakkoord dreigde te stagneren vanwege het uitbreken van gevechten tussen het RUF en de AFRC, besloot de Veiligheidsraad van

¹⁴ Tijdens deze oorlog werden door alle partijen op grote schaal kinderen ingezet om te vechten en wreedheden te begaan.

¹⁵ Zie voor een meer gedetailleerd overzicht over het RUF het 'Sierra Leone / deelambtsbericht *Revolutionary United Front (RUF)*' van 16 maart 2004.

¹⁶ US Department of State, *Background Note: Sierra Leone*, 1 december 2010.

¹⁷ US Department of State, *Background Note: Sierra Leone*, 1 december 2010.

¹⁸ US Department of State, *Background Note: Sierra Leone*, 1 december 2010.

de Verenigde Naties een internationale vredesmissie UNAMSIL (*United Nations Aid Mission in Sierra Leone*) te sturen.¹⁹

Na een moeilijke start, waarbij het RUF zich niet aan het vredesakkoord hield, werd op 10 november 2000 te Abuja (Nigeria) een nieuw staakt-het-vuren overeengekomen tussen de regering, het RUF en UNAMSIL. Het RUF toonde zich bereid als politieke partij deel te nemen aan de voor december 2001 geplande presidents- en parlementsverkiezingen. Het AFRC was al geen groep van betekenis meer.

Op 18 januari 2002 verklaarde president Kabbah de burgeroorlog, die 120.000 doden en tienduizenden verminkten als erfenis achterliet, officieel als beëindigd.²⁰

2.1.4.2 Periode Kabbah 2002 t/m 2007

De eerste vrije presidents- en parlementsverkiezingen na de burgeroorlog vonden plaats op 14 mei 2002. De parlementsverkiezingen werden met grote meerderheid (70%) gewonnen door de SLPP. Kabbah werd met de presidentsverkiezingen herkozen als president en op 19 mei 2002 ingezworen voor een tweede termijn van vijf jaar. De politieke tak van het RUF (RUF) won geen enkele zetel in het parlement²¹.

Tijdens zijn regeringstermijn werkten Kabbah en zijn kabinet vooral aan het behoud en verstevigen van de vrede en de opbouw van politie en leger. Verder werkte de regering aan het herstel van het overheidsapparaat en het justitieel apparaat. Ook maakte de regering een begin met decentralisatie van het overheidsgezag: op 22 mei 2004 vonden de eerste lokale verkiezingen in 32 jaar plaats. In 311 *wards*²² door het hele land heen werden lokale besturen (gemeenteraden) gekozen. De lokale verkiezingen werden met een grote meerderheid gewonnen door de SLPP (70%).

Toch bleef een groot deel van de problemen van voor de oorlog bestaan en mede door het uitblijven van sociaaleconomische verbeteringen in het dagelijks leven van de bevolking zoals werk, elektriciteit, goede gezondheidszorg en onderwijs, werden de presidents- en parlementsverkiezingen van 11 augustus 2007 gewonnen door de oppositiepartij APC.²³

In het parlement steeg het APC van 27 naar 59 zetels en werd daarmee de grootste partij. De regeringspartij SLPP zakte van 83 naar 43 zetels en de nieuwe, van de SLPP afgescheiden, *People's Movement for Democratic Change* (PMDC) kreeg 10 zetels.

Het stemgedrag van de kiezers was meer dan in 2002 terug te leiden naar etniciteit: het APC had vooral veel aanhang bij de Temne en Limba in het noorden en de SLPP bij de Mende in het zuiden.

Ook waren er voorafgaande aan en na afloop van de verkiezingen vooral in het oosten en zuiden van het land gewelddadige confrontaties tussen aanhangers van de SLPP aan de ene kant en het APC en de PMDC aan de andere kant.

¹⁹ US Department of State, *Background Note: Sierra Leone*, 1 december 2010.

²⁰ US Department of State, *Background Note: Sierra Leone*, 1 december 2010.

²¹ In juli 2007 sloten de overgebleven leden van het RUF zich aan bij het *All People's Congress*. US Department of State, *Background Note: Sierra Leone*, 1 december 2010.

²² Een *ward* bestaat uit 16 tot 30 dorpen.

²³ International Crisis Group (ICG), *Sierra Leone, the election opportunity*, Africa Report No. 129, 12 juli 2007.

Kabbah werd opgevolgd door Ernest Bay Koroma als president van Sierra Leone.²⁴

2.1.4.3 Periode Koroma 2007 t/m 2008

President Koroma stelde aan het begin van zijn eerste ambtstermijn in 2007 de consolidatie van de vrede en het herstel van de economie centraal. Speerpunten in zijn beleid waren: verbetering van de infrastructuur, de elektriciteitsvoorziening en drinkwater- en sanitaire voorzieningen, de ontwikkeling van de landbouw en het toerisme, bevordering van het onderwijs evenals de aanpak van corruptie en de hoge jeugdwerkloosheid.²⁵

Tijdens zijn verkiezingscampagne had Koroma toegezegd dat hij de economie binnen drie jaar uit het slop zou trekken, maar in het begin van zijn regeringsperiode waren de resultaten beperkt. De economische situatie in het land bleef zwak; de economische groei bleef achter bij de prognose en de voedsel- en energieprijzen stegen sterk.

Op 5 juli 2008 werden opnieuw lokale verkiezingen gehouden. De regeringspartij APC kreeg de meeste zetels in de *Western Area* en de Noordelijke provincie - gebieden waar het APC traditioneel veel stemmen trekt - maar won ook stemmen in het oostelijk deel van Sierra Leone, rond het diamantgebied van Kono. De oppositiepartij SLPP (*Sierra Leone Peoples Party*) behield haar bolwerken in het zuiden en oosten van het land. De oppositiepartij PMCD (*People's Movement for Democratic Change*) won minder stemmen dan tijdens de parlementsverkiezingen van 2007.

Op 1 december 2008 lanceerde Koroma zijn *Agenda for Change*, waarin het beleid en prioriteiten van de regering voor de komende drie jaar zijn vastgelegd, en waarin de essentiële grondbeginselen voor het versterken van de vrede in Sierra Leone uiteen worden gezet. In de *Agenda for Change* identificeerde Koroma corruptie, de opkomende dreiging van de illegale drugshandel en de toenemende dreiging als gevolg van grootschalige jeugdwerkloosheid als de drie belangrijkste risico's voor het behoud van de vrede en het creëren van stabiliteit in Sierra Leone.²⁶

2.1.5 Staatsinrichting

Sierra Leone is een constitutionele republiek waarvan de president op democratische wijze wordt gekozen, en heeft één (wetgevende) kamer. Het land maakt deel uit van het Britse Gemenebest.²⁷

De grondwet dateert van 1 oktober 1991 en voorziet in een meerpartijensysteem en scheiding van de uitvoerende, wetgevende en rechterlijke macht. De grondwet is een aantal maal op onderdelen gewijzigd. De laatste wijziging dateert uit 2008.²⁸

²⁴ United Nations Security Council (UNSC), *Fifth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Office in Sierra Leone*, 4 december 2007 (S/2007/704); International Crisis Group (ICG), *Sierra Leone, A new era of reform?*, Africa Report No. 143, 31 juli 2008; Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook, Sierra Leone*, 24 juli 2008 en 6 november 2008.

²⁵ United Nations Security Council (UNSC), *First report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 30 januari 2009, (S/2009/59)

²⁶ United Nations Security Council (UNSC), *First report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 30 januari 2009, (S/2009/59).

²⁷ *The Official Website of The British Monarchy*, www.royal.gov.uk, bekeken op 25 januari 2011.

²⁸ Sierra Leone Web, *The Constitution of Sierra Leone 1991*, www.sierra-leone.org, bekeken op 24 januari 2011.

2.1.5.1 Uitvoerende macht

De uitvoerende macht berust bij de president en zijn kabinet. Volgens de grondwet kan de president, die zowel regeringsleider, staatshoofd als opperbevelhebber van het leger is, maximaal tweemaal voor een periode van vijf jaar worden gekozen, al of niet opeenvolgend. De president benoemt een kabinet van ministers, dat door het parlement moet worden bekrachtigd. Het kabinet is verantwoording verschuldigd aan de president.²⁹

Traditioneel gezien was buiten de Western Area het *chiefdom* het centrum van het lokale bestuur. Aan het hoofd stond een *Paramount Chief* (stamhoofd), die in principe werd gekozen voor het leven. Boven de *chiefdoms* stond de centrale overheid. In het Lomé-vredesakkoord van 1999 werd decentralisatie van de centrale overheid opgenomen als één van de afspraken.

Geleidelijk aan kregen ook de lokale besturen meer verantwoordelijkheden die voorheen werden uitgevoerd door de centrale regering. Er zijn momenteel 12 *district councils* en 5 *town councils* buiten de *Western Area*. De *Western Area* heeft een *rural area council* en een *city council* voor de hoofdstad Freetown.³⁰

Door de voortschrijdende decentralisatie zijn de *chiefdoms* en de *councils* begonnen om gezamenlijk belasting te innen. Terwijl *district* en *town councils* verantwoordelijk zijn voor de dienstverlenende sector, handhaven *chiefdoms* hun eigen infrastructuur van politie en rechtbanken, die ook gefinancierd worden uit de lokale belastingen.³¹

2.1.5.2 Wetgevende macht

De wetgevende macht in Sierra Leone berust bij het éénkamer-parlement, bestaande uit 124 leden (112 gekozenen en 12 stamhoofden, *Paramount Chiefs*, als vertegenwoordigers van de districten in de provincies Noord, Oost en Zuid).³²

Het parlement, waarin meerdere politieke partijen zijn vertegenwoordigd, wordt door middel van algemene verkiezingen voor een termijn van vijf jaar gekozen. Het is leden van het parlement niet toegestaan tegelijkertijd zitting te nemen in de regering.³³

2.1.5.3 Rechterlijke macht

De grondwet voorziet in een onafhankelijke rechterlijke macht en de regering respecteert dit principe doorgaans. Desalniettemin is de rechterlijke macht soms onderhevig aan invloed van de regering en/of corruptie.³⁴

Het formele rechtssysteem is gebaseerd op het Britse model (*English common law*) en is georganiseerd op vier niveaus:

- *Supreme Court* (Hoge Raad)

²⁹ Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, juni 2010; Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook, Sierra Leone*, 11 januari 2011;

³⁰ U.S. Department of State, *Background Note: Sierra Leone*, 1 december 2010.

³¹ International Crisis Group (ICG), *Sierra Leone: the election opportunity*, 12 juli 2007; U.S. Department of State, *Background Note: Sierra Leone*, 1 december 2010.

³² Op 31 januari 2002 werd de herziene kieswet aangenomen, waarbij het aantal parlamentszetels werd uitgebreid van 80 naar 124. Tevens werd in de nieuwe kieswet vastgelegd dat het kiesstelsel zou worden omgevormd tot een gedeeltelijk kiesdistrictenstelsel (*constituency based*). Er werden voor de verkiezingen van 2007 in de 14 districten door de *National Electoral Commission (NEC)* 112 kiesdistricten gevormd.

³³ Sierra Leone Web, *The Constitution of Sierra Leone 1991*, www.sierra-leone.org, bekeken op 24 januari 2011; Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook, Sierra Leone*, 11 januari 2011.

³⁴ Human Rights Watch, *World Report 2011, Sierra Leone*, januari 2011; U.S. Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

- *Court of Appeal* (Hoven van Beroep)
- *High Court of Justice* (Hoogerechtshof)
- *Magistrate Courts* (Hoven van Eerste Aanleg)

Verder beschikt Sierra Leone over één *Juvenile Court*, waarin twee *Justices of Peace* en een *Magistrate* zitting hebben.³⁵

Aan het hoofd van de rechterlijke macht staat de *Chief Justice*. Op advies van de *Judicial and Legal Service Commission* benoemt de president, behoudens toestemming van het parlement, de *Chief Justice*.³⁶

Sierra Leone is ingedeeld in twaalf juridische districten. Hoewel *Magistrate Courts* in alle twaalf districten functioneren, zijn de rechters daar niet permanent gevestigd en hebben ze te weinig middelen om hun werk uit te voeren. Het rotatiesysteem tussen de *wards*³⁷ in specifieke districten heeft er wel toe geleid dat de aanwezigheid van de rechters in de verslagperiode verder is verbeterd.³⁸

Buiten deze formele structuur wordt voornamelijk op het platteland recht gesproken door lekenrechters bij lokale rechtbanken (*Local Courts*)³⁹. De lekenrechters spreken recht op basis van, veelal ongeschreven, traditioneel recht (*customary law*). *Local Courts* behoren toe aan *Paramount Chiefs*. Beroepszaken tegen uitspraken van deze lagere rechtbanken worden behandeld door hogere rechtbanken.⁴⁰

In artikel 170, eerste lid, van de grondwet van Sierra Leone is opgenomen dat *customary law* als onderdeel de *common law* deel uitmaakt van de wetten van Sierra Leone.⁴¹ Jurisprudentie van Sierra Leone geeft aan dat indien een beslissing die genomen is op basis van *customary law* in strijd is met *English common law*, deze beslissing nietig kan worden verklaard. *English common law* prevaleert in die gevallen over *customary law*.⁴² In de praktijk is dit niet altijd het geval (zie 3.3.5 Rechtsgang).

In de Islamitische gemeenschap is het gebruikelijk om islamitische recht toe te passen. Aangezien islamitisch recht is gebaseerd op religie, wordt het niet beschouwd als *common law*, en valt het niet onder de wetgeving van Sierra Leone.

In 2009 is opnieuw de *court martial board* van de *Republic of Sierra Leone Armed Forces* (RSLAF) ingevoerd zodat militaire rechtspraak weer mogelijk is⁴³. Ook is op 9 december 2010 de nieuwe *Magistrates Court* in Freetown geopend, evenals de *Fast Track Commercial Court* en het *Judicial and Legal Training Institute*.⁴⁴

Met het oog op de rechtsgang aangaande ernstige schendingen van mensenrechten, gepleegd tijdens de burgeroorlog, is naast het reguliere rechtssysteem het Speciale Strafhof voor Sierra Leone (*Special Court for Sierra Leone*, SCSL) in werking gesteld (zie verder 3.3.5.1 Speciaal Strafhof voor Sierra Leone).

³⁵ Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook, Sierra Leone*, 11 januari 2011; U.S. Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

³⁶ Sierra Leone Web, *The Constitution of Sierra Leone 1991*, www.sierra-leone.org, bekeken op 24 januari 2011.

³⁷ Een *ward* bestaat uit 16 tot 30 dorpen.

³⁸ U.S. Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010; U.S. Department of State, *Background Note: Sierra Leone*, 1 december 2010.

³⁹ Sierra Leone Web, *The Local Courts Act 1963 en de Amendments op deze Act van 1965, 1966, 1974 en 1975*, www.sierra-leone.org, bekeken op 20 maart 2011.

⁴⁰ U.S. Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

⁴¹ Sierra Leone Web, *The Constitution of Sierra Leone 1991*, www.sierra-leone.org, bekeken op 22 maart 2011.

⁴² African Human Security Initiative, *Sierra Leone, A country review of crime and criminal justice, 2008*, mei 2009.

⁴³ Human Rights Watch, *World Report 2011, Sierra Leone*, januari 2011.

⁴⁴ British Council, *Judiciary opens and dedicates the newly constructed Pademba Road Magistrates Court in Freetown*, www.britishcouncil.org, bekeken op 20 januari 2011.

2.2 Politieke ontwikkelingen

2.2.1 *Periode Koroma 2009 t/m 2010*

Tijdens zijn verkiezingscampagne in 2007 had Koroma toegezegd dat hij de economie binnen drie jaar uit het slop zou trekken, maar tot 2009 waren de resultaten vooralsnog beperkt. Mede door de wereldwijde crisis was sprake van achterblijvende economische groei en toenemende inflatie. Verder was de hoge jeugdwerkloosheid en de toenemende drugshandel in het land een punt van zorg.

In een poging meer voortgang te maken heeft Koroma op 27 februari 2009 een herschikking van zijn kabinet doorgevoerd. Ministers werden vervangen, of kregen een ander ministerie toegewezen, of mochten op hun post blijven zitten.⁴⁵

Ondanks een langzame start van het presidentschap van Koroma is in november 2009 na decennialange vertraging de Bumbuna waterkrachtcentrale in werking getreden, waardoor Freetown op het nieuwe elektriciteitsnet aangesloten kon worden en andere steden zullen volgen. In april 2010 is gratis gezondheidszorg geïntroduceerd voor zwangere vrouwen, moeders die borstvoeding geven en kinderen onder vijf jaar, voornamelijk gesponsord door donoren. Daarnaast is recentelijk olie gevonden, evenals nieuwe ijzerertslagen.⁴⁶

Een effectievere aanpak van corruptie heeft in de verslagperiode er o.a. toe geleid dat ook ministers voor corruptie veroordeeld zijn (zie 2.2.2 Bestrijding corruptie). Desalniettemin is Sierra Leone op de Ibrahim Index of African Governance 2010, gepubliceerd in oktober 2010 en gebaseerd op data van 2008 en 2009, twee plaatsen gezakt van de 30ste (2009) naar de 32ste plaats op een totale ranglijst van 53 Afrikaanse staten. De Ibrahim Index is een maatstaf voor "good governance", en de rellen in Freetown in 2009 (zie 2.3 Veiligheidssituatie) hebben de perceptie van persoonlijke veiligheid aangetast, ondanks de verbeteringen op het gebied van o.a. corruptie.⁴⁷

Het IMF heeft Sierra Leone in juni 2010 een Extended Credit Facility toegekend (zie 2.2.3 Hervormingen), en verder zijn de voorbereidingen voor de verkiezingen die in 2012 in Sierra Leone zullen worden gehouden in volle gang (zie 2.2.4 Verkiezingen 2012).

2.2.2 *Corruptiebestrijding*

De *Anti Corruption Commission* (ACC), die in 2000 werd opgericht, is verantwoordelijk voor onderzoek naar vermeende corruptie, adviseert ministeries en agentschappen over relevante veranderingen in hun procedures en werkwijzen en doet aan publieksvoorlichting op het gebied van anticorruptie.⁴⁸

Hoewel de ACC in het begin van zijn bestaan niet veel resultaat boekte in onderzoeken naar corruptiezaken, heeft de in februari 2008 door het parlement

⁴⁵ United Nations Security Council (UNSC), *Second report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 22 mei 2009 (S/2009/267).

⁴⁶ Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, december 2010.

⁴⁷ Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, december 2010.

⁴⁸ Anti-Corruption Commission (ACC), *Annual Report 2009*, 10 maart 2010.

goedgekeurde herziene *National Anti-Corruption Strategy 2008 - 2013* (NACS)⁴⁹ hierin verbetering gebracht.⁵⁰

De *commissioner* van de ACC, de advocaat Abdul Tejan-Cole, heeft de aanbevelingen van de NACS verwerkt in de *Anti-Corruption Act (ACA)*, die in september 2008 door het parlement werd goedgekeurd.⁵¹ Op grond van de nieuwe wet kreeg de ACC ruimere bevoegdheden om mensen aan te klagen en een gerechtelijk onderzoek naar hen te starten.

In deze wet is ook opgenomen dat alle *public officers* inzicht dienen te geven in hun financiële situatie. President Koroma, die bestrijding van corruptie hoog op de politieke agenda heeft staan, was de eerste die dit heeft gedaan en bij zijn aftreden zal hij dit nogmaals doen. In de strijd tegen corruptie heeft de *commissioner* van de ACC begin september 2010 de namen van zes ministers bekend gemaakt die nog geen inzicht hadden gegeven in hun financiële positie.⁵² Eind september 2010 hebben zij dat alsnog gedaan.⁵³

In de verslagperiode zijn diverse successen geboekt in de strijd van Koroma tegen corruptie. De voormalige *Ombudsman* Francis Gabbidon, op 17 april 2008 door de ACC op verdenking van corruptie gearresteerd, werd op 9 juni 2009 veroordeeld tot het betalen van hoge boetes voor 164 van de 168 aanklachten, dan wel vijf jaar gevangenisstraf.⁵⁴

De *Minister of State* van het kantoor van de vice-president, Leonard Balogun Koroma, is in november 2009 ontslagen vanwege beschuldigingen inzake corruptie.⁵⁵

In november 2009 werd ook Alieu Sesay, samen met zijn echtgenote en vier andere personen aangeklaagd wegens corruptie. Sesay is in december 2009 ontslagen als *Commissioner-General* van de *National Revenue Authority* (NRA).⁵⁶

Op 11 maart 2010 is voormalige minister van Gezondheid, Shehu Tejan Koroma, schuldig bevonden aan corruptie en veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf of een hoge boete. Eind 2009 was hij al ontslagen als minister. Koroma is, na betaling van de boete, inmiddels weer op vrije voeten.⁵⁷

Kort na de veroordeling van minister Koroma is mevrouw Haja Afsatu Kabba, minister van Visserij en Zeerijkdommen, aangeklaagd wegens corruptie; Kabba is op 17 maart 2010 ontslagen en op 12 oktober 2010 schuldig bevonden aan corruptie. De *High Court* heeft Kabba veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf of een hoge boete. Aanhangers hebben de boete betaald en Kabba is inmiddels weer op vrije voeten.⁵⁸

⁴⁹ De eerste NACS werd gepubliceerd in 2005 en was vooral gericht op de oorzaken van corruptie en de publieke perceptie ten opzichte van corruptie.

⁵⁰ Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, juni 2010.

⁵¹ De ACA 2008 vervangt de ACA uit 2000; Sierra Leone Web, *The Anti-Corruption Act, 2008*, www.sierra-leone.org, bekeken op 24 januari 2011

⁵² United Nations Security Council (UNCS), *First report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 30 januari 2009 (S/2009/59); Human Right Watch, *Country Summary Sierra Leone*, januari 2010; Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, december 2010.

⁵³ US Department of State, *2010 Human Rights Report: Sierra Leone*, 8 april 2011.

⁵⁴ Anti-Corruption Commission (ACC), *Annual Report 2009*, 10 maart 2010.

⁵⁵ Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, december 2010.

⁵⁶ Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, december 2010.

⁵⁷ Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, december 2010.

⁵⁸ Persbericht IHS Global Insight, *Sierra Leone's Former Fisheries Minister Found Guilty on Corruption Charges*, 13 oktober 2010, www.ihslobalinsight.com, gezien 13 oktober 2010; Persbericht IHS Global Insight, *Sierra Leone's*

Nadat er discussie was ontstaan over de rechtszaak tegen Kabba, die dicht bij president Koroma staat, heeft Tejan-Cole ontslag genomen. Het vertrek van het hoofd van de ACC werd betreurd door de donorlanden in Sierra Leone. Tejan-Cole heeft veel bereikt in een relatief korte tijd. Hij heeft zich bezig gehouden met verscheidene grote corruptiezaken en de macht van de ACC uitgebreid. Tejan-Cole heeft geruchten tegengesproken dat zijn vertrek veroorzaakt zou zijn door presidentiële inmenging in zijn werkzaamheden als hoofd van de ACC, door te benadrukken dat de president zich op geen enkele manier heeft bemoeid met zijn werk.⁵⁹

Koroma heeft de grootste oppositiepartij, de SLPP, een vervanger aan laten wijzen. Op 23 juli 2010 is Joseph Kamara door Koroma benoemd als hoofd van de ACC. Kamara was voorheen plaatsvervangend aanklager bij de *Special Court of Sierra Leone* (SCSL) en president van de Orde van Advocaten in Sierra Leone.⁶⁰

Als gevolg van de diverse successen in de strijd tegen corruptie is Sierra Leone op de Corruption Perception Index 2010, uitgegeven door Transparency International, gestegen van de 146ste (2009) naar de 134ste plaats, op een totale ranglijst van 178 landen wereldwijd. Op de Afrikaanse ranglijst van 47 landen is Sierra Leone gestegen van de 32ste (2009) naar de 28ste plaats.⁶¹

2.2.3 Hervormingen

Omdat Sierra Leone aan vrijwel alle criteria van het *Poverty Reduction and Growth Facility* (PRGF) heeft voldaan, heeft het IMF besloten om dit programma met ingang van 1 juli 2010 om te zetten in een driejarige *Extended Credit Facility* (ECF). Deze nieuwe overeenkomst heeft tot doel om de economische groei van Sierra Leone te ondersteunen door meer te investeren in infrastructuur en om de financiële sector toegankelijker te maken.⁶²

Sierra Leone blijft afhankelijk van aanzienlijke buitenlandse steun, voornamelijk van multilaterale donoren. Onder de bilaterale donoren bevinden zich de Verenigde Staten, Italië en Duitsland, maar de grootste donoren zijn het Verenigd Koninkrijk en de Europese Unie.⁶³

2.2.4 Verkiezingen 2012

In de aanloop naar de verkiezingen in 2012 heeft de APC Koroma benoemd tot presidentiële kandidaat.⁶⁴ De *Sierra Leone People's Party* (SLPP) zal in maart 2011

Suspended Tax Agency Chief Faces Corruption Charges, 28 oktober 2010, www.ihsglobalinsight.com, gezien 28 oktober 2010; Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, december 2010.

⁵⁹ Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, september 2010.

⁶⁰ Anti-Corruption Commission (ACC), *Annual Report 2009*, 10 maart 2010; Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, juni 2010 en september 2010; Persbericht Daily Mail, *Special Court Deputy Prosecutor Joseph Kamara appointed new Anti-Corruption Chief*, www.sierraleonedailymail.com, bekeken op 17 september 2010.

⁶¹ Transparency International, *Corruption Perceptions Index 2010*, 26 oktober 2010 en *Corruption Perceptions Index 2009*, 2009, www.transparency.org, gezien 14 maart 2011; Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, december 2010.

⁶² Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, juni 2010; International Monetary Fund (IMF), *Country Report No. 10/176*, juni 2010.

⁶³ Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, juni 2010; U.S. Department of State, *Background Note: Sierra Leone*, 1 december 2010.

⁶⁴ United Nations Security Council (UNSC), *Third report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 1 september 2009 (S/2009/438).

zijn voorzitter en presidentiële kandidaat kiezen. Indien de partij haar huidige voorzitter, John Benjamin, zou willen voordragen als kandidaat voor de verkiezingen in 2012, dient de partij haar statuten te wijzigen aangezien de huidige statuten dat niet toestaan.⁶⁵

De populariteit van de kleinere coalitiepartner van de APC, *People's Movement for Democratic Change* (PMDC), lijkt aan het afnemen. In 2009 is een aantal parlementsleden van de PMDC ontslagen, en hebben anderen de partij verlaten om zich aan te sluiten bij de APC of de SLPP. In mei 2010 heeft de PMDC een tussentijdse verkiezing in het zuiden verloren aan de SLPP, na het overlijden van de PMDC kandidaat.⁶⁶ De huidige partijleider, Charles Margai, heeft te kennen gegeven dat hij graag mee wil doen aan de presidentsverkiezingen in 2012.⁶⁷

Op verzoek van de regering heeft in februari 2010 een gezamenlijke "*United Nations Development Programme (UNDP)-Departement of Political Affairs Electoral Needs Assessment Mission*" Sierra Leone bezocht. De missie heeft de aanbeveling gedaan om technische en financiële steun te verlenen aan de regering van Sierra Leone voor de verkiezingen in 2012. Verder heeft de missie ook gesignaleerd dat de kans op geweld tijdens de verkiezingen aanzienlijk is en dat maatregelen noodzakelijk zijn om dit te verminderen.⁶⁸

In juni 2010 is Christina Thorpe door het parlement opnieuw voor een termijn van vijf jaar benoemd tot *Chief Electoral Commissioner* (CEC). Thorpe werd in 2005 voor de eerste maal benoemd tot CEC toen de SLPP en president Kabbah aan de macht waren. Doordat Thorpe bij de verkiezingen in 2007 van 477 kieslokalen de stemmen ongeldig heeft verklaard,⁶⁹ heeft de APC de verkiezingen gewonnen. Thorpe is hierdoor in 2007 uit de gratie geraakt bij de SLPP. Haar herbenoeming heeft dan ook een discussie uitgelokt tussen de APC en de SLPP. Er zijn overigens geen aanwijzingen dat Thorpe partijdig zou zijn.⁷⁰

2.3 Veiligheidssituatie

De veiligheidssituatie was gedurende de verslagperiode overwegend rustig en stabiel. Wel was sprake van een aantal incidenten in maart 2009. Ook in de diamantgebieden was de situatie in de verslagperiode over het algemeen stabiel.⁷¹

In maart 2009 werd Sierra Leone plotseling opgeschrikt door een uitbarsting van politiek geweld tussen aanhangers van het APC en de SLPP in het Pujehun District, Freetown en Kenema. In Freetown zijn op 13 maart 2009 aanhangers van het APC en de SLPP met elkaar slaags geraakt, waarbij stenen en benzinebommen werden gebruikt. Het SLPP kantoor en het gebouw van de gemeenteraad werden beschadigd, en een aantal auto's in het SLPP kantoor is verbrand. In Kenema is omstreeks 13 maart 2009 de auto van een prominent lid van het APC in brand gestoken. Op 16 maart 2009 heeft een oproerige menigte het hoofdkantoor van de SLPP in Freetown aangevallen. Het gebouw werd hierbij geplunderd en zwaar beschadigd, en een aantal SLPP aanhangers werd gewond.

⁶⁵ Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, december 2010.

⁶⁶ Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, juni 2010 en september 2010.

⁶⁷ Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, december 2010.

⁶⁸ United Nations Security Council (UNSC), *Fifth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 17 september 2010 (S/2010/471).

⁶⁹ Voornamelijk in Kailahun, een door de SLPP gedomineerde gebied.

⁷⁰ Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, juni 2010 en september 2010; www.theafricareport.com, *Country Profile: Sierra Leone*, 23 november 2009.

⁷¹ United Nations Security Council (UNSC), *Fifth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 17 september 2010 (S/2010/471).

In het Pujehun District waren de tussentijdse verkiezingen voor het districtsbestuur hiervoor de aanleiding maar voor de ongeregelde heden in Kenema en Freetown was geen duidelijke oorzaak.⁷²

Door direct ingrijpen van Koroma en betrokkenheid van senioren leiders van de APC en de SLPP konden nieuwe botsingen worden voorkomen. Op 2 april 2009 hebben beide partijen in aanwezigheid van o.a. Koroma en de pers een gemeenschappelijke verklaring ondertekend, waarin o.a. werd opgeroepen om al het geweld als gevolg van politieke intolerantie en geweld te staken. Later heeft de PMDC te kennen gegeven dat zij de afspraken van de verklaring ook zullen opvolgen, waardoor het feitelijk een meerpartijen overeenkomst is geworden.⁷³

In samenwerking met de *United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone* (UNIPSIL, zie 2.3.2) is in de verslagperiode vooruitgang geboekt op het gebied van vrede, veiligheid en ontwikkeling. Tegelijkertijd blijven mogelijke bedreigingen voor de stabiliteit in Sierra Leone bestaan, met name corruptie, drugsmokkel, hoge werkloosheid onder jongeren en het gebrek aan werkgelegenheid.⁷⁴

2.3.1

Peacebuilding Commission

De *Peace Building Commission* (PBC) is in 2006 ingesteld door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN) en de Veiligheidsraad met als doel te voorkomen dat post-conflictlanden, zoals Sierra Leone, opnieuw in een crisissituatie raken.⁷⁵ De PBC is gevestigd in New York en steunt een aantal landen politiek en financieel (via het *Peacebuilding Fund*, (PBF)⁷⁶), waaronder Sierra Leone.⁷⁷ In Sierra Leone ondersteunt UNIPSIL activiteiten van zowel het PBF als de PBC.

Sinds oktober 2008 worden in het kader van het *PBF Sierra Leone Priority Plan*⁷⁸ projecten uitgevoerd op de volgende prioriteitsgebieden:

- Democratie en goed bestuur
- Justitie en veiligheid
- Jeugd empowerment en werkgelegenheid
- Capaciteitsopbouw van het openbaar bestuur
- Steun voor uitbreiding van de energietoevoer

⁷² United Nations Security Council (UNSC), *Second report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 22 mei 2009 (S/2009/267).

⁷³ United Nations Security Council (UNSC), *Second report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 22 mei 2009 (S/2009/267).

⁷⁴ United Nations Security Council (UNSC), *Fourth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 15 maart 2010 (S/2010/135); Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, september 2010.

⁷⁵ United Nations Peacebuilding Fund (PBF), *UN Peacebuilding Fund: Preventing a Relapse Into Violent Conflict*, www.unpbf.org/index.shtml, gezien 22 september 2010.

⁷⁶ Het *Peacebuilding Fund* is ingesteld door de Verenigde Naties en opereert naast de PBC. Landen die door de PBC worden gesteund komen in aanmerking voor fondsen uit het *Peacebuilding Fund*, maar ook landen buiten de PBC kunnen er voorstellen indienen. Voorwaarde is wel dat het een post-conflictland is.

⁷⁷ United Nations Peacebuilding Commission (PBC), <http://www.un.org/peace/peacebuilding/sierraleone.shtml>, bekeken op 27 januari 2011.

⁷⁸ In het verlengde van het *PBF Sierra Leone Priority Plan* hebben Sierra Leone en de *Peacebuilding Commission* (PBC) het *Sierra Leone Peacebuilding Cooperation Framework* ontwikkeld. In het *Framework* wordt een analyse gegeven van de prioriteiten, uitdagingen en risico's voor het behouden en verstevigen van de vrede, en worden aanbevelingen aan de overheid gedaan. Ook geeft het *Framework* een overzicht van de "Mutual Commitments" tussen de PBC en Sierra Leone.

United Nations Peacebuilding Commission (PBC), *Sierra Leone Peacebuilding Cooperation Framework*, 3 december 2007 (PBC/2/SLE/1).

In aanvulling hierop heeft het PBF een *Emergency Facility* voor Sierra Leone goedgekeurd ter ondersteuning van de implementatie van de gemeenschappelijke verklaring tussen de APC en de SLPP, die is ondertekend op 2 april 2009 naar aanleiding van het politieke geweld in maart 2009 (zie 2.3 Veiligheidssituatie).⁷⁹

2.3.2

UNIPSIL

Op 1 januari 2006 werd UNIOSIL (*United Nations Integrated Office in Sierra Leone*) als niet-militaire opvolger van UNAMSIL ingesteld om de autoriteiten in Sierra Leone behulpzaam te zijn bij de wederopbouw van het land op weg naar duurzame vrede en ontwikkeling.

Het mandaat van UNIOSIL eindigde op 30 september 2008 en UNIOSIL werd opgevolgd door de *United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone* (UNIPSIL).⁸⁰

UNIPSIL is op 1 oktober 2008 officieel van start gegaan voor een initiële periode van een jaar. UNIPSIL werkt met een aanzienlijk kleinere staf dan UNIOSIL: in totaal rond de 70 medewerkers.⁸¹ Het mandaat van de UNIPSIL is inmiddels verlengd tot 15 september 2011.⁸²

Om alle beschikbare middelen voor de ontwikkeling van Sierra Leone zo effectief mogelijk in te zetten heeft UNIPSIL in overleg met de overheid van Sierra Leone en de grootste donoren een *Joint Vision of the United Nations Family for Sierra Leone* ontwikkeld. In deze *Joint Vision* is tevens de bijdrage van de VN aan de implementatie van Koroma's *Agenda for Change* (zie 2.1.4.3 Periode Koroma 2007 t/m 2008) gedefinieerd, en de strategie van Sierra Leone inzake armoedebestrijding.⁸³

Behalve de overkoepelende prioriteit, het assisteren van de regering bij het verstevigen van de vrede, worden in de *Joint Vision* programmatische prioriteiten geïdentificeerd waarvan de vier belangrijkste zijn⁸⁴:

- economische integratie van de plattelandsgebieden;
- maatschappelijke betrokkenheid van werkeloze jeugd;
- billijke toegang tot de gezondheidszorg;
- versteviging van goed bestuur.

UNIPSIL heeft met het United Nations country team een aantal benchmarks ontwikkeld voor de *Joint Vision*. De zeven benchmarks die onder de prioriteit van het verstevigen van de vrede vallen zijn⁸⁵:

⁷⁹ United Nations Development Programme (UNDP), *Third Consolidated Annual Progress Report on Activities Implemented under the Peacebuilding Fund (PBF) for the Period 1 January to 31 December 2009*, 25 juni 2010.

⁸⁰ United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone (UNIPSIL), *History of the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, www.unipsil.unmissions.org, bekeken op 24 januari 2011; Human Rights Watch (HRW), *Country Summary Sierra Leone*, januari 2009.

⁸¹ United Nations Security Council (UNSC), *First report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Office in Sierra Leone*, 30 januari 2009 (S/2009/59).

⁸² United Nations Security Council (UNSC), *Resolution 1941 (2010)*, S/RES/1941 (2010), 29 september 2010.

⁸³ United Nations Security Council (UNSC), *First report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Office in Sierra Leone*, 30 januari 2009 (S/2009/59).

⁸⁴ United Nations Security Council (UNSC), *First report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 30 januari 2009 (S/2009/59).

⁸⁵ United Nations Security Council (UNSC), *Second report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 22 mei 2009 (S/2009/267); United Nations Security Council (UNSC), *Forth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 15 maart 2009 (S/2010/135).

- handhaving van een constructief politiek klimaat dat voorziet in vrije, eerlijke en geweldloze presidentiële en parlementaire verkiezingen in 2012;
- professionele en gerespecteerde politietroepen die in staat zijn om de veiligheid en vrede in het hele land te handhaven;
- grotere mogelijkheden voor de jeugd om te integreren in het economische en sociale leven van het land;
- effectieve steun aan de regering om illegale drugshandel te voorkomen;
- internationale erkenning van concrete vooruitgang in de vermindering van corruptie;
- het bevorderen van de eerbiediging van mensenrechten en toegang tot rechtspraak;
- toenemende professionalisering van de media en de oprichting van het eerste onafhankelijke omroepstation voor Sierra Leone.

Als een integraal onderdeel van de *Joint Vision* strategie zijn drie regionale kantoren opgericht in resp. het Kono en Bombali district alsmede in Bo; andere regionale kantoren zijn in oprichting in Kenema, Kailahun, Pujehun, Port Loko en Kabala.⁸⁶

2.3.3

Binnenlandse Veiligheid en Grensbewaking

De Sierra Leonese autoriteiten zijn volledig verantwoordelijk voor de binnenlandse veiligheid en de grensbewaking. Sierra Leone beschikt hiertoe over een beroepsleger, de *Republic of Sierra Leone Armed Forces* (RSLAF) en een politiemacht, de *Sierra Leone Police* (SLP).

De verantwoordelijkheid voor de externe veiligheid en de verdediging van het land ligt bij het leger, terwijl die voor de binnenlandse veiligheid berust bij de politie. Met steun van het Verenigd Koninkrijk (IMATT) en UNIPSIL werkt Sierra Leone aan de hervorming en verdere professionalisering van leger en politie.⁸⁷

Naar aanleiding van een plotselinge toename van het aantal gewapende overvallen, heeft Koroma op 10 oktober 2009 een beroep gedaan op de *Military Assistance to Civil Power Act*. Hierdoor werd het mogelijk om de RSLAF te laten samenwerken met de SLP. Hun gezamenlijke inspanningen zijn succesvol gebleken: begin 2010 is het aantal gewapende overvallen sterk gedaald.⁸⁸

Om de onderlinge samenhang tussen de politie en het leger te versterken heeft UNIPSIL, met steun van zowel de regering van Sierra Leone als de UNDP en de PBF, een trainingprogramma opgezet voor zo'n 7.500 soldaten en politieagenten op het gebied van strategische communicatie, discipline en gedragsverandering. De training is bedoeld voor het lagere- en middenkader. Ook is het de bedoeling om gezamenlijke eenheden bestaande uit leger en politie op te zetten.⁸⁹

Verder hebben het leger en de politie deelgenomen aan een gezamenlijke oefening met de *United States Coast Guard*. Deze oefening was er op gericht om schepen en

⁸⁶ United Nations Security Council (UNSC), *Second report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 22 mei 2009 (S/2009/267); United Nations Security Council (UNSC), *Fourth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 15 maart 2009 (S/2010/135).

⁸⁷ United Nations Security Council (UNSC), *Resolution 1941 (2010)*, S/RES/1941 (2010), 29 september 2010.

⁸⁸ United Nations Security Council (UNSC), *Fourth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 15 maart 2009 (S/2010/135).

⁸⁹ United Nations Security Council (UNSC), *Fourth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 15 maart 2010 (S/2010/135).

andere vaartuigen die zich bezighouden met illegale activiteiten in de kustwateren van Sierra Leone te identificeren en om die activiteiten te beletten.⁹⁰

2.3.3.1 Leger

Het leger heeft de volledige verantwoordelijkheid voor de externe veiligheid. Bij deze taak wordt het leger bijgestaan door UNIPSIL en het IMATT (*International Military Advisory and Training Team*), opgezet door het Verenigd Koninkrijk. In afwachting van de verkiezingen in 2012 is het mandaat van het IMATT verlengd tot medio 2013. IMATT blijft in Sierra Leone werkzaam om het leger verder te professionaliseren en te hervormen.

In 2009 is opnieuw de *Military Court Martial Board* van de *Republic of Sierra Leone Armed Forces* (RSLAF) ingevoerd (zie 2.1.5.3 Rechterlijke macht) zodat militaire rechtspraak weer mogelijk is. Deze rechtbank heeft diverse zaken behandeld van soldaten die betrokken waren bij wangedrag, verduistering en criminaliteit binnen het leger.⁹¹

Sinds het einde van de burgeroorlog is het aantal militairen gereduceerd van 17.000 tot de 2010 doelstelling van 8.500 manschappen. Deze reductie heeft zoveel mogelijk plaatsgevonden door natuurlijk verloop via pensionering. In het geval er ook nog gedwongen ontslagen vielen, werd omscholing aangeboden.⁹²

Met fondsen van het PBF en uitgevoerd door de UNDP zijn de watervoorziening en de sanitaire voorzieningen in de barakken in Freetown verbeterd. Ook zijn drie medische onderzoekskamers opgeleverd en uitgerust, waardoor de medische en gezondheidsfaciliteiten zijn verbeterd.⁹³

Verder neemt de RSLAF, met steun van het Verenigd Koninkrijk, Ierland en de Verenigde Staten, vanaf december 2009 met een troepenmacht van ongeveer 160 militairen deel aan de *African Union – United Nations Hybrid Operation in Darfur* (UNAMID).⁹⁴

In augustus 2010 is Robert Yira Koroma benoemd als nieuwe *Chief of Defense* van de RSLAF. Van overheidswege is geen officiële reden gegeven voor deze benoeming. Wel waren er onder de vorige *Chief of Defense*, Majoor-generaal Alfred Nelson-Williams, beschuldigingen van ongedisciplineerdheid binnen de RSLAF.⁹⁵

2.3.3.2 Politie

Sierra Leone Police (SLP) is de eerstverantwoordelijke voor de binnenlandse veiligheid. Eind 2010 telde het politiekorps ruim 11.000 manschappen, en de bedoeling is dat dit aantal in 2012 wordt uitgebreid tot ongeveer 12.000.

⁹⁰ United Nations Security Council (UNSC), *Fifth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 17 september 2010 (S/2010/471).

⁹¹ Human Rights Watch, *World Report 2011, Sierra Leone*, januari 2011.

⁹² Human Rights Watch, *World Report 2011, Sierra Leone*, januari 2011.

⁹³ United Nations Development Programme (UNDP), *Third Consolidated Annual Progress Report on Activities Implemented under the Peacebuilding Fund (PBF) for the Period 1 January to 31 December 2009*; United Nations Security Council (UNSC), *First report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 30 januari 2009 (S/2009/59).

⁹⁴ United Nations Security Council (UNSC), *Third report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 1 september 2009 (S/2009/438); Persbericht Concord Times, *Sierra Leone: RSLAF for Peacekeeping Mission*, 3 december 2009, bekeken op <http://allafrica.com/stories>.

⁹⁵ United Nations Security Council (UNSC), *Fifth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 17 september 2010 (S/2010/471); Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, december 2010.

Door tussenkomst van het PBF werden voertuigen, handboeien, wapenstokken helmen, schilden en beschermende kleding voor de SLP aangeschaft. Daarnaast zijn ruim 2.400 politieagenten getraind in het bewaren van de openbare orde. Ruim 130 politieagenten die werkzaam zijn voor de *Police Complaints, Discipline and Internal Investigation Department* zijn getraind en voorzien van apparatuur.⁹⁶

In vergelijking met de vorige verslagperiode was er minder sprake van gewelddadig optreden door de politie. Corruptie binnen het politieapparaat bleef echter een groot probleem, wat deels werd verergerd door de lage salarissen. Agenten eisten smeergeld bij controleposten, beschuldigden automobilisten valselijk van overtredingen en legden beslag op voertuigen om geld los te krijgen. Ook accepteerde politiepersoneel geregeld steekpenningen van verdachten in ruil voor het laten vallen van de aanklacht of voor het arresteren van hun opponent.

Verder was de politie vaak niet aanwezig of besloot niet in te grijpen als een menigte een vermeende dief molesteerde. Ook heeft de politie geregeld in ruil voor smeergeld geweigerd om iemand te arresteren terwijl er wel een arrestatiebevel was, of ze arresteerden zonder bevel personen voor civiele zaken zoals contractbreuk of het niet voldoen van een vordering.⁹⁷

De *Police Complaints Commission (PCC)* en de *Complaints Discipline and Internal Investigations Department (CDIID)* behandelen klachten over het functioneren van de politie. In 2010 heeft de CDIID 1.623 klachten ontvangen, wat heeft geresulteerd in disciplinaire maatregelen tegen 689 politieagenten, waaronder ontslag.⁹⁸

Daarnaast is er ook nog een *Police Council*, bestaande uit onder meer de vicepresident en de minister van Binnenlandse Zaken. De *Police Council* behandelt schriftelijke klachten tegen senior politieagenten.⁹⁹

In augustus 2010 is Francis Manu benoemd als nieuwe *Inspector-General of Police* voor de SLP. Van overheidswege is geen officiële reden gegeven voor deze benoeming. Wel was er onder de vorige *Inspector-General*, Brima Acha Kamara, in 2009 een stroom van protesten over het optreden van de politie, waardoor het leger ingezet moest worden om de orde te herstellen (zie 2.3.3 Binnenlandse Veiligheid en Grensbewaking).¹⁰⁰

2.3.4

Drugs

Het gebruik van Sierra Leone als doorvoerhaven van de illegale drugssmokkel van Zuid Amerika naar Europa is in de verslagperiode toegenomen.¹⁰¹

UNIPSIL heeft een verdere versterking van de *Sierra Leone Joint Drug Interdiction Task Force* ondersteund, en heeft o.m. een training ontwikkeld met financiële steun van de *United Kingdom Justice Sector Development Programme (JSDP)*. Deze

⁹⁶ United Nations Security Council (UNSC), *Fourth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 15 maart 2010 (S/2010/135).

⁹⁷ Human Rights Watch, *World Report 2011, Sierra Leone*, januari 2011; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010

⁹⁸ US Department of State, *2010 Human Rights Report: Sierra Leone*, 8 april 2011.

⁹⁹ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

¹⁰⁰ United Nations Security Council (UNSC), *Fifth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 17 september 2010 ((S/2010/471); Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, december 2010.

¹⁰¹ Republic of Sierra Leone, *Joint Progress Report on the Agenda for Change January 2009 – June 2010*, 9 september 2010.

training voorziet in het tegengaan van de illegale drugssmokkel en onderzoek daarnaar.¹⁰² Verder heeft de *Task Force* technische en financiële steun ontvangen van o.a. de *United Nations Office on Drugs and Crime* en de *United States Africa Command*.¹⁰³

Medio 2010 werd de *Sierra Leone Joint Drug Interdiction Task Force* (JDITF) gereorganiseerd en in het verlengde van de *West Africa Coast Initiative* werd de naam veranderd in *Transnational Organised Crime Unit* (TOCU).¹⁰⁴ Deze *Unit* wordt door diverse donoren financieel ondersteund. Zodoende kan het regionale actieplan van de *Economic Community of West African States* (ECOWAS) geïmplementeerd worden om het groeiende probleem van illegale drugshandel, georganiseerde misdaad en drugsmisbruik in West Afrika aan te kunnen pakken.¹⁰⁵

Naar aanleiding van de vangst van 703,5 kg cocaïne in juli 2008 op *Lungi International Airport* heeft de *High Court* in Freetown op 20 en 21 april 2009 18 personen veroordeeld, inclusief 8 buitenlanders, voor de illegale invoer van cocaïne in het land. Op 12 augustus 2010 heeft de *Unit* voor één miljoen US dollar aan cocaïne vernietigd, evenals 600 kg marihuana.¹⁰⁶ Ook zijn aanzienlijke hoeveelheden marihuana in beslag genomen door de politie. Het bestaan van grote marihuana boerderijen in sommige districten geeft ook de omvang van het probleem aan.¹⁰⁷

2.3.5

Diamanten

In Sierra Leone is Kono, in het oosten van het land, het belangrijkste centrum van de diamanthandel. Tijdens de burgeroorlog was controle over de diamantmijnen een belangrijke inkomstenbron voor de milities, onder meer voor aanschaf van wapens.¹⁰⁸

Sierra Leone is aangesloten bij het *Kimberley Process Certification Scheme* (KPCS) voor een gecontroleerde handel in ruwe diamanten.¹⁰⁹ Zowel het Kimberley proces als de overheidsinmenging in de diamanthandel¹¹⁰ heeft de transparantie in de sector vergroot en bloeddiamanten uitgebannen, maar illegale mijnbouw, corruptie en smokkel in diamanten komen nog steeds voor. Daarnaast zijn de arbeidsomstandigheden in de mijnen slecht en komt het ook nog steeds voor dat kinderen in de leeftijd van 10 tot 15 jaar daar werken (zie ook 3.4.3.2 Arbeid door minderjarigen). Het Kimberley proces ziet niet toe op de verbetering van arbeidsomstandigheden bij de winning van diamanten.¹¹¹

¹⁰² United Nations Security Council (UNSC), *Second report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 22 mei 2009 (S/2009/267).

¹⁰³ United Nations Security Council (UNSC), *Fourth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 15 maart 2010 (S/2010/135).

¹⁰⁴ Republic of Sierra Leone, *Joint Progress Report on the Agenda for Change January 2009 – June 2010*, 9 september 2010.

¹⁰⁵ Republic of Sierra Leone, *Joint Progress Report on the Agenda for Change January 2009 – June 2010*, 9 september 2010; United Nations Security Council (UNSC), *Fifth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 17 september 2010 (S/2010/471).

¹⁰⁶ United Nations Security Council (UNSC), *Second report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 22 mei 2009 (S/2009/267).

¹⁰⁷ United Nations Security Council (UNSC), *Fifth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 17 september 2010 (S/2010/471).

¹⁰⁸ US Department of State, *Background Note: Sierra Leone*, 1 december 2010.

¹⁰⁹ Partnership Africa Canada, *Diamonds and Human Security, Annual Review 2009*, oktober 2009; Kimberly Process, http://www.kimberleyprocess.com/home/index_en.html, bekeken op 27 januari 2011.

¹¹⁰ De diamantmijnen zijn vnl. in handen van buitenlandse mijnbouwbedrijven.

¹¹¹ Kimberly Process, http://www.kimberleyprocess.com/home/index_en.html, bekeken op 27 januari 2011.

Door het oprichten van een *High Level Steering Group* en door invoering van de *Diamond Cutting and Polishing Act 2007* en de *Mines and Minerals Act 2009*, probeert de overheid zijn rol in de (diamant)mijnbouw te vergroten en de invloed van buitenlandse tussenpersonen te verminderen. Tot nu toe zijn hiermee nog niet veel resultaten bereikt.¹¹²

Ingestorte diamantprijzen in 2009 en een toenemende schaarste aan gemakkelijk te vinden diamanten in alluviale grond heeft geleid tot grotere werkloosheid voor de jeugd die in de mijnbouw werkt, speciaal voor wat betreft de diamantmijnen in Kono en het Kenema district.¹¹³ Daardoor zijn diamantdelvers op zoek gegaan naar alternatieven om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien door in plaats van diamanten goud te gaan delven of op het platteland te gaan werken.¹¹⁴

Inmiddels is door een aantrekkende wereldeconomie de export van diamanten uit Sierra Leone in de eerste helft van 2010 sterk gestegen ten opzichte van de eerste helft van 2009.¹¹⁵

2.3.6 *Jeugdwerkloosheid*

In Sierra Leone zijn ongeveer 800.000 jongeren die werkloos zijn of ver onder hun capaciteiten werken. Door de regering wordt onderkend dat deze grote jeugdwerkloosheid kan leiden tot sociale onrust en dat het daarmee één van de belangrijkste bedreigingen is voor verdere versterking van de politieke en economische stabiliteit.¹¹⁶

Vandaar dat in december 2009 onder de *National Youth Commission Act 2009* de *National Youth Commission* (zie 3.1.2 Nationale wetgeving) is opgericht, met als doel om in overleg met zowel overheidsinstanties als ngo's jeugdprogramma's voor werkgelegenheid op te starten.¹¹⁷

Inmiddels zijn zes districtskantoren van de *National Youth Commission* opgericht en twee in de Western Area.¹¹⁸

2.3.7 *Sierra Leone en haar buurlanden*

Sierra Leone, Liberia, Guinee en Ivoorkust zijn verenigd in de *Mano River Union* (MRU), met als belangrijkste doel bevordering van de handelsbetrekkingen.

Op 24 april 2010 werd een topconferentie van de MRU gehouden in Conakry, Guinee, waar o.m. is gesproken over de verkiezingen in Guinee en Ivoorkust. Vervolgens heeft op 17 augustus 2010 een werkbezoek plaatsgevonden van de MRU aan Guinee, waar de interim president van Guinee, generaal Sekouba Konate, de

¹¹² Sierra Leone Web, *The Diamond Cutting and Polishing Act, 2007*, www.sierra-leone.org, bekeken op 27 januari 2011; Sierra Leone Web, *The Mines and Minerals Act, 2009*, www.sierra-leone.org, bekeken op 27 januari 2011.

¹¹³ Republic of Sierra Leone, *Joint Progress Report on the Agenda for Change January 2009 – June 2010*, 9 september 2010; Partnership Africa Canada, *Diamonds and Human Security Annual Review 2009*, 2009;

¹¹⁴ Partnership Africa Canada, *Diamonds and Human Security Annual Review 2009*, 2009; www.diamonds.net/news, *Sierra Leone's Rough Diamond Exports -20% in 2009*, 27 januari 2010, bekeken op 5 oktober 2010.

¹¹⁵ Persbericht, *Sierra Leone achieves 43 percent increase in diamond exportation*, www.cocorioko.net, bekeken op 5 oktober 2010.

¹¹⁶ Republic of Sierra Leone, *Joint Progress Report on the Agenda for Change January 2009 – June 2010*, 9 september 2010.

¹¹⁷ Sierra Leone Web, *The National Youth Commission Act, 2009*, www.sierra-leone.org, bekeken op 27 januari 2011

¹¹⁸ The Republic of Sierra Leone, *Joint Progress Report on the Agenda for Change January 2009 – June 2010*, 9 september 2010; United Nations Security Council (UNSC), *Fifth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 17 september 2010 (S/2010/471).

MRU heeft geïnformeerd over de komende verkiezingen. Omgekeerd volgen de lidstaten van de MRU ook de ontwikkelingen in Sierra Leone.¹¹⁹

De betrekkingen tussen Sierra Leone en haar buurlanden zijn in het algemeen goed. De veiligheidssituatie in met name Guinee, Guinee-Bissau en Ivoorkust blijft daarbij een aandachtspunt.¹²⁰

Het grensgeschil tussen Sierra Leone en Guinee over het dorpje Yenga in het district Kailahun¹²¹ is nog niet opgelost, ondanks afspraken tussen beide landen in 2004 en 2005 dat Yenga bij Sierra Leone behoort. Op 13 en 14 juli 2009 heeft Koroma een officieel bezoek aan Guinee gebracht, waar hij de toenmalige leider van Guinee, Moussa Dadis Camara, heeft ontmoet. De twee staatshoofden hebben het Yenga grensgeschil besproken en een communiqué uitgegeven waarin ze opnieuw hebben toegezegd om deze zaak op een vreedzame manier op te lossen. Ook is overeengekomen om het gezamenlijke team, dat al eerder was opgericht om het Yenga grensgeschil te behandelen, weer nieuw leven in te blazen.¹²²

¹¹⁹ United Nations Security Council (UNSC), *Fifth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 17 september 2010 (S/2010/471); Persbericht *Guinea: MRU Concerns About Guinea – Wants To See Free, Fair Elections*, 28 april 2010, www.allafrica.com, bekeken op 6 oktober 2010, Persbericht *Koroma, Sirleaf Rap On Guinea Elections*, 23 augustus 2010, www.exclusivepress.net, bekeken op 6 oktober 2010.

¹²⁰ United Nations Security Council (UNSC), *Fifth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 17 september 2010 (S/2010/471).

¹²¹ Tijdens de burgeroorlog had Guinee dit gebied bezet onder het voorwendsel om aanvallen door Sierra Leoonse rebellen vanuit deze streek op Guinese dorpen langs de grens te voorkomen. Maar meer waarschijnlijk is het, dat het gebied om economische redenen bezet werd vanwege de zich aldaar bevindende diamantmijnen.

¹²² United Nations Security Council (UNSC), *Third report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 1 september 2009 (S/2009/438); United Nations Security Council (UNSC), *Fifth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 17 september 2010 (S/2010/471).

3 Mensenrechten

3.1 Juridische context

3.1.1 Internationale verdragen en protocollen

Sierra Leone is partij bij de volgende internationale verdragen op het terrein van de mensenrechten, te weten¹²³:

- het Internationaal Verdrag inzake Uitbanning van Alle Vormen van Rassendiscriminatie (ratificatie sinds 1967);
- het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (sinds 1996);
- het Internationaal Verdrag inzake Burger- en Politieke Rechten (sinds 1996), inclusief het Protocol van 1967, maar niet het tweede protocol betreffende afschaffing van de doodstraf;
- het Verdrag met betrekking tot de Status van Vluchtelingen, alsmede het bijbehorende protocol van 1967 (sinds 1981);
- het Verdrag inzake Uitbanning van Alle Vormen van Discriminatie tegen Vrouwen (sinds 1988), maar niet het optionele protocol betreffende alle in het verdrag genoemde vormen van discriminatie¹²⁴;
- het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (sinds 1990), alsmede het optionele protocol betreffende kinderhandel, kinderprostitutie en kinderpornografie (sinds 2001) en het optionele protocol betreffende kinderen in gewapende conflicten (sinds 2002);
- het Verdrag tegen Marteling en Andere Wrede en Onmenselijke Behandeling of Bestrafing (sinds 2001), maar niet het bijbehorende optionele protocol.

Sierra Leone voldoet niet tijdig aan de rapportageverplichtingen aan de organen van toezicht.¹²⁵ De laatste rapportage dateert van 2008 en heeft betrekking op de optionele protocollen van het Verdrag inzake de Rechten van het kind betreffende kinderen in gewapende conflicten en kinderhandel, kinderprostitutie en kinderpornografie.¹²⁶

Voorts is Sierra Leone partij bij:

- het Afrikaanse Handvest voor de Rechten van Mensen en Volkeren (sinds 1983), maar niet de bijbehorende protocollen betreffende de oprichting van een Afrikaans Hof¹²⁷ en Vrouwenrechten (wel getekend in 2003)¹²⁸;
- het Verdrag van Afrikaanse Eenheid met betrekking tot Vluchtelingen (sinds 1987); en

¹²³ United Nations Treaty Collection, <http://treaties.un.org/Home.aspx>, bekeken op 19 januari 2011.

¹²⁴ Sierra Leone heeft het optionele protocol op 8 september 2000 getekend, maar nog niet geratificeerd.

¹²⁵ De organen van toezicht zijn: *Human Rights Committee (HRC)*, *Committee on Economic, Social and Cultural Rights (CESCR)*, *Committee on the Elimination of Racial Discrimination (CERD)*, *Committee on the Elimination of Discrimination Against Women (CEDAW)* en *Committee on the Rights of the Child (CRC)*.

¹²⁶ United Nations Human Rights, *Report Status by Country, Sierra Leone*, www.unhcr.ch/TBS/doc.nsf, bekeken op 20 januari 2011.

¹²⁷ In 2008 is er een aangepast protocol verschenen, maar dit heeft Sierra Leone nog niet getekend.

¹²⁸ Amnesty International, *Sierra Leone: Women face human rights abuses in the informal legal sector*, 17 mei 2006.

- het Afrikaanse Handvest voor de Rechten en het Welzijn van het Kind (sinds 2002).¹²⁹

Sierra Leone is sinds 2000 partij bij het Statuut van Rome betreffende het Internationaal Strafhof (*International Criminal Court, ICC*), dat misdrijven tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden moet berechten, maar sloot in 2003 met de Verenigde Staten een overeenkomst inzake niet-uitlevering van personen van elkaars nationaliteit aan het ICC.¹³⁰

3.1.2 *Nationale wetgeving*

De grondwet van 1991 is gebaseerd op de algemene principes van de rechtsstaat en bevat waarborgen tegen schending van de mensenrechten.

De *Constitutional Review Commission (CRC)*¹³¹ heeft in januari 2008 haar eindrapport aan Koroma gepresenteerd met voorstellen voor herziening van de grondwet van Sierra Leone.¹³² In de verslagperiode waren er geen ontwikkelingen met betrekking tot de implementatie van de aanbevelingen.¹³³

In de verslagperiode zijn twee belangrijke wetten aangenomen die van belang zijn voor de jeugd en vrouwen, de *National Youth Commission Act 2009* en de *Registration of Customary Marriage and Divorce Act 2009*.

De *National Youth Commission Act 2009*¹³⁴ voorziet in de oprichting van de *National Youth Commission*. Deze commissie heeft o.a. tot doel om door het implementeren van programma's en projecten de jeugd te stimuleren een bijdrage te leveren aan de nationale ontwikkeling van Sierra Leone. In de *Act* is vastgelegd dat met jeugd iedere persoon wordt bedoeld tussen de vijftien en vijfendertig jaar.

De *Registration of Customary Marriage and Divorce Act 2009*¹³⁵, die de vorige *Act* uit 2007 vervangt, stelt het registreren verplicht van huwelijken en scheidingen die onder *customary law* (zie 2.1.5.3 Rechterlijke macht) zijn gesloten. Registratie dient plaats te vinden bij een *Local Council* die is opgericht onder de *Local Government Act 2004*¹³⁶, en in wiens jurisdictie het huwelijk is voltrokken of de scheiding is uitgesproken.

Personen die al gehuwd zijn onder de *Christian Marriage Act*, de *Muslim Marriage Act* of de *Civil Marriage Act*, mogen geen huwelijk onder *customary law* aangaan. Verder is de huwelijksleeftijd bepaald op 18 jaar en is vastgelegd dat de man en de vrouw beiden moeten instemmen met het huwelijk. Daarnaast stelt de nieuwe wet vrouwen in staat om onder meer eigen bezit te verwerven en contracten op eigen naam af te sluiten.¹³⁷

¹²⁹ www.african-union.org, bekeken op 28 juni 2007.

¹³⁰ www.icc-cpi.int, bekeken op oktober 2008.

¹³¹ Deze commissie is ingesteld conform een van de afspraken uit de Lomé-vredesovereenkomst uit 1999. Ook in het eindrapport van de TRC is dit als één van de aanbevelingen opgenomen.

¹³² Zie ook het Algemeen Ambtsbericht Sierra Leone 2008.

¹³³ United Nations Security Council (UNSC), *Fourth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 15 maart 2010 (S/2010/135).

¹³⁴ Sierra Leone Web, *National Youth Commission Act 2009*, www.sierra-leone.org, bekeken op 27 januari 2011.

¹³⁵ Sierra Leone Web, *Registration of Customary Marriage and Divorce Act 2009*, www.sierra-leone.org, bekeken op 28 oktober 2010.

¹³⁶ Sierra Leone Web, *Local Government Act 2004*, www.sierra-leone.org, bekeken op 28 oktober 2010.

¹³⁷ Sierra Leone Web, *Registration of Customary Marriage and Divorce Act 2009*, www.sierra-leone.org, bekeken op 28 oktober 2010; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

3.1.2.1 Staatsburgerschap

Op grond van de *Sierra Leone Citizenship Act 1973* en de *Sierra Leone Citizenship (Amendment) Act 2006* kan een persoon, voor zover hij aan bepaalde voorwaarden voldoet, door geboorte of naturalisatie het staatsburgerschap van Sierra Leone verkrijgen.¹³⁸

Iedere persoon kan, onder bepaalde voorwaarden, zijn Sierra Leonese staatsburgerschap verliezen door het doen van afstand.¹³⁹

Daarnaast kan een persoon die het Sierra Leonese staatsburgerschap door naturalisatie heeft verkregen, onder bepaalde voorwaarden dit staatsburgerschap verliezen:

- door een besluit van de minister dat het niet bevorderlijk zou zijn voor het openbaar belang als hij het Sierra Leonese staatsburgerschap zou blijven bezitten;
- als hij handelingen verricht of uitlatingen doet die niet loyaal zijn naar de Republiek of zijn regering;
- als hij, tijdens welke oorlog dan ook waar Sierra Leone bij betrokken is, samengespannen heeft met de vijand;
- als hij, binnen zeven jaar nadat hij de Sierra Leonese staatsburgerschap heeft verkregen veroordeeld wordt in welk land dan ook tot een gevangenisstraf van niet minder dan twaalf maanden wegens fraude of misleiding;
- als hij zich in het buitenland heeft gevestigd voor een ononderbroken periode van zeven jaar, en zich in die periode niet jaarlijks heeft geregistreerd op de voorgeschreven wijze bij een consulaat van Sierra Leone, of indien hij de minister niet schriftelijk heeft laten weten van zijn voornemen zijn Sierra Leoons staatsburgerschap te behouden.

De *Sierra Leone Citizenship Act 1973* stond niet toe dat een persoon naast het staatsburgerschap van Sierra Leone nog een ander staatsburgerschap bezat. Dit is aangepast met de *Sierra Leone Citizenship (Amendment) Act 2006*.¹⁴⁰

Als een meerderjarig en handelingsbekwaam persoon het staatsburgerschap van een ander land dan Sierra Leone vóór de inwerkingtreding van de *Sierra Leone Citizenship (Amendment) Act 2006* heeft verkregen door geboorte, of door een andere vrijwillige dan wel formele handeling, of andere handelingen heeft verricht met als doel het staatsburgerschap van een ander land dan Sierra Leone te verkrijgen, en daardoor het Sierra Leonese staatsburgerschap is kwijtgeraakt, kan hij het Sierra Leoons staatsburgerschap verkrijgen dan wel herkrijgen.

Een persoon die zijn staatsburgerschap van Sierra Leone opgeeft of verliest, ontloopt daarmee niet zijn wettelijke verantwoordelijkheid met betrekking tot

¹³⁸ In de Grondwet van 1991 is geen informatie opgenomen over nationaliteit. Op dit moment is de Sierra Leonese nationaliteit voorbehouden aan personen van zwart-Afrikaanse afkomst langs de vaderlijke lijn. Inwoners van niet-Afrikaanse afkomst dienen op zijn minst 15 jaar achter elkaar in Sierra Leone gewoond te hebben. Dit sluit veel leden van bijvoorbeeld de Libanese gemeenschap uit van de Sierra Leonese nationaliteit. In het voorstel van de CRC wordt het mogelijk ook voor deze groepen de Sierra Leonese nationaliteit te verkrijgen en worden zij niet meer uitgesloten van zitting in het parlement. *Sierra Leone Citizenship Act, 1973* (op www.unhcr.org).

¹³⁹ Sierra Leone Web, *Sierra Leone Citizenship Act, 1973*, www.sierra-leone.org, bekeken op 20 januari 2011; Sierra Leone Web, *Sierra Leone Citizenship (Amendment) Act, 2006*, www.sierra-leone.org, bekeken op 20 januari 2011;

¹⁴⁰ Sierra Leone Web, *Sierra Leone Citizenship Act, 1973*, www.sierra-leone.org, bekeken op 20 januari 2011; Sierra Leone Web, *Sierra Leone Citizenship (Amendment) Act, 2006*, www.sierra-leone.org, bekeken op 20 januari 2011.

misdrijven of handelingen die hij pleegde, vóórdat hij zijn staatsburgerschap verloor.¹⁴¹

3.2 Toezicht

In Sierra Leone houden zowel overheid als niet-gouvernementele mensenrechtenorganisaties zich bezig met het toezicht op de naleving van mensenrechten.

3.2.1 Overheidsorganisaties

De *Truth and Reconciliation Commission* (TRC) heeft in 2004 een eindrapportage opgesteld met een groot aantal aanbevelingen op allerlei gebied.¹⁴² Aan de uitvoering van deze aanbevelingen wordt gewerkt, maar in de verslagperiode is beperkt voortgang geboekt.¹⁴³

De *Human Rights Commission of Sierra Leone*, (HRCSL),¹⁴⁴ is verantwoordelijk voor monitoring, bescherming en promotie van de mensenrechten in Sierra Leone. In augustus 2010 presenteerde de HRCSL haar derde jaarrapport aan Koroma. In het rapport over 2009 zijn onder meer aanbevelingen opgenomen op justitieel gebied, rechten van kinderen en vrouwen, mijnbouw en persvrijheid.¹⁴⁵

De HRCSL ontving in 2009 in totaal 330 klachten. De meeste klachten gingen over arbeidsvoorwaarden, (land)eigendom, criminaliteit en wangedrag door de politie. In totaal werden 127 klagers doorverwezen naar bijvoorbeeld politie, een FSU, de ACC of een rechtskundig adviseur, omdat de klacht buiten het mandaat van de commissie viel. Zesentwintig klachten werden niet ontvankelijk verklaard.

Verder heeft de HRCSL samengewerkt met de overheid en vele organisaties op het maatschappelijke vlak, heeft de HRCSL diverse trainingen gegeven en zijn ook allerlei andere activiteiten ondernomen door de HRCSL. Tevens heeft de HRCSL in samenwerking met de media diverse onderwijsprogramma's voor zijn rekening genomen, en beschikt de HRCSL inmiddels over een eigen website: www.humanrightssl.org.¹⁴⁶

Evenals in voorgaande jaren heeft de HRCSL in 2009 een rol gespeeld bij de implementatie van de aanbevelingen van de TRC. Ook is de HRCSL er bij de regering

¹⁴¹ Sierra Leone Web, *Sierra Leone Citizenship Act, 1973*, www.sierra-leone.org, bekeken op 20 januari 2011; Sierra Leone Web, *Sierra Leone Citizenship (Amendment) Act, 2006*, www.sierra-leone.org, bekeken op 20 januari 2011.

¹⁴² De eindrapportage van de TRC is te vinden op www.sierra-leone.org/TRCDocuments.html, bekeken op 7 september 2010.

¹⁴³ Human Rights Commission of Sierra Leone, HRCSL, *The State of Human Rights in Sierra Leone 2009*, 31 maart 2010;

¹⁴⁴ De NHRC is ingesteld in 2004 conform het Lomé vredesakkoord en als één van de aanbevelingen in het eindrapport van de TRC.

¹⁴⁵ Human Rights Commission of Sierra Leone, HRCSL, *The State of Human Rights in Sierra Leone 2009*, 31 maart 2010; United Nations Security Council (UNSC), *Fifth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 17 september 2010 (S/2010/471); Persbericht Awareness Times Newspaper, *Statement by Edward Sam, Chairperson of the Human Rights Commission of Sierra Leone, on the presentation of the State of Human Rights in Sierra Leone 2009 Report, to HE President Dr. Ernest Bai Koroma on 3rd August, 2010*, 4 augustus 2010, www.news.sl, gezien 26 oktober 2010; Persbericht Carl, *Making Human Rights Real: The State of Human Rights in Sierra Leone 2009*, 11 oktober 2010, www.carl-sl.org, gezien 27 oktober 2010.

¹⁴⁶ Human Rights Commission of Sierra Leone (HRCSL), *The State of Human Rights in Sierra Leone 2009*, 31 maart 2010.

van Sierra Leone op blijven aandringen om, als opvolger van de TRC, het Follow-up Committee op te richten.¹⁴⁷

Een tekort aan fondsen en een moeizame samenwerking met overheidsinstanties¹⁴⁸ zorgden ervoor dat de HRCSL niet haar volledige mandaat kon uitvoeren. Hierdoor konden strategische plannen niet naar behoren geïmplementeerd worden en waren de regionale kantoren in Bo en Makeni niet volledig operationeel.¹⁴⁹

Naast de HRCSL is in Sierra Leone ook de *Parliamentary Human Rights Committee*, (PHRC), actief. De PHRC heeft zich in de verslagperiode voornamelijk bezig gehouden met nieuwe wetgeving en de ratificatie van internationale verdragen.¹⁵⁰

3.2.2 Niet-gouvernementele organisaties (ngo's)

Lokale en internationale mensenrechtenorganisaties kunnen in het algemeen ongehinderd door de overheid onderzoek doen en over hun bevindingen rapporteren. In de verslagperiode konden mensenrechtenrapporteurs zich door het hele land vrij bewegen. Vertegenwoordigers van internationale en lokale ngo's, buitenlandse diplomaten en VN mensenrechtenmedewerkers hebben onder meer processen bijgewoond en gevangenen bezocht.

Zo konden ngo's als *Prison Watch*, *Justice Sector Development Program* (JSDP) en de *Lawyers' Center for Legal Assistance* (LAWCLA) ongehinderd gevangenen bezoeken.¹⁵¹

Het *National Forum for Human Rights*, (NFHR), is een overkoepelende organisatie waarbij 41 lokale mensenrechtenorganisaties zijn aangesloten. Hun activiteiten zijn vooral gericht op voorlichting over mensenrechten. Een aantal lokale ngo's, waaronder de *Campaign for Good Governance*, LAWCLA en *Access to Justice* houdt zich actief bezig met onderzoek naar en rapportages over mensenrechtenschendingen.¹⁵²

Daarnaast zijn diverse internationale ngo's in Sierra Leone actief, waaronder *Amnesty International*, *Human Rights Watch* (HRW), *Save the Children* en *World Vision*. Door de aard van hun werkzaamheden spelen zij een belangrijke rol bij het toezicht op de naleving van mensenrechten.¹⁵³

De *Human Rights and Rule of Law Section* van UNIPSIL geeft ondersteuning aan de versterking van de rechtsorde en de bevordering en bescherming van

¹⁴⁷ National Human Rights Commission of Sierra Leone (NHRC), *The State of Human Rights in Sierra Leone 2009*, 31 maart 2010; United Nations Security Council (UNSC), *Fifth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 17 september 2010 (S/2010/471).

¹⁴⁸ Relevante overheidsorganen moeten periodiek aan de NHRC rapporteren over de stand van zaken m.b.t. de implementatie van de aanbevelingen van de TRC, maar dit gebeurt weinig.

¹⁴⁹ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010; Human Rights Watch (HRW), *Country Summary Sierra Leone*, januari 2010; United Nations Security Council (UNSC), *Fifth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 17 september 2010 (S/2010/471).

¹⁵⁰ Persbericht *Sierra Leone celebrates International Human Rights Day*, www.cocorioko.net, bekeken op 8 maart 2011; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

¹⁵¹ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

¹⁵² US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

¹⁵³ <http://www.amnesty.org/en/region/sierra-leone>, bekeken op 28 januari 2011; <http://www.hrw.org>, bekeken op 28 januari 2011; <http://www.savethechildren.org.uk/en/sierra-leone.htm>, bekeken op 28 januari 2011; <http://www.worldvision.ie/our-work/sierra-leone>, bekeken op 28 januari 2011; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

mensenrechten in Sierra Leone.¹⁵⁴ De belangrijkste speerpunten voor UNIPSIL om hier invulling aan te geven zijn Access to Justice, FGM en Gender Based Violence.

3.3 Naleving en schendingen

De regering van Koroma heeft in de verslagperiode voortgang gemaakt met de bestrijding van corruptie, de versterking van de rechtsorde en de bescherming van de rechten van vrouwen en kinderen. Desondanks is corruptie onder overheidspersoneel en politie- en legerfunctionarissen nog steeds aan de orde en is het politie- en justitieapparaat nog steeds zwak, waardoor de rechtsgang op diverse onderdelen hapert of niet goed functioneert. De condities in gevangenis zijn slecht en willekeurige arrestaties en detenties komen voor. Ook zitten verdachten vaak lang vast in voorarrest.¹⁵⁵

Andere mensenrechtenproblemen die in Sierra Leone spelen, zijn onder meer geweld tegen vrouwen, besnijdenis, kindermisbruik, kinderarbeid, mensenhandel (waaronder ook kinderen) en beperkingen op het gebied van vrijheid van meningsuiting en persvrijheid.¹⁵⁶

3.3.1 Vrijheid van meningsuiting

De grondwet en de wetgeving voorzien in vrijheid van meningsuiting en persvrijheid, maar in de praktijk worden deze rechten soms aan banden gelegd.

Op de *Press Freedom Index 2010* is de positie van Sierra Leone verbeterd ten opzichte van voorgaande jaren (91ste van 178 landen). Aangezien op grond van de *Public Order Act* (POA) uit 1965 iemand wegens smaad veroordeeld kan worden tot maximaal drie jaar gevangenisstraf en men zich tegen een beschuldiging wegens smaad doorgaans niet kan verweren, heeft de uitgever van die index, *Freedom House*, de persvrijheid in Sierra Leone gewaardeerd op "Partly Free".¹⁵⁷

De *Sierra Leone Association of Journalists*, SLAJ, heeft een rechtszaak aangespannen om de *Act* te laten aanpassen, maar de *Supreme Court* heeft in november 2009 de eis afgewezen.¹⁵⁸

In de verslagperiode werd een journaliste in Freetown beschuldigd van smaad wegens het publiceren van onwelgevallige artikelen over de president. Ook zijn er in de provincies gevallen bekend dat lokale ambtenaren zich bemoeiden met de pers.¹⁵⁹

Ondanks het feit dat de houding van de regering ten aanzien van de pers ten opzichte van de vorige verslagperiode is verbeterd en het aantal aanslagen op journalisten aanzienlijk is gedaald, hebben zich wel gewelddadige incidenten voorgedaan. Vier vrouwelijke journalisten die een reportage maakten over

¹⁵⁴ United Nations Security Council (UNSC), *First report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 20 januari 2009 (S/2009/59).

¹⁵⁵ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

¹⁵⁶ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010; Human Rights Watch (HRW), *Country Summary Sierra Leone*, januari 2010.

¹⁵⁷ Reporters without borders, *World Press Freedom Index 2010*, www.rsf.org, bekeken op 29 oktober 2010; Freedom House, *Freedom of the Press 2010 - Sierra Leone*, 8 oktober 2010, www.unhcr.org, bekeken op 29 oktober 2010;

¹⁵⁸ Freedom House, *Freedom of the Press 2010 - Sierra Leone*, 8 oktober 2010; www.unhcr.org, bekeken op 29 oktober 2010.

¹⁵⁹ Freedom House, *Freedom of the Press 2010 - Sierra Leone*, 8 oktober 2010; www.unhcr.org, bekeken op 29 oktober 2010; www.allafrica.com, *Sierra Leone: Press Freedom - Nation Partly Free*, bekeken op 29 oktober 2010; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2009.

vrouwenbesnijdenis zijn gekidnapt in Kenema en na een paar uur weer vrijgelaten. Ook is een redacteur van de krant *New People* in zijn kantoor in Freetown neergestoken.¹⁶⁰

Een regulerende rol op het gebied van gedrukte media, radio en televisie is in handen van de *Independent Media Commission*, (IMC). De commissie geeft in samenwerking met het *Ministry of Information and Broadcasting* vergunningen uit voor de media. Met steun van het PBF heeft de IMC een bijkantoor geopend in de stad Bo.¹⁶¹

In de verslagperiode is een aantal licenties afgegeven voor nieuwe kranten en radiostations door het hele land en zij kunnen doorgaans in vrijheid opereren.¹⁶² In 2010 zijn zeven verzoeken om een licentie voor het oprichten van een krant afgewezen, omdat de aanvragers niet konden aantonen wat het "professioneel en openbaar belang" was van de krant.¹⁶³

Verder heeft de IMC in de verslagperiode met steun van UNIPSIL trainingen gegeven aan journalisten op verschillende gebieden, waaronder media wetgeving en journalistieke verslaggeving. De IMC vervult doorgaans een onafhankelijke rol.¹⁶⁴

3.3.1.1 Gedrukte media

Er verschijnen ongeveer 60 kranten in Sierra Leone, waarvan er ongeveer 15 regelmatig verschijnen (ongeveer 3 tot 5 maal per week). Alle kranten verschijnen in het Engels. De artikelen zijn vaak politiek gekleurd en onnauwkeurig, wat voornamelijk wordt veroorzaakt door gebrekkige journalistieke vaardigheden, onvoldoende middelen en het ontbreken van een professionele gedragscode.¹⁶⁵

Corruptie onder journalisten is wijdverbreid. Er zijn maar een paar kranten met een goede en onafhankelijke reputatie.¹⁶⁶ *Awoko Newspaper* en *Concord Times* worden beschouwd als de betere en meer onafhankelijke kranten. *We Yone* wordt gezien als de krant van de APC en *Unity* als de krant van de SLPP.

Er is in Freetown een goed aangeschreven school voor journalistiek, maar de journalisten die hier afstuderen kiezen meestal vanwege het lage salaris voor een ander beroep. De *Sierra Leone Association of Journalists* (SLAJ) probeert met trainingen de kwaliteit van de berichtgeving te verbeteren.

Internationale kranten kunnen vrij opereren in Sierra Leone, maar dienen zich wel te registreren bij het *Ministry of Information and Broadcasting* en de IMC om een vergunning te krijgen. Hoewel de IMC strengere registratievereisten heeft ingevoerd, zijn er in de verslagperiode geen gevallen bekend dat internationale media registratie is geweigerd.¹⁶⁷

¹⁶⁰ Reporters Without Borders, *Newspaper publisher is victim of judicial extortion*, 22 mei 2009, www.rsf.org, bekeken op 29 oktober 2010; Freedom House, *Freedom of the Press 2010 - Sierra Leone*, 8 oktober 2010, www.unhcr.org, bekeken op 29 oktober 2010; Amnesty International, *Sierra Leone - Amnesty International Report 2010*, 2010.

¹⁶¹ United Nations Security Council (UNSC), *Third Report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 1 september 2009 ((S/2009/438).

¹⁶² US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

¹⁶³ US Department of State, *2010 Human Rights Report: Sierra Leone*, 8 april 2011.

¹⁶⁴ United Nations Security Council (UNSC), *Third Report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 1 september 2009 ((S/2009/438); US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

¹⁶⁵ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

¹⁶⁶ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

¹⁶⁷ US Department of State, *2010 Human Rights Report: Sierra Leone*, 8 april 2011.

3.3.1.2 Radio, televisie en internet

Door de relatief hoge kosten van kranten en televisie en omdat veel mensen analfabeet zijn, blijft radio het belangrijkste medium voor de verspreiding van informatie.

Een groot aantal overheids- en particuliere radio- en televisiestations zendt binnenlands nieuws en politieke commentaren uit. Ongeveer 72 radiostations zijn geregistreerd bij de IMC¹⁶⁸, waarvan zo'n 24 "community radiostations" gezamenlijk het Independent Radio Network vormen. Deze community stations worden beschouwd als onafhankelijke radiostations.¹⁶⁹

Zowel de regeringspartij ACP (Radio Rising Sun) als de SLPP (Radio Unity) beschikten sinds 2007 over een landelijk te ontvangen radiostation. Beide stations zijn echter vanwege de rellen in maart 2009 gesloten, aangezien ze door de partijen werden gebruikt om aan te zetten tot politiek geweld (zie 2.3 Veiligheidssituatie).¹⁷⁰

Op 12 februari 2010 heeft de IMC bekend gemaakt dat de Freetown City Council geen vergunning heeft gekregen om een radiostation te beginnen omdat de inhoud van de uitzendingen niet onafhankelijk genoeg zou zijn, hetgeen ook door onafhankelijke bronnen werd bevestigd.¹⁷¹

Op 8 januari 2010 is de *Sierra Leone Broadcasting Corporation Act 2009* getekend.¹⁷² Deze *Act* voorziet in samenvoeging van de *Sierra Leone Broadcasting Service* (SLBS) en de *United Nations Radio*, in de onafhankelijke nationale omroep *Sierra Leone Broadcasting Corporation* (SLBC). Op 15 juni 2010 is de SLBC gelanceerd. Apparatuur van de *United Nations Radio* is overgedragen aan de SLBC en de staf van de *United Nations Radio* is geïntegreerd in de nieuwe SLBC organisatie. UNIPSIL blijft nauw samenwerken met de SLBC zodat deze zijn rol van een onafhankelijke, professionele en geloofwaardige publieke omroep kan vervullen.¹⁷³

Internationale radiostations zoals *The Voice of America* en *Radio France Internationale* zijn alleen op de FM te ontvangen in Freetown. *BBC World Service* is te ontvangen op de FM in Freetown, Bo en in Kenema.¹⁷⁴ Wel geven lokale radiostations het wereldnieuws van deze internationale zender vaak integraal door zodat het ook op het platteland breed te beluisteren is. Daarnaast is het ook mogelijk om via internet legio radiostations van buiten Sierra Leone te ontvangen.

De nationale televisie in Sierra Leone is te ontvangen in o.a. Freetown, Bo, Kenema en Makeni. Buiten deze steden hebben weinig mensen een televisie. De kwaliteit van de uitzendingen is in de verslagperiode iets verbeterd. De nationale staatszender zendt vooral informatie uit over de regering en de twee commerciële zenders programmeren voornamelijk muziek, series en sport.

¹⁶⁸ US Department of State, *2010 Human Rights Report: Sierra Leone*, 8 april 2011.

¹⁶⁹ US Department of State, *2009 Human Rights Report; Sierra Leone*, 11 maart 2010.

¹⁷⁰ Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, juni 2010.

¹⁷¹ US Department of State, *2009 Human Rights Report; Sierra Leone*, 11 maart 2010; United Nations Security Council (UNSC), *Fourth Report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 15 maart 2010 (S/2010/135);

¹⁷² Sierra Leone Web, *The Sierra Leone Broadcasting Corporation Act 2009*, www.sierra-leone.org, bekeken op 28 oktober 2010.

¹⁷³ United Nations Security Council (UNSC), *Fifth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 17 september 2010 (S/2010/471); Persbericht *Sierra Leone: Press Freedom – Nation Partly Free*, www.allafrica.com, bekeken op 29 oktober 2010.

¹⁷⁴ BBC News, *Country Profile: Sierra Leone*, 28 januari 2010, www.bbc.co.uk/search/news/sierra_leone, bekeken op 27 augustus 2010.

Talking Drum Studio produceert dagelijks een soap, "Atunda Ayenda" genaamd (Lost and Found), die op lichtvoetige wijze de actualiteit bespreekt en die al sinds 2001 onverminderd populair is. De soap is voor de kijkers heel herkenbaar, omdat ingespeeld wordt op actuele thema's.

Ook is het mogelijk om een abonnement af te sluiten voor satelliettelevisie waarmee een breed pakket aan zenders kan worden ontvangen. Men kan daarbij kiezen uit verschillende providers.

Voor zover bekend worden vanuit de overheid geen beperkingen opgelegd ten aanzien van de toegang tot internet en is er geen toezicht vanuit de overheid op e-mail of internet chatrooms. In de hoofdstad Freetown zijn veel internetcafé's; door infrastructurele beperkingen zijn er weinig internetcafé's op het platteland.

Hoewel er ten minste vijf internetaanbieders zijn, heeft minder dan 1% van de bevolking toegang tot internet.¹⁷⁵

3.3.2 *Vrijheid van vereniging en vergadering*

De grondwet voorziet in de vrijheid van vereniging en vergadering. In het algemeen respecteert de overheid dit recht.

Voor zover bekend heeft de overheid in de verslagperiode geen bijeenkomsten van de oppositie verboden. Wel gebruikte de politie soms geweld om demonstranten uit elkaar te halen en ook zijn bij politieoptredens gewonden gevallen. In een aantal gevallen was de politie onmachtig om geweld tijdens demonstraties te voorkomen (bijvoorbeeld tijdens de rellen in 2009, zie 2.3 Veiligheidssituatie) en demonstranten vielen een aantal keer politiebureaus aan.¹⁷⁶

In 2009 en 2010 hebben zich geen nieuwe politieke partijen geregistreerd.

3.3.3 *Vrijheid van godsdienst*

Sierra Leone heeft geen staatsreligie en de vrijheid van godsdienst wordt gegarandeerd in de grondwet. De regering respecteert deze vrijheid in de praktijk en er zijn geen eisen voor erkenning, registratie of regulering waar godsdienstige groepen aan dienen te voldoen. Op alle scholen is godsdienstonderwijs toegestaan en studenten mogen zelf kiezen of zij deze lessen willen volgen.¹⁷⁷

De *Inter-Religious Council* (IRC), bestaande uit christelijke en islamitische leiders, is een actieve organisatie die zich inzet voor de consolidatie van de vrede in Sierra Leone. Evangelische christenen hebben hun eigen gemeenschap, de *Evangelical Fellowship*.¹⁷⁸

¹⁷⁵ US Department of State, *2009 Human Rights Report; Sierra Leone*, 11 maart 2010; BBC News, *Country Profile: Sierra Leone*, 28 januari 2010, www.bbc.co.uk/search/news/sierra_leone, bekeken op 27 augustus 2010; Freedom House, *Freedom of the Press 2010 - Sierra Leone*, 2010.

¹⁷⁶ United Nations Security Council (UNSC), *Second report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 22 mei 2009 (S/2009/267); US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

¹⁷⁷ US Department of State, *Sierra Leone: International Religious Freedom Report 2009*, 26 oktober 2009.

¹⁷⁸ US Department of State, *Sierra Leone: International Religious Freedom Report 2009*, 26 oktober 2009.

Evenals in de vorige verslagperiode zijn er geen meldingen bekend geworden van structurele discriminatie, vervolging of detentie van individuen vanwege hun godsdienst.¹⁷⁹

3.3.4 *Bewegingsvrijheid*

De grondwet en overige wetgeving garanderen de vrijheid van beweging binnen het land, buitenlandse reizen, emigratie en repatriëring. In het algemeen respecteert de overheid deze rechten ook in de praktijk.

Wel komt het nog steeds incidenteel voor dat reizigers bij wegblokkades of grensovergangen om steekpenningen wordt gevraagd door politie, leger of douane (zie ook 2.3.3.2 Politie).

De grens met Liberia is officieel open en de autoriteiten staan grensverkeer van vluchtelingen, repatrianten en andere personen in het algemeen toe. Reizen naar het buitenland wordt door de overheid niet beperkt.¹⁸⁰ Men kan het land vrij in- en uitreizen via de luchthaven, de haven of over de weg, en er is geen uitreisvisum vereist.

Hieronder volgt een nadere toelichting omtrent geboortebewijzen, identiteitskaarten, paspoorten, het vliegveld, de haven en het wegennet.

3.3.4.1 Geboortebewijzen

Sierra Leone beschikt over 13 registratiekantoren waar aangifte gedaan kan worden van een geboorte. Aangifte dient plaats te vinden bij het kantoor waar de woonplaats van de aanvrager onder valt. In principe moeten kinderen kort na de geboorte worden geregistreerd maar dit gebeurt lang niet altijd, wat mede veroorzaakt wordt door een gebrek aan middelen. Daarnaast vindt door de beperkte administratieve capaciteit registratie niet overal op dezelfde wijze plaats. Als een geboorte niet wordt geregistreerd heeft dit geen invloed op de toegang tot overheidsvoorzieningen en leidt het ook niet tot stateloosheid.¹⁸¹

Sierra Leone kent vier soorten geboortebewijzen:

- original
- certified true copy
- delayed
- late

Een geboortebewijs kan aangevraagd worden bij één van de 13 registratiekantoren. Dit hoeft niet het kantoor te zijn waar aangifte is gedaan. Het aanvragen van een geboortebewijs mag ook door iemand anders dan de persoon in kwestie worden gedaan. Het is niet mogelijk om een geboortebewijs via een Sierra Leonese ambassade in het buitenland aan te vragen.

Door de oorlog zijn veel administraties verloren gegaan zodat het soms lastig kan zijn aan een geboortebewijs te komen. Daarnaast weten veel mensen hun eigen geboortedatum niet, zodat de geboortedatum op een geboorteakte geregeld ontbreekt.

¹⁷⁹ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010; US Department of State, *Sierra Leone: International Religious Freedom Report 2009*, 26 oktober 2009.

¹⁸⁰ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

¹⁸¹ US Department of State, *2010 Human Rights Report: Sierra Leone*, 8 april 2011

3.3.4.2 Identiteitskaarten

Sierra Leone kent vier typen identiteitskaarten:

- voor Sierra Leone jongeren van 16 tot 19 jaar,
- voor Sierra Leone burgers van 19 jaar en ouder,
- voor niet-Sierra Leone inwoners die de nationaliteit van een ECOWAS¹⁸²-staat hebben, en
- voor niet-Sierra Leone inwoners die niet de nationaliteit van een ECOWAS-staat hebben.

Een identiteitskaart dient aangevraagd te worden bij het *National Registration Secretariat (NRS)* in Freetown. Het NRS heeft lange tijd geen identiteitskaarten uitgegeven,¹⁸³ maar is daar in februari 2010 weer mee begonnen.

Iemand die een identiteitskaart in Sierra Leone wil aanvragen dient zich te wenden tot het NRS. Nadat de aanvrager zijn aanvraag heeft betaald en zijn geboorteakte heeft overgelegd, verstrekt het NRS het aanvraagformulier aan de aanvrager, dat hij na invulling weer dient in te leveren bij het NRS. Na inlevering wordt door het NRS een paspoortfoto van de aanvrager gemaakt, en na ongeveer drie dagen is de identiteitskaart gereed.

Sierra Leone ambassades in het buitenland hebben geen afgiftebevoegdheid en bemiddelen ook niet bij het aanvragen van een identiteitskaart. Voor het aanvragen van een identiteitskaart kan betrokkene alleen bij het NRS in Freetown terecht.

Geschat wordt dat ongeveer 80% van de bevolking niet over een identiteitskaart van het NRS beschikt hoewel elke burger van Sierra Leone van 16 jaar en ouder in principe een identiteitskaart dient te hebben. Nu het NRS weer is begonnen met de uitgifte van identiteitskaarten, is het de bedoeling dat vóór de verkiezingen in 2012 iedereen in Sierra Leone van 16 jaar en ouder over een identiteitskaart beschikt. Inwoners van Sierra Leone die over een oude identiteitskaart beschikken kunnen deze wel blijven gebruiken.

Andere documenten die in Sierra Leone ter identificatie kunnen dienen, zijn een studentenkaart van een erkende onderwijsinstelling of een rijbewijs.

3.3.4.3 Paspoorten

Sierra Leone kent een viertal verschillende paspoorten:

- paspoorten voor houders jonger dan 18 jaar (heeft andere kleur)
- paspoorten voor houders ouder dan 18 jaar
- dienstpaspooten
- diplomatieke paspoorten

Paspoorten worden uitsluitend afgegeven door het *Passport Departement* van het *Immigration Office* in Freetown. Sierra Leone ambassades in het buitenland hebben geen afgifte-¹⁸⁴ dan wel verlengingsbevoegdheid. Wel hebben Sierra Leone ambassades in het buitenland de bevoegdheid om een laissez-passer af te geven.

In Sierra Leone kan men het aanvraagformulier voor een paspoort verkrijgen bij het *Passport Departement* in Freetown. De aanvrager dient het formulier daar ingevuld

¹⁸² ECOWAS (*Economic Community of West African States*) is een regionale groep West-Afrikaanse staten, opgericht in 1975 met als doel de economische integratie te bevorderen.

¹⁸³ Zie het Algemeen Ambtsbericht Sierra Leone 2008 van januari 2009.

¹⁸⁴ Sierra Leone ambassade in Washington, <http://embassyofsierraleone.net>, bekeken op 24 januari 2010.

in te leveren, samen met zijn nationale identiteitskaart, geboorteakte en de betaling voor het paspoort. In Freetown duurt het aanvragen van een nieuw paspoort doorgaans vier tot vijf werkdagen.

In het buitenland is het niet mogelijk om door tussenkomst van een Sierra Leonese ambassade een paspoort aan te vragen.¹⁸⁵

Sierra Leonese ambassades verstrekken alleen het paspoortaanvraagformulier waarmee een Sierra Leoner zelf of via familie dan wel vrienden in Freetown het paspoort dient aan te vragen.¹⁸⁶

Alvorens een aanvraagformulier wordt afgegeven wordt op de ambassade eerst een persoonlijk interview afgenomen om vast te stellen of de persoon in kwestie Sierra Leoner is.

Als betrokkene tijdens het persoonlijk interview papieren kan overleggen waaruit blijkt dat hij of zij de Sierra Leonese nationaliteit bezit (bijvoorbeeld door middel van een geboortebewijs, identiteitskaart, paspoort etc.), dan wordt door de ambassade het aanvraagformulier afgegeven en een verklaring dat hij of zij de Sierra Leonese nationaliteit bezit.

Als betrokkene geen papieren kan overleggen (bijvoorbeeld een slachtoffer van mensenhandel), dan wordt door de ambassade alleen op basis van het persoonlijk interview vastgesteld of betrokkene wel of niet de Sierra Leonese nationaliteit bezit. Indien positief, dan wordt door de ambassade alsnog het aanvraagformulier afgegeven en een verklaring dat hij of zij de Sierra Leonese nationaliteit bezit.

Voor het verkrijgen van een aanvraagformulier in het buitenland of een paspoort in Freetown terwijl men in het buitenland woont, is het geen vereiste om een verblijfsvergunning van het land waar men woonachtig is te overleggen. De ambassade dient alleen vast te stellen of de persoon in kwestie de Sierra Leonese nationaliteit bezit.¹⁸⁷

Voorheen konden verlopen paspoorten worden verlengd. Met de introductie van de nieuwe ECOWAS paspoorten in april 2010 is verlenging van een verlopen paspoort niet meer mogelijk en dient de houder een nieuw paspoort aan te vragen. De nieuwe ECOWAS paspoorten hebben een geldigheidsduur van vijf jaar na datum van afgifte.

3.3.4.4 Vliegveld Lungi International Airport

Het vliegveld *Lungi International Airport* ligt op 29 km ten noorden van Freetown (aan de overzijde van de baai waaraan Freetown ligt)¹⁸⁸ en wordt momenteel gerenoveerd. In de *Agenda for Change* (zie 2.1.4.3 Periode Koroma 2007 t/m 2008) wordt de renovatie gezien als een speerpunt. Afronding van de renovatie is voorzien in 2012. Dit project wordt gefinancierd door de *Wereldbank* en de *Sierra Leone Airport Authority* (SLAA). Om de renovatie te kunnen financieren is in mei 2010 de luchthavenbelasting verhoogd van Usd 40 naar Usd 65.¹⁸⁹

¹⁸⁵ Sierra Leonese ambassade in Bonn, www.slembassy-germany.org, bekeken op 11 mei 2011.

¹⁸⁶ Op de Sierra Leonese ambassade in Brussel kost een paspoortaanvraagformulier Euro 5,00, 11 mei 2011.

¹⁸⁷ Het komt geregeld voor dat personen uit andere West-Afrikaanse landen (m.n. Nigeria) zich voordoen als Sierra Leoner om een Sierra Leoons paspoort te verkrijgen.

¹⁸⁸ Via de weg, rondom de baai waaraan Freetown ligt, is de afstand 187 kilometer.

¹⁸⁹ Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, juni 2010; The Republic of Sierra Leone, *Joint Progress Report on the Agenda for Change January 2009 – June 2010*, 9 september 2010.

De controle op *Lungi International Airport* vindt plaats door douane en immigratiediensten. Uitvoering hiervan verloopt af en toe chaotisch, waardoor de kans aanwezig is dat personen ongecontroleerd kunnen uitreizen. Corruptie komt hier ook voor.

Lungi International Airport wordt aangedaan door regionale en een beperkt aantal internationale luchtvaartmaatschappijen. Sierra Leone beschikt niet over een eigen luchtvaartmaatschappij.¹⁹⁰ De internationale luchtvaartmaatschappij *Brussels Airlines* vliegt tweemaal per week rechtstreeks tussen Freetown en Brussel en *British Midland International (BMI)* vliegt viermaal per week op Lungi vanuit Londen.¹⁹¹

Het vlakbij Freetown gelegen kleinere vliegveld *Hastings* is niet meer in gebruik.

3.3.4.5 Freetown Port

In de verslagperiode is voortgang gemaakt met de privatisering van de *container terminal* en de *cargo handling operations* in *Freetown Port*. Zes geselecteerde bedrijven hebben een bod uitgebracht voor een concessie en de onderhandelingen met de contractpartij aan wie de concessie is toegewezen zijn in volle gang. Verder zijn o.a. ook baggerwerkzaamheden en de aanleg van pieren voorzien.¹⁹²

3.3.4.6 Wegennet

Sinds eind 2008 wordt hard gewerkt aan de aanleg en verbetering van het wegennet in Sierra Leone, gefinancierd door zo'n tien donoren, waaronder de World Bank en de EU. Het betreft hier zowel lokale wegen als bijvoorbeeld de snelweg van Freetown naar Conakry.¹⁹³

3.3.5 Rechtsgang

Hoewel in de verslagperiode verschillende maatregelen zijn genomen om de toegang tot de rechtspraak te verbeteren, kan het juridische systeem van Sierra Leone nog steeds als zwak worden omschreven.

Er is één *Juvenile Court* in Sierra Leone, maar het aantal zaken is te hoog voor de rechters die er werkzaam zijn. Met de in 2007 aangenomen *Child Rights Act* is een begin gemaakt met het opzetten van een systeem voor jeugdrechtspraak, maar tot nu toe zijn hier nauwelijks concrete resultaten uit voortgekomen.¹⁹⁴

Op papier zijn in alle districten Magistrate Courts aanwezig, maar in de praktijk functioneren die niet allemaal vanwege een gebrek aan rechters. Verder zijn sommige districten waar Magistrate Courts zijn gevestigd zo uitgestrekt dat, nog afgezien van de kosten van een rechtszaak, de transportkosten voor de gewone burger om naar een rechtszaak te gaan te hoog zijn. Dit wordt mede veroorzaakt omdat rechtszaken doorgaans uit meerdere zittingen bestaan. Hierdoor is de reikwijdte van de juridische sector buiten de hoofdstad en de grote steden klein,

¹⁹⁰ Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Profile 2008*, juni 2008.

¹⁹¹ www.brusselsairlines.com en www.flybmi.com, bekeken op 2 november 2010.

¹⁹² Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, juni 2010; The Republic of Sierra Leone, *Joint Progress Report on the Agenda for Change January 2009 – June 2010*, 9 september 2010.

¹⁹³ The Republic of Sierra Leone, *Joint Progress Report on the Agenda for Change January 2009 – June 2010*, 9 september 2010.

¹⁹⁴ Defence for Children International – Sierra Leone, *Beyond the Law: Assessing the realities of juvenile justice in Sierra Leone*, 2010; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

zodat de toegang tot het recht voor de meeste mensen nog steeds zeer beperkt is.¹⁹⁵

Vandaar dat met name op het platteland naar schatting 70% van de mensen aangewezen is op *Local Courts* die toebehoren aan de *Paramount Chiefs* (zie 2.1.5.3 Rechterlijke macht), en waar door lekenrechters *customary law* wordt gesproken op het gebied van familierecht, erfrecht en landrecht. Dit stelt vooral vrouwen en jongeren in een zwakke rechtspositie, omdat deze vorm van rechtspraak ten opzichte van hen vaak discriminerend is. Kinderen worden maar een paar rechten toegekend onder *customary law*.¹⁹⁶

Indien een beslissing die genomen is op basis van *customary law* in strijd is met *English common law*, kan deze beslissing nietig worden verklaard. In die gevallen prevaleert *English common law* over *customary law* (zie 2.1.5.3 Rechterlijke macht).¹⁹⁷

Daarnaast is het gewoonterecht niet gecodificeerd, waardoor regionale verschillen optraden in uitspraken over gelijke misdrijven. Ook kwam het voor dat *Paramount Chiefs* hun macht misbruikten door het illegaal vasthouden van personen, het opleggen van hoge straffen voor kleine vergrijpen en het behandelen van strafzaken die buiten hun mandaat liggen. In voorkomende gevallen lieten zij zich omkopen of hielden zij rijke verdachten een hand boven het hoofd.¹⁹⁸

Behalve het gebrek aan toegang tot het recht kampt de rechtspraak net als in de vorige verslagperiode met een tekort aan goed opgeleide rechters, aanklagers en advocaten. Dit zorgt voor vertragingen van rechtszaken en lange periodes van voorarrest (zie 3.3.6 Arrestaties en detenties).¹⁹⁹

Mede dankzij trainingen van de regering en ngo's is de werking van traditionele justitiële systemen op het platteland enigszins verbeterd. Hoewel processen in het algemeen eerlijk werden gevoerd, speelde beïnvloeding door corruptie toch een rol. *Paramount Chiefs* hebben in de verslagperiode een grotere bereidheid laten zien om rechtszaken inzichtelijk te maken en waar nodig, door te verwijzen naar rechters dan in voorgaande jaren.²⁰⁰

De wet voorziet in pro Deo advocaten wanneer een verdachte geen eigen advocaat kan betalen, maar de praktijk is anders. Er zijn minder dan tien pro Deo advocaten in Sierra Leone beschikbaar. Deze advocaten waren overbelast, werden weinig betaald en waren alleen beschikbaar om verdachten bij te staan die van zwaardere delicten werden verdacht. Daardoor kregen veel onbemiddelde verdachten geen juridisch advies voorafgaand aan hun rechtszaak. In de verslagperiode had naar schatting 85 tot 90% van de onbemiddelde gedetineerden geen toegang tot juridische vertegenwoordiging.²⁰¹

¹⁹⁵ Human Rights Watch, *World Report 2011, Sierra Leone*, januari 2011; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

¹⁹⁶ United Nations Development Programme (UNDP), *Policy Brief, Improving access to justice at the local level: Why Local Courts need help*, oktober 2009, A2J-2009-10-001; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

¹⁹⁷ African Human Security Initiative, *Sierra Leone, A country review of crime and criminal justice, 2008*, mei 2009.

¹⁹⁸ Human Right Watch, Country Summary Sierra Leone, januari 2009; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

¹⁹⁹ Human Rights Watch, *World Report 2011, Sierra Leone*, januari 2011; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²⁰⁰ Human Rights Watch, *World Report 2011, Sierra Leone*, januari 2011; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²⁰¹ US Department of State, *2010 Human Rights Report: Sierra Leone*, 8 april 2011.

In het kader van het *Justice Sector Development Programme* (JSDP) is in april 2010 de *Pilot National Legal Aid* (PNLA) gestart, met als doel door middel van het inzetten van juridische assistenten armlastige verdachten bij hun zaak te ondersteunen.²⁰² Ook heeft het JSDP in mei 2010 een training afgerond voor 88 werknemers van verschillende chieftoms in het Moyamba district om de dienstverlening van de *Local Courts* te verbeteren.²⁰³

Verder is op 9 december 2010 de nieuwe *Magistrates Court* in Freetown geopend, en zijn op dezelfde dag ook de *Fast Track Commercial Court* en het *Judicial and Legal Training Institute* geopend, gefinancierd door de DFID en via bemiddeling van de JSDP.²⁰⁴ Invoering van deze verbeteringen heeft nog te kort geleden plaatsgevonden om de effecten voor de burger te kunnen meten.

3.3.5.1 Speciaal Strafhof voor Sierra Leone

In 2002 zetten de Verenigde Naties en Sierra Leone gezamenlijk het Speciale Strafhof voor Sierra Leone (*Special Court for Sierra Leone, SCSL*) op. Het mandaat van het Strafhof is: *'to try persons who bear the greatest responsibility for serious violations of international humanitarian law and Sierra Leonean law committed in the territory of Sierra Leone since 30 November 1996'*.²⁰⁵ Het Hof wordt gefinancierd door vrijwillige donaties van VN-lidstaten, waaronder Nederland.

De processen van de SCSL werden gehouden in de Sierra Leone hoofdstad Freetown. De rechtszaak tegen de voormalige Liberiaanse president Charles Taylor²⁰⁶, de belangrijkste SCSL-verdachte, is om politieke en veiligheidsredenen overgeheveld naar Den Haag, waar het proces wordt gevoerd in een rechtszaal van het Internationaal Strafhof (*International Criminal Court, ICC*).

Het proces tegen Taylor begon op 4 juni 2007 in de SCSL in Den Haag. Zijn rechtszaak werd om meerdere redenen diverse malen uitgesteld, maar loopt sinds begin januari 2008. In de zomer van 2011 wordt de uitspraak verwacht.²⁰⁷

Zie voor een overzicht van alle aangeklaagde personen en het verloop van hun proces het ambtsbericht van november 2007 en januari 2009.

In de RUF-zaak tegen de van oorlogsmisdaden verdachten Issa Hassan Sesay, Morris Kallon en Augustine Gbao, werden Sesay en Kallon door de SCSL op 25 februari 2009 in Freetown schuldig bevonden op 16 van de 18 aanklachten. Gbao

²⁰² Persbericht African Press Organization (APO), *The Government of Sierra Leone and JSDP Launch Pilot National Legal Aid for Sierra Leone*, 22 april 2010, <http://appablog.wordpress.com/category/sierra-leone/>, bekeken op 20 januari 2011.

²⁰³ Persbericht Concord Times (Freetown), *Sierra Leone: JSDP On Chieftom Police Empowerment*, 26 mei 2010, www.allafrica.com, bekeken op 4 november 2010.

²⁰⁴ British Council, *Judiciary opens and dedicates the newly constructed Pademba Road Magistrates Court in Freetown*, www.britishcouncil.org, december 2010.

²⁰⁵ Special Court for Sierra Leone (SCSL), www.sc-sl.org, bekeken op 28 januari 2011; Special Court for Sierra Leone (SCSL), Fact Sheet, november 2010.

²⁰⁶ In 2003 werd Charles Taylor door het SCSL beschuldigd van betrokkenheid bij oorlogsmisdaden tijdens de burgeroorlogen in Liberia en Sierra Leone. In augustus van dat jaar trad hij onder grote druk af als president van Liberia en vluchtte naar Nigeria, waar hij werd gearresteerd toen hij probeerde de Nigeriaanse grens met Kameroen over te steken. Hij werd vervolgens overgedragen aan het SCSL en verblijft thans in de detentie-unit van het *International Criminal Court (ICC)* in de gevangenis van Scheveningen. Taylor is het eerste Afrikaanse staatshoofd dat door een internationaal tribunaal is aangeklaagd voor misdaden tegen de menselijkheid.

²⁰⁷ Special Court for Sierra Leone (SCSL), www.sc-sl.org, bekeken op 28 januari 2011; Special Court for Sierra Leone, *Press Release, Defence Rests Their Case in the Taylor Trial*, 12 november 2010; Special Court for Sierra Leone (SCSL), *Seventh Annual Report of the President of the Special Court for Sierra Leone, June 2009 to May 2010*, juni 2010.

Zie voor meer gedetailleerde informatie over Charles Taylor het Algemeen Ambtsbericht Liberia van 27 september 2007 onder § 2.2 'Politieke ontwikkelingen / Invloed Taylor'.

werd op 14 van de 18 aanklachten schuldig bevonden. De aanklachten hadden betrekking op oorlogsmisdaden, misdaden tegen de mensheid en andere ernstige schendingen van internationaal humanitair recht. Op 8 april 2009 werd Sesay door de SCSL veroordeeld tot 52 jaar gevangenisstraf, Kallon tot 40 jaar en Gbao tot 25 jaar.

In hoger beroep werden Sesay en Kallon door de SCSL in Freetown op 26 oktober 2009 eveneens op 16 van de 18 aanklachten schuldig bevonden en veroordeeld tot resp. 52 en 40 jaar gevangenisstraf. Gbao werd door de SCSL in hoger beroep op 12 van de 18 aanklachten schuldig bevonden en veroordeeld tot 25 jaar. De tijd die zij tijdens het proces in de gevangenis van de SCSL hebben doorgebracht wordt afgetrokken van het vonnis.²⁰⁸

Personen die zijn veroordeeld door een Internationaal Strafhof, dienen hun straf uit te zitten in een gevangenis die voldoet aan internationale normen. Aangezien Sierra Leone niet over zo 'n faciliteit beschikt, heeft de SCSL in maart 2009 een overeenkomst gesloten met de Rwandese regering. Op 31 oktober 2009 zijn Sesay, Kallon en Gbao samen met vijf andere veroordeelden naar Rwanda overgebracht om hun straf uit te zitten in de Mpanga gevangenis in Rwanda.²⁰⁹

Nu de rechtszaken van de SCSL in Freetown zijn afgelopen en alle veroordeelden hun straf uitzitten in Rwanda, heeft de SCSL in Freetown zijn gevangenis op 16 november 2009 aan de regering van Sierra Leone overgedragen. Deze gevangenis wordt sindsdien gebruikt voor het onderbrengen van vrouwelijke gevangenen en hun kinderen.²¹⁰

Op 17 februari 2011 heeft de Special Court's *Mongolian Guard Force* van de *United Nations Mission in Liberia* (UNMIL) de beveiliging van de Special Court overgedragen aan de politie van Sierra Leone.²¹¹

3.3.6 Arrestaties en detenties

De grondwet verbiedt willekeurige arrestaties en detenties, maar volgens Amnesty Internationale verblijven verdachten vanwege achterstanden bij de rechtbanken gemiddeld drie tot vijf jaar in voorarrest voordat hun dossier wordt onderzocht of voordat de aanklacht wordt geformuleerd.²¹²

Ongeveer 60% van de gedetineerden zit in voorarrest. Door het lange voorarrest komt het geregeld voor dat gevangenen schuld bekennen om naar een betere afdeling van de gevangenis overgeplaatst te worden.²¹³

²⁰⁸ Special Court for Sierra Leone (SCSL), www.sc-sl.org, bekeken op 14 december 2010; Special Court for Sierra Leone (SCSL), *Seventh Annual Report of the President of the Special Court for Sierra Leone, June 2009 to May 2010*, juni 2010; Amnesty International, *Sierra Leone – Amnesty International Report 2010*, 2010

²⁰⁹ Special Court for Sierra Leone (SCSL), www.sc-sl.org, bekeken op 14 december 2010; Special Court for Sierra Leone (SCSL), *Press Release, Special Court Prisoners Transferred to Rwanda to Serve Their Sentences*, 31 oktober 2009; Special Court for Sierra Leone (SCSL), *Seventh Annual Report of the President of the Special Court for Sierra Leone, June 2009 to May 2010*, juni 2010.

²¹⁰ Special Court for Sierra Leone (SCSL), www.sc-sl.org, bekeken op 14 december 2010; Special Court for Sierra Leone (SCSL), *Press Release, Special Court Hands Over Detention Facility to Government of Sierra Leone*, 16 november 2009; Special Court of Sierra Leone (SCSL), *Seventh Annual Report of the President of the Special Court for Sierra Leone, June 2009 to May 2010*, juni 2010.

²¹¹ Special Court for Sierra Leone (SCSL), *Press Release, UN Hands Over Special Court Security to Sierra Leone Police*, 17 februari 2011.

²¹² US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²¹³ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

Voor zover bekend, waren er in de verslagperiode geen meldingen van politieke gevangenen.²¹⁴

3.3.6.1 Gevangenis

Hoewel in de verslagperiode een paar verbeteringen zijn doorgevoerd, zijn de gevangenisomstandigheden nog steeds slecht. In de verslagperiode waren er in totaal ruim 2.200 mensen in Sierra Leone gedetineerd, inclusief ongeveer 80 vrouwen.²¹⁵

Door de voltooiing van de vrouwegevangenis in Kenema en de benoeming van extra rechters op *Magistrate Courts* in de districten, is de overbevolking in de gevangenis iets minder geworden.²¹⁶ Desalniettemin blijven overbevolking, slechte hygiënische omstandigheden en een tekort aan eten en onvoldoende medische hulp een probleem in de Sierra Leone gevangenis²¹⁷ en politiecellen. Als gevolg hiervan stierven in 2009 op zijn minst 36 personen in gevangenschap.²¹⁸ Volgens Prison Watch was tot eind oktober 2010 slechts één gevangene overleden, naar verluidt door medische problemen.²¹⁹

Er is een tekort aan gevangenis personeel en zij krijgen hun salaris onregelmatig uitbetaald. Als gevolg hiervan bieden bewakers minimale veiligheid en komt het voor dat bewakers voedsel verkopen aan de gevangenen om hun salaris aan te vullen. Lijfstraffen, verblijf in een isoleercel, kleinere voedselrantsoenen, verbod op bezoek en het onthouden van sportmogelijkheden behoorden tot de standaard disciplinaire maatregelen.²²⁰

Mannen en vrouwen zitten in principe in gescheiden cellen. Zij zitten vaak in hetzelfde blok en delen de faciliteiten. De vrouwenafdeling van de Pademba Road gevangenis was aanzienlijk minder bevolkt dan de mannenafdeling en beschikte over betere faciliteiten dan de mannenafdeling. Wel werden vrouwen die voor lichte vergrijpen dan wel zware delicten vast zaten samen opgesloten. De vrouwenafdeling heeft geen douches, geen sportfaciliteiten en slechts een paar rehabilitatieprogramma's.²²¹

Sinds 2010 kunnen gedetineerden in de Pademba Road gevangenis, evenals de gevangenis in Moyamba, Port Loko en Magburaka, leren lezen en schrijven. Ook wordt vakonderwijs gegeven.²²²

In sommige gevangenis verbleven kleine kinderen die meestal in de gevangenis waren geboren en daar bij hun moeder bleven totdat ze geen borstvoeding meer nodig hadden. Dan werden ze ondergebracht bij familieleden.

Hoewel de autoriteiten zich inspinnen om geen jongeren bij volwassenen op te sluiten, gebeurt dit in de praktijk wel. De politie laat soms jongeren die verdacht worden van het plegen van delicten vrij om opsluiting bij volwassenen te

²¹⁴ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²¹⁵ US Department of State, *2010 Human Rights Report: Sierra Leone*, 8 april 2011.

²¹⁶ US Department of State, *2010 Human Rights Report: Sierra Leone*, 8 april 2011.

²¹⁷ De belangrijkste gevangenis van Freetown, *Pademba Road Prison*, heeft een capaciteit van 324 personen, maar er verblijven meer dan 1200 personen.

²¹⁸ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²¹⁹ US Department of State, *2010 Human Rights Report: Sierra Leone*, 8 april 2011.

²²⁰ Human Rights Watch, *Country Summary Sierra Leone*, januari 2009; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²²¹ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²²² US Department of State, *2010 Human Rights Report: Sierra Leone*, 8 april 2011.

voorkomen. Ook komt het voor dat de politie de leeftijd van jongeren die bij volwassenen zijn opgesloten hoger opgeeft om problemen met hun detentie te vermijden.²²³

In de drie jeugdgevangenissen waren de faciliteiten slecht. De gevangenen kregen onvoldoende te eten en ze hadden geen toegang tot (beroeps)onderwijs.²²⁴ Geweld onder jongeren was een probleem en kleine rellen zijn voorgekomen. Volgens de JSDP waren jongeren die opgesloten waren met volwassenen en vervolgens naar een jeugdgevangenis werden overgebracht, daar vaak de aanstichters van geweld.²²⁵

Bezoeken aan gedetineerden en aan detentiefaciliteiten door UNIPSIL, de *HRCSL*, *Prison Watch*, *JSDP* en *LAWCLA* werden gedurende de verslagperiode toegestaan, zo ook familiebezoeken.²²⁶

3.3.7 *Mishandeling en foltering*

De grondwet verbiedt mishandeling en foltering, maar leden van de politie en veiligheidsdienst maakten in een aantal gevallen gebruik van excessief geweld, diefstal, afpersing en het vragen van steekpenningen (zie ook 2.3.3.2 Politie).

Hoewel minder dan in voorgaande jaren kwam het incidenteel voor dat gevangenen door bewakers werden mishandeld. Door corruptie en het inefficiënte juridische systeem is de kans op strafvervolgning klein.²²⁷

3.3.8 *Verdwijningen*

Gedurende de verslagperiode waren er geen berichten van politiek gemotiveerde verdwijningen. Gegevens over mogelijke ontvoeringen en niet politiek gemotiveerde verdwijningen van burgers zijn niet bekend.²²⁸

3.3.9 *Moorden en buitengerechterlijke executies*

Er zijn geen meldingen bekend dat tijdens de verslagperiode politiek gemotiveerde buitengerechterlijke executies zijn gepleegd door het regeringsleger, door met de regering sympathiserende strijdkrachten, of door voormalige rebellen.²²⁹

3.3.10 *Doodstraf*

Sierra Leone heeft het Internationaal Verdrag inzake Burger- en Politieke Rechten geratificeerd, maar niet het tweede protocol betreffende de afschaffing van de doodstraf (zie ook 3.1.1 Internationale verdragen en protocollen). De Sierra Leoneanse wetgeving kent de doodstraf voor enkele zware misdaden zoals roof met geweld en moord, voor muiterij en voor landverraad.

Voor zover bekend, werden er gedurende de verslagperiode geen doodvonnisen uitgesproken en heeft er geen tenuitvoerlegging van de doodstraf plaatsgehad.²³⁰ In

²²³ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²²⁴ Defence for Children International – Sierra Leone, *Beyond the Law: Assessing the realities of juvenile justice in Sierra Leone*, 2010.

²²⁵ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²²⁶ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²²⁷ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²²⁸ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²²⁹ Freedom House, *Countries at the Crossroads 2010, Country Report - Sierra Leone*, bekeken op 8 maart 2011; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

2010 zaten vijftien mensen gedetineerd die tot de doodstraf zijn veroordeeld, waaronder drie vrouwen.

Eén van de aanbevelingen van de TRC betrof de afschaffing van de doodstraf. De autoriteiten houden echter nog vast aan de doodstraf met de aantekening dat deze alleen bij zware misdaden mag worden uitgesproken. In het Statuut van het Speciale Strafhof is de doodstraf niet voorzien onder de op te leggen straffen.²³¹

3.3.11

Mensenhandel

Volgens de wet zijn alle vormen van mensenhandel in Sierra Leone verboden. Desalniettemin is Sierra Leone een bron, doorvoerland en bestemming voor slachtoffers van internationale mensenhandel, hoewel grensoverschrijdende mensenhandel steeds minder voorkomt.²³²

De slachtoffers zijn vooral vrouwen en kinderen die onder valse voorwendsels uit de provincie worden weggelokt om in de hoofdstad of elders in het land of in andere landen onder dwang te werk te worden gesteld in veelal de seksindustrie, mijngebieden, straatcriminaliteit en bedelarij, dan wel in de landbouw- of visserijsector. Ze zijn de meest kwetsbare groep voor mensenhandel. In de verslagperiode werden jongens relatief vaker het slachtoffer van mensenhandel.

Er zijn geen aanwijzingen dat mensen structureel worden verhandeld via arbeidsbemiddelingsbureaus, georganiseerde misdaad of huwelijksmakelaars. De meerderheid van de mensenhandelaren zijn familieleden of zogenaamde vrienden van de slachtoffers.²³³

Family Support Units (FSU's) hebben in 2009 aan ruim twintig slachtoffers van mensenhandel ondersteuning verleend. Lokale autoriteiten hebben aangedrongen bij de slachtoffers om mee te werken aan een rechtszaak tegen de daders, maar door de algemene inefficiëntie van het juridische systeem heeft dat niet veel resultaat opgeleverd.²³⁴

De Sierra Leonese overheid beschikt niet over eigen opvangmogelijkheden voor slachtoffers van mensenhandel. Het enige opvanghuis in Sierra Leone dat in 2008 werd geopend en onder verantwoordelijkheid van de International Organisation for Migration (IOM) opereerde, heeft zijn deuren gesloten vanwege een gebrek aan financiering. Het opvangtehuis heeft in zijn korte bestaan vierentwintig slachtoffers opgevangen.²³⁵

Sierra Leone voldoet niet geheel aan de minimum eisen voor de uitbanning van mensenhandel, maar de overheid spant zich in om daaraan alsnog te voldoen, ondanks beperkte middelen.²³⁶ De *Anti-Human Trafficking Act 2005* verbiedt alle

²³⁰ Amnesty International, *Sierra Leone - Amnesty International Report 2010*, 2010.

²³¹ Special Court for Sierra Leone (SCSL), www.sc-sl.org, *Statute of the Special Court for Sierra Leone*, bekeken op 15 december 2010.

²³² US Department of State, *Trafficking in Persons Report - Sierra Leone, 10th Edition*, juni 2010; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²³³ US Department of State, *Trafficking in Persons Report 2010 - Sierra Leone, 10th Edition*, juni 2010; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²³⁴ US Department of State, *Trafficking in Persons Report - Sierra Leone, 10th Edition*, juni 2010

²³⁵ US Department of State, *Trafficking in Persons Report 2010 - Sierra Leone, 10th Edition*, juni 2010; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²³⁶ US Department of State, *Trafficking in Persons Report 2010 - Sierra Leone, 10th Edition*, 14 juni 2010;

vormen van mensenhandel en in deze *Act* is de maximum straf vastgesteld op tien jaar.²³⁷

De *Anti-Human Trafficking Act 2005* voorziet in een schadevergoeding ten behoeve van slachtoffers van mensenhandel, maar tot nu toe hebben slachtoffers van overheidswege geen vergoeding ontvangen of anderszins ondersteuning gekregen. Sierra Leoners die het slachtoffer zijn geworden van mensenhandelaren en vanuit het buitenland naar Sierra Leone zijn geparatrieerd hebben evenmin enige vorm van opvang of ondersteuning gekregen.²³⁸

Er zijn geen verzoeken bekend voor ondersteuning bij internationale onderzoeken of uitleveringen op het gebied van mensenhandel.²³⁹

Het *Trafficking Secretariat* (voortgekomen uit bovengenoemde wet van 2005), dat alle nationale *Anti-Trafficking* activiteiten zou moeten coördineren, heeft geen financiering zodat het nog niet operationeel is.

Via de *National Anti-Trafficking Task Force* (ook voortgekomen uit bovengenoemde wet van 2005) heeft de regering de samenwerking met ngo's, het IOM, en buitenlandse regeringen versterkt.²⁴⁰

Een aantal overheidsinstanties is betrokken bij het bestrijden van mensenhandel, waaronder de *Sierra Leone Police (SLP)*, de *Family Support Units (FSU)*, het *Ministry of Social Welfare, Gender and Children's Affairs*, het *Immigration Department* en de *Office of National Security*.²⁴¹

Behalve de IOM zijn ook de volgende organisaties actief in de strijd tegen mensenhandel: *Faith Alliance Against Slavery and Trafficking (FAAST)*, *Defence for Children* en *Unicef*. Zij houden zich vooral bezig met voorlichtingsactiviteiten, maar ook met opvang van kinderen die het slachtoffer zijn geworden van mensenhandel.

3.4 Specifieke groepen

De grondwet voorziet in gelijke rechten voor alle burgers in Sierra Leone, ongeacht etniciteit, geslacht, herkomst of overtuiging. In de praktijk worden deze rechten niet altijd door de Sierra Leonese overheid gewaarborgd.²⁴²

Hieronder wordt nader ingegaan op de positie van vrouwen, *FGM*, de positie van minderjarigen, homoseksuelen, etnische groepen, de rol van geheime genootschappen en dienstplichtigen.

Sierra Leone staat op de door de VS-opgestelde Tier 2 lijst. Dit is een indeling (Tier 1, Tier 2, Tier 2 Watch List en Tier 3), waar landen in geplaatst worden met betrekking tot mensensmokkel. Bij Tier 1 voldoet een land volledig aan de criteria van de door de V.S. opgestelde Trafficking Victim Protection Act (TVPA), bij Tier geheel 3 niet.

²³⁷ Sierra Leone Web, *The Anti-Human Trafficking Act, 2005*, www.sierra-leone.org, bekeken op 24 januari 2011.

²³⁸ US Department of State, *Trafficking in Persons Report 2010 – Sierra Leone, 10th Edition*, juni 2010.

²³⁹ US Department of State, *Trafficking in Persons Report 2010 – Sierra Leone, 10th Edition*, juni 2010; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²⁴⁰ US Department of State, *Trafficking in Persons Report 2010 – Sierra Leone, 10th Edition*, juni 2010; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²⁴¹ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²⁴² US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

3.4.1 Vrouwen(rechten)

De grondwet verbiedt discriminatie van vrouwen en voorziet in gelijke rechten voor vrouwen²⁴³, maar in de praktijk wordt daar niet altijd de hand aan gehouden.

Sierra Leone heeft in 1988 het "Verdrag inzake Uitbanning van Alle Vormen van Discriminatie tegen Vrouwen" geratificeerd (zie ook 3.1.1 Internationale verdragen en protocollen). De afgelopen jaren is wetgeving in werking getreden inzake bescherming tegen huiselijk geweld en gedwongen huwelijken van jonge vrouwen, alsmede het kunnen erven van eigendommen door vrouwen.²⁴⁴ In de verslagperiode is nieuwe wetgeving in werking getreden die vrouwen onder meer in staat stelt eigen bezit te verwerven en contracten op eigen naam af te sluiten (zie 3.1.2 Nationale wetgeving).

Terwijl de juridische positie van de vrouwen in Freetown dankzij de nieuwe wetgeving enigszins is verbeterd, merken vrouwen op het platteland in het algemeen daar nog niet veel van. *Sexual and Gender Based Violence (SGBV)*²⁴⁵ is nog steeds wijdverbreid en geaccepteerd.

De meest voorkomende vormen van *Sexual and Gender Based Violence* zijn verkrachting (zie 3.4.1.3) en mishandeling binnen het huwelijk (zie 3.4.1.4).

In de praktijk worden vrouwen in Sierra Leone belemmerd in het opeisen van hun rechten als gevolg van sociale druk en door gebrek aan opleiding. Daarnaast is door het zwakke juridisch systeem de toegang tot het recht ook voor vrouwen zeer beperkt. De *customary law*, waar naar schatting 70% van de mensen op aangewezen is (zie 2.1.5.3 Rechterlijke macht en 3.3.5 Rechtsgang), stelt vooral vrouwen (en jongeren) in een zwakke rechtspositie, omdat deze vorm van rechtspraak ten opzichte van hen vaak discriminerend is.²⁴⁶

3.4.1.1 Maatschappelijke positie van vrouwen

In het algemeen zijn er geen wettelijke beperkingen die vrouwen ervan weerhouden deel te nemen aan het openbare leven. Ze zijn werkzaam bij bedrijven, in maatschappelijke organisaties en binnen de overheid. Vrouwen zijn echter ondervertegenwoordigd ten opzichte van mannen. Van de 124 parlementsleden en 20 ministersposten worden er verhoudingsgewijs weinig bezet door een vrouw.²⁴⁷

In vergelijking tot mannen hebben vrouwen geen gelijke toegang tot onderwijs en gezondheidszorg. In de formele economie hebben zij minder ontplooiingskansen dan mannen, en hebben vrouwen minder vertegenwoordiging in hoge(re) functies. Op het platteland bewerken vrouwen doorgaans een stukje land om in leven te blijven.

Het is gebruikelijk dat een vrouw ontslagen wordt als zij in het eerste jaar van haar dienstverband zwanger wordt. Verder worden vrouwen gediscrimineerd bij

²⁴³ Sierra Leone Web, *The Constitution of Sierra Leone*, www.sierra-leone.org, bekeken op 3 januari 2011.

²⁴⁴ Zie het vorige Ambtsbericht Sierra Leone 2008.

²⁴⁵ SGBV is de algemene term voor alle vormen van geweld die worden gebruikt tegen vrouwen en seksuele minderheden.

²⁴⁶ United Nations Development Programme (UNDP), *Policy Brief, Improving access to justice at the local level: Why Local Courts need help*, oktober 2009, A2J-2009-10-001; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²⁴⁷ Freedom House, *Freedom in the World 2010 - Sierra Leone*, 2010; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

bijvoorbeeld het aanvragen van een lening en bij het opzetten van een eigen bedrijf.²⁴⁸

Veel vrouwen vervullen een functie binnen de familie en hebben geen betaald werk. Volgens een onderzoek dat de overheid van Sierra Leone in 2008 heeft laten uitvoeren is 66% van de vrouwen nog nooit naar school geweest, vergeleken met 50% van de mannen.²⁴⁹

Volgens *customary law* verschillen de rechten en status van vrouwen naar gelang de etnische groep waartoe zij behoren²⁵⁰, maar zij zijn altijd beperkter dan die van mannen. Hun status is vergelijkbaar met die van een minderjarige. Vrouwen worden vaak gezien als het eigendom van hun man; na zijn overlijden wordt de vrouw samen met de bezittingen van de overledene doorgaans eigendom van zijn familie, ondanks dat in 2007 nieuwe wetgeving in werking is getreden op grond waarvan vrouwen bezittingen van hun overleden echtgenoot kunnen erven.²⁵¹

3.4.1.2

Reproductieve gezondheidszorg en rechten

De situatie voor vrouwen wat betreft reproductieve gezondheidszorg in Sierra Leone is slecht. Een op de acht vrouwen sterft tijdens de bevalling en één op de drie kinderen overleeft de bevalling niet. Hiervoor zijn veel redenen aan te geven, waaronder slechte medische voorzieningen, slechte bereikbaarheid van ziekenhuizen en geldgebrek.²⁵²

De meeste vrouwen zijn aangewezen op een *Traditional Birth Attendant* (TBA), die wel veel kennis heeft van traditionele geneeswijzen, maar geen opleiding als vroedvrouw heeft gevolgd en niet veel kan doen bij complicaties tijdens de zwangerschap of de bevalling. Vrouwen gaan vaak te laat naar het ziekenhuis en/of hebben geen geld voor het vervoer, waardoor ze kilometers moeten lopen terwijl ze al midden in de bevalling zitten.²⁵³

Een andere oorzaak van de hoge moedersterfte is dat veel meisjes te vroeg trouwen, soms al op vijfjarige leeftijd. In de *Child Right Act 2007*²⁵⁴ is een passage opgenomen, die *early marriages* verbiedt, maar in de praktijk wordt hier nog niet echt de hand aan gehouden. Jong getrouwde meisjes worden over het algemeen snel zwanger, terwijl hun lichaam nog niet is volgroeid. De kans is dan groot dat ze al tijdens de zwangerschap of tijdens de bevalling overlijden.²⁵⁵

Verder blijkt uit onderzoek van de *World Health Organisation* (WHO) dat er een relatie bestaat tussen complicaties tijdens de bevalling, hoge babysterfte en *FGM*. Deze bevindingen worden door een aantal ngo's onderschreven.²⁵⁶

²⁴⁸ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²⁴⁹ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²⁵⁰ De Temne en Limba in het westen en noorden van het land geven vrouwen meer rechten op het gebied van het erfrecht dan de Mende in het zuiden en oosten, die de voorkeur geven aan mannelijke erfgenamen. Bij de Temne kan een vrouw geen stamhoofd (*Paramount Chief*) zijn en geen land op eigen naam bezitten. Bij de Mende komen een paar vrouwelijke stamhoofden voor en kunnen vrouwen grondbezitters zijn.

²⁵¹ Vrouwen kunnen sinds 2007 bezittingen van hun overleden echtgenoot erven op grond van The Devolution of Estates Act, 2007. Sierra Leone Web, *The Devolution of Estates Act 2007*, www.sierra-leone.org, bekeken op 25 januari 2011; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010; Amnesty International, *Out of Reach, The Cost of Maternal Health in Sierra Leone*, september 2009.

²⁵² Amnesty International, *Out of Reach, The Cost of Maternal Health in Sierra Leone*, september 2009.

²⁵³ Amnesty International, *Out of Reach, The Cost of Maternal Health in Sierra Leone*, september 2009.

²⁵⁴ Sierra Leone Web, *The Child Rights Act, 2007*, www.sierra-leone.org, bekeken op 24 januari 2011.

²⁵⁵ Amnesty International, *Out of Reach, The Cost of Maternal Health in Sierra Leone*, september 2009.

²⁵⁶ Amnesty International, *Out of Reach, The Cost of Maternal Health in Sierra Leone*, september 2009.

Het in april 2010 geïntroduceerde *Free Health Care Program* voorziet in gratis gezondheidszorg voor zwangere vrouwen, moeders die borstvoeding geven en kinderen onder vijf jaar. Het sterftecijfer onder moeders en baby's is sinds de invoering van het programma weliswaar afgenomen, maar het is nog te vroeg om definitieve conclusies te trekken. Vanwege het ontbreken van een goede infrastructuur blijft het lastig om alle medische posten (tijdig) van medicijnen te voorzien.²⁵⁷

3.4.1.3 Verkrachting

Hoewel in Sierra Leone op verkrachting maximaal 14 jaar gevangenisstraf staat, is verkrachting veel voorkomend. In de wetgeving van Sierra Leone is verkrachting binnen het huwelijk echter niet specifiek strafbaar gesteld. Doordat vrouwen economisch afhankelijk zijn van hun man, wordt er doorgaans weinig aangifte van verkrachting gedaan, waardoor mannen veelal niet worden vervolgd. Met name op het platteland gebeurt het niet vaak dat iemand in staat van beschuldiging wordt gesteld.²⁵⁸

Als een vrouw een verkrachting wel naar buiten brengt, wordt met name op het platteland de zaak bij een *Local Court* behandeld. Dit is vaak nadelig voor de vrouw (zie 3.3.5 Rechtsgang).

Sinds de oprichting van de *Family Support Units (FSU's)*²⁵⁹ en de inwerkingtreding van de *Domestic Violence Act 2007* is met name het aantal aangiftes van verkrachtingen van kinderen geleidelijk aan gestegen. In 6 tot 7% van de gevallen van kinderverkrachting waren de slachtoffers jonger dan 5 jaar en er zijn gevallen bekend dat de slachtoffers slechts enkele maanden oud waren.²⁶⁰

Tussen januari en augustus 2010 hebben *FSU's* in 723 zaken een aangifte opgemaakt. Van deze zaken werd tegen 345 daders een officiële aanklacht ingediend; 291 zaken zijn nog in onderzoek en 87 zaken werden teruggetrokken of niet ontvankelijk verklaard. Volgens het *International Rescue Committee (IRC)* heeft aangifte in ten minste 25 zaken geleid tot een veroordeling, met vonnissen variërend tussen de 18 maanden en 7 jaar gevangenisstraf.²⁶¹

Medische en psychologische begeleiding voor verkrachtingslachtoffers is erg beperkt. Het IRC heeft *Rainbow Centers* opgezet in Freetown, Kenema en Koidu, om medische onderzoeken te kunnen uitvoeren bij en begeleiding te kunnen geven aan slachtoffers van seksuele geweldpleging. Ook wordt juridische bijstand aangeboden aan slachtoffers die een aanklacht willen indienen. Omdat er slechts in drie steden een *Rainbow Center* beschikbaar is, hebben veel slachtoffers in de rest van het land nauwelijks toegang tot medische behandeling na seksuele geweldpleging.²⁶²

Om aangifte te kunnen doen dienen verkrachtingslachtoffers over een medisch rapport te beschikken. De kosten daarvan zijn te hoog voor de meeste slachtoffers, nog afgezien van de reiskosten naar de rechtbank en de kosten van juridische bijstand. Vanwege de hoge kosten worden verkrachtingszaken dan ook vaak buiten de rechtbank om geregeld. Er wordt een financiële schikking getroffen of bij

²⁵⁷ Economic Intelligence Unit (EIU), *Sierra Leone: Country Report 2010*, juni 2010.

²⁵⁸ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²⁵⁹ Een *Family Support Unit (FSU)* maakt deel uit van de *Sierra Leone Police (SLP)*. Bij de *FSU's*, die verspreid zijn over diverse politiestations in het land, kan aangifte van seksueel misbruik en geweld worden gedaan met als doel de dader van rechtswege te vervolgen.

²⁶⁰ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²⁶¹ US Department of State, *2010 Human Rights Report: Sierra Leone*, 8 april 2011.

²⁶² US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

zwangerschap als gevolg van verkrachting wordt op het slachtoffer druk uitgeoefend om met de dader trouwen om de eer van de familie van zowel de vrouw als de dader te redden, hoewel volgens sommige ngo's dit gebruik aan het afnemen is. Ook kwam het vaak niet tot een rechtszaak door de inefficiëntie van het juridische systeem.²⁶³

3.4.1.4 Mishandeling binnen het huwelijk

Mishandeling binnen het huwelijk, in het bijzonder het slaan van vrouwen en verkrachting, wordt meer gezien als een maatschappelijk verschijnsel dan als strafbaar gedrag. De meeste vrouwen zwijgen er daarom over. De politie grijpt doorgaans niet in, behalve bij verwondingen of gevallen met een dodelijke afloop, en gebruikt voornamelijk "mediation" als instrument om huiselijk geweld tegen te gaan.²⁶⁴

Op mishandeling binnen het huwelijk staat volgens de *Domestic Violence Act 2007* een maximum gevangenisstraf van twee jaar of een hoge boete, of beide.²⁶⁵

Tussen januari en augustus 2010 hebben volgens de FSU's 1.477 vrouwen aangifte van huiselijk geweld gedaan. Van deze zaken werd tegen 298 daders een officiële aanklacht ingediend en 663 zaken zijn nog in onderzoek. FSU's houden geen statistieken bij maar volgens ngo's zijn, vanwege het zwakke juridische systeem en omdat zaken vaak buiten de rechtbank om geregeld worden, slechts een paar daders veroordeeld.²⁶⁶

Hoewel bewustwording van de wetgeving heeft geleid tot een toename van het aantal aangiftes op het platteland is volgens de meeste ngo's huiselijk geweld het meest gangbaar in de noordelijke provincies en wordt daar nog weinig aangifte gedaan.²⁶⁷

3.4.1.5 Prostitutie

Prostitutie is niet verboden bij wet en een vrij algemeen verschijnsel. In de verslagperiode werden soms prostituees gearresteerd en beschuldigd van landloperij.²⁶⁸

Veel vrouwen in sociale of economische achterstandsposities²⁶⁹ zochten hun toevlucht tot prostitutie om voor zichzelf en hun kinderen een inkomen te verzekeren. Met name in Freetown en de grensstreek met Liberia en Guinee is prostitutie door kinderen vanaf ongeveer 14 jaar toegenomen. Volgens een analist van Unicef is ongeveer de helft van de straatkinderen in Freetown en Bo werkzaam in de prostitutie. In het mijngebied is (kinder)prostitutie enigszins afgenomen.

²⁶³ United Nations Development Programme (UNDP), *Policy brief, Preventing and prosecuting SGBV cases: The challenges in the Northern Region*, oktober 2009 (A2J-2009-10-002); US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²⁶⁴ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²⁶⁵ The Sierra Leone Web, *The Domestic Violence Act 2007*, www.sierra-leone.org, bekeken op 21 januari 2011.

²⁶⁶ US Department of State, *2010 Human Rights Report: Sierra Leone*, 8 april 2011.

²⁶⁷ United Nations Development Programme (UNDP), *Policy brief, Preventing and prosecuting SGBV cases: The challenges in the Northern Region*, oktober 2009 (A2J-2009-10-002).

²⁶⁸ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²⁶⁹ Veelal zijn dit vrouwen en meisjes die tijdens de burgeroorlog gescheiden zijn geraakt van hun familie of het slachtoffer zijn geworden van seksueel geweld.

3.4.2 *Female Genital Mutilation (FGM)*

Genitale verminking (*Female Genital Mutilation, FGM, of Female Genital Cutting, FGC*) komt in Sierra Leone op grote schaal voor. Het is een breed geaccepteerde traditie binnen alle etnische groepen, met uitzondering van de christelijke Krio²⁷⁰.

De vormen van *FGM* variëren in Sierra Leone van het wegsnijden van een stukje huid bij de clitoris tot het wegsnijden van de clitoris en/of andere delen van de vrouwelijke genitaliën (resp. type I en type II volgens de WHO richtlijnen).

In alle lagen van de bevolking wordt *FGM* toegepast als onderdeel van de initiatie van meisjes in *secret societies*: geheime vrouwelijke genootschappen, bekend als de *Bondo* (of *Bundu*) of *Sande Societies* (zie ook 3.4.6 Geheime genootschappen).

De leden van de *Bondo* worden binnen de gemeenschap geëerd en gerespecteerd. Tegelijkertijd worden zij om hun vermeende bovennatuurlijke krachten gevreesd door mannen en door vrouwen die de inwijding niet hebben ondergaan. Hieraan ontnemen ze invloed en onafhankelijkheid binnen de gemeenschap.

De *Bondo* zijn daarom van grote betekenis voor vrouwen en symboliseren vrijheid ten opzichte van mannen.²⁷¹

3.4.2.1 FGM leeftijd

In Sierra Leone is het illegaal om iemand onder de 18 jaar te onderwerpen aan een (culturele) behandeling waarvan deze persoon schade ondervindt of die schadelijk is voor het geestelijke welzijn van de betrokkene. In de wetgeving wordt daarbij niet expliciet *FGM* genoemd.²⁷²

De leeftijd waarop *FGM* bij meisjes wordt toegepast verschilt, maar *FGM* gebeurt doorgaans aan het begin van de pubertijd. Het komt evenwel ook voor dat meisjes op veel jongere leeftijd worden besneden. In sommige delen van het land worden soms ook hele jonge meisjes en zelfs baby's besneden, omdat het besnijden van een kleuter of een baby eenvoudigweg minder geld kost.²⁷³

Traditioneel gezien was een meisje 'trouwrijp' als ze was besneden en werd de ingreep vaak (gedeeltelijk) door de toekomstige echtgenoot betaald. Meisjes werden niet geacht seksueel actief te zijn voordat ze waren besneden. Deze traditie is aan het afnemen, omdat steeds meer meisjes op jonge leeftijd al seksueel actief zijn.²⁷⁴

De initiatie hangt tegenwoordig ook niet meer altijd samen met een huwelijk. Door diverse campagnes van ngo's tegen *FGM* komt het steeds vaker voor dat ouders het belangrijk vinden dat hun dochters eerst hun school afmaken voordat ze gaan trouwen. Ze proberen dan de initiatie uit te stellen tot na de middelbare school. Uitstel van besnijdenis leidt tevens tot minder gedwongen huwelijken en daardoor ook tot minder tienerzwangerschappen, waardoor meer meisjes hun school kunnen afmaken.²⁷⁵

²⁷⁰ Islamitische Krio worden wel besneden.

²⁷¹ Writenet, *Sierra Leone: the influence of the secret societies, with special reference to female genital mutilation*, augustus 2007.

²⁷² US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²⁷³ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²⁷⁴ UNICEF, *Patterns of Female Genital Cutting in Sierra Leone: a preliminary study*, april 2008; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²⁷⁵ Writenet, *Sierra Leone: the influence of the secret societies, with special reference to female genital mutilation*, augustus 2007; UNICEF, *Patterns of Female Genital Cutting in Sierra Leone: a preliminary study*, april 2008.

In de verslagperiode is in het Kambia district in het noorden van Sierra Leone met een aantal *Paramount Chiefs*, gemeenschapsleden en *Soweh's* een overeenkomst afgesloten dat meisjes niet meer zullen worden besneden vóórdát ze de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt. Daarna hebben ze de keuze of ze alsnog besneden willen worden.

Amnesty International en *Amazon Initiative Movement (AIM)* zijn ook in andere delen van Sierra Leone bezig gemeenschappen te beïnvloeden om de leeftijd waarop meisjes worden besneden te verhogen.²⁷⁶

Het toepassen van *FGM* is niet gebonden aan een maximum leeftijd.

3.4.2.2 Soweh's die FGM uitvoeren

De besnijdenis wordt tijdens de initiatierituelen uitgevoerd door *Soweh's*, de leiders van de *Bondo*. Zij hebben veel invloed in de gemeenschap en danken hun macht aan de aan hen toegedichte bovennatuurlijke krachten.

Soweh's hebben veel kennis van kruidengeneeskunde en zijn voor de meeste mensen in afgelegen gebieden de enige 'medische' zorgverleners. Een *Soweh* is vaak ook een traditionele verloskundige (*Traditional Birth Attendant, TBA*).

De functie van besnijdster wordt gewoonlijk van moeder op (oudste) dochter overgedragen. Hiervan kan worden afgeweken als een andere dochter beter geschikt lijkt. Heeft de besnijdster geen dochter dan wordt zij opgevolgd door de oudste dochter van het naaste familielid van de *Soweh*. Jonge meisjes worden leerling van hun moeder of tante, die hen alle regels en voorschriften van de *Bondo* gemeenschap leert. Ze kijkt toe tijdens de besnijdenissen en de nazorg.

Pas na een periode van zeven tot tien jaar zal ze zelf beginnen te besnijden, onder supervisie van haar moeder of tante. *Soweh's* zijn zelf altijd besneden, de verhalen gaan dat ze zelfs zeven maal besneden zijn. Het is zeer moeilijk voor een meisje om het *soweh*-schap te weigeren.

3.4.2.3 FGM ritueel

De inwijding in een geheim genootschap is meestal een groepsproces, waarbij als onderdeel van de inwijding meerdere meisjes tegelijk worden besneden. Het vindt half jaarlijks of jaarlijks plaats, meestal in de kerstvakantie of zomervakantie. Er zijn geen mannen bij de ceremonies aanwezig. Zij worden geweerd, maar zijn ook vaak bang voor de bovennatuurlijke gaven die worden toegedicht aan de *Soweh's* die de besnijdenis uitvoeren.

De plaats van de besnijdenis is met veel geheimzinnigheid omgeven, omdat men er niet over mag praten. Het wordt de *Bondo Bush* genoemd en is een afgelegen plek buiten het dorp. De ruimte wordt afgescheiden door een soort schutting van palmladeren. In de stad gebeurt de besnijdenis in een huis en niet buiten.²⁷⁷

De besnijdenis zelf is pijnlijk, omdat de ingreep zonder verdoving plaats vindt. Vaak wordt de wond ingewreven met speciale kruiden, wat de pijn verergert en kans op infecties vergroot.

²⁷⁶ Persbericht IRIN Africa, *Sierra Leone: Chiefs ban genital cutting for girls under 18*, 16 april 2009, www.irinnews.org, bekeken 4 januari 2011; Persbericht FGM Network, *Sierra Leone: Chiefs Ban Genital Cutting for Girls Under 18*, 20 april 2009, www.fgmnetwork.org, bekeken 28 september 2010.

²⁷⁷ UNICEF, *Patterns of Female Genital Cutting in Sierra Leone: a preliminary study*, april 2008.

Traditioneel gezien bleven meisjes, nadat ze waren besneden, als onderdeel van de initiatie in de *Bondo* gemeenschap maanden in het bos wonen en leerden ze koken, respect tonen voor ouderen en je echtgenoot, je gezin goed verzorgen, rituele liederen en andere rituele zaken die bij het genootschap horen. Tegenwoordig is dit onderdeel van de initiatie minder uitgebreid; de meeste meisjes blijven hooguit een paar weken in de bush, maar meestal korter.²⁷⁸

Toepassing van *FGM* voor een tweede maal komt zelden voor. In het noorden bijvoorbeeld wordt dit hooguit als straf opgelegd en heet "digba".

3.4.2.4 Onttrekking aan FGM

Vrouwen en meisjes die zich niet willen onderwerpen aan *FGM* worden niet beschermd door de overheid. Verder hebben zij slechts in beperkte mate de mogelijkheid om zich, door elders in het land een toevlucht te zoeken, te onttrekken aan genitale verminking.

In stedelijke gebieden bestaat enige mogelijkheid om, door van huis weg te lopen, te ontsnappen aan de controle van de familie en op die manier te ontkomen aan genitale verminking. Wanneer ouders hun dochter(s) de mogelijkheid geven om zelf te kiezen, blijft de kans bestaan dat wanneer ze naar het dorp van familie gaan, de meisjes zonder instemming en medeweten van de ouders alsnog worden besneden.

Op het platteland bestaat minder mogelijkheid zich te onttrekken aan *FGM*. Meisjes moeten dan iemand kennen in een stad die ze onderdak wil verlenen. Dit gebeurt soms, maar er zijn geen cijfers over.²⁷⁹

In vergelijking met voorgaande jaren zijn in 2010 minder gedwongen inwijdingen in geheime genootschappen geweest voor vrouwen, en daarmee samenhangend ook minder gedwongen genitale verminking.²⁸⁰

3.4.2.5 Anti-FGM bewegingen

De *Bondo* hebben veel macht en zijn invloedrijk, zowel op politiek als op sociaal gebied. Uit vrees voor verlies van politieke aanhang durven veel politici dan ook de praktijk van genitale verminking niet aan de kaak te stellen. Sommige politici hebben zelfs herhaaldelijk besnijdenis gesponsord met als doel stemmen te winnen. Zij motiveerden dat door te stellen dat vrouwenbesnijdenis traditioneel gezien een belangrijk onderdeel vormt van de cultuur van Sierra Leone.²⁸¹

Desalniettemin spreken steeds meer ngo's, waaronder *The International Rescue Committee (IRC)*, *The National Movement for Emancipation and Progress (NaMEP)*, *Katanya Women's Development Association (KAWDA)*, *Advocacy Movement Network (AMNet)* en de *Amazonian Initiative Movement (AIM)*, zich openlijk uit tegen *FGM* in

²⁷⁸ UNICEF, *Patterns of Female Genital Cutting in Sierra Leone: a preliminary study*, april 2008.

²⁷⁹ Writenet, *Sierra Leone: the influence of the secret societies, with special reference to female genital mutilation*, augustus 2007; UNICEF, *Patterns of Female Genital Cutting in Sierra Leone: a preliminary study*, april 2008.

²⁸⁰ US Department of State, *2010 Human Rights Report: Sierra Leone*, 8 april 2011.

²⁸¹ UNICEF, *Patterns of Female Genital Cutting in Sierra Leone: a preliminary study*, april 2008; Immigration and Refugee Board of Canada, *Sierra Leone: The practice of female genital mutilation (FGM); the government position with respect tot the practice; consequences of refusing to become a FGM practitioner in Bonde Society, specifically, if a daughter of a practitioner refuses to succeed her mother*, 27 maart 2009.

Sierra Leone, evenals VN-organisaties zoals UNICEF, de kerk (met name de *Born-Again* kerken) en individuele personen, en nemen anti-FGM campagnes toe.²⁸²

Hoewel organisaties of mensen die zich openlijk uitspreken tegen FGM soms worden bedreigd of mishandeld door voorstanders van FGM, hebben de *anti-FGM* campagnes wel geleid tot een betere bewustwording van de risico's en mogelijke gevolgen van het toepassen van FGM. Als gevolg hiervan hebben diverse bronnen in de verslagperiode een afname van FGM geconstateerd.²⁸³

Door de betere voorlichting over FGM is in een aantal districten de leeftijd opgetrokken naar 18 jaar (zie ook 3.4.2.1 FGM leeftijd), en meer dan voorheen mogen meisjes van hun ouders zelf kiezen of ze besneden willen worden. Ook besluiten ouders vaker om hun dochter(s) niet deel te laten nemen aan de relatief dure initiatierituelen van geheime vrouwelijke genootschappen om geld uit te sparen. De kosten voor deze rituelen variëren van zo'n Usd 100 tot Usd 200 per dochter, terwijl de UNDP schat dat het gemiddelde inkomen in Sierra Leone zo'n Usd 1,00 tot Usd 2,00 per dag bedraagt.²⁸⁴

3.4.3 Minderjarigen

In de *Child Rights Act 2007* is vastgelegd dat een kind een persoon is onder de achttien jaar. Vanaf achttien jaar is men meerderjarig.²⁸⁵

3.4.3.1 Huwelijk met minderjarige

In de *Child Rights Act 2007* is vastgelegd dat de minimumleeftijd voor het aangaan van een huwelijk achttien jaar is voor een *marriage of whatever kind*.²⁸⁶

Ook in de *Registration of Customary Marriage and Divorce Act 2009* is vastgelegd dat beide echtelieden voor een huwelijk dat volgens het gewoonterecht wordt afgesloten, niet jonger dan achttien jaar mogen zijn, en dat beiden moeten instemmen met het huwelijk.²⁸⁷

De straf voor het overtreden van deze wetgeving is een hoge boete of een maximum gevangenisstraf van twee jaar. Desalniettemin worden deze wetten op grote schaal genegeerd. Getrouwde meisjes van tien jaar zijn geen uitzondering, waardoor tienerzwangerschappen voorkomen en veel meisjes hun school niet afmaken. Unicef schat dat in Sierra Leone ongeveer 62% van de vrouwen onder de 18 jaar getrouwd is.²⁸⁸

²⁸² Persbericht The Patriotic Vanguard, *Sierra Leone: Anti-FGM campaign heats up*, 24 september 2010, www.thepatrioticvanguard.com, bekeken 4 januari 2011; Persbericht IRIN Africa, *Sierra Leone: Chiefs ban genital cutting for girls under 18*, 16 april 2009, www.irinnews.org, bekeken 4 januari 2011.

²⁸³ US Department of State, *2010 Human Rights Report: Sierra Leone*, 8 april 2011.

²⁸⁴ United Nations Human Rights Council, *Annual Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights and reports of the Office of the High Commissioner and the Secretary General*, 12 februari 2010, (A/HRC/13/28); Writenet, *Sierra Leone: the influence of the secret societies, with special reference to female genital mutilation*, augustus 2007; Persbericht IRIN Africa, *Sierra Leone: Chiefs ban genital cutting for girls under 18*, 16 april 2009, www.irinnews.org, bekeken 4 januari 2011.

²⁸⁵ The Sierra Leone Web, *Child Rights Act 2007*, www.sierra-leone.org, bekeken op 6 januari 2011.

²⁸⁶ The Sierra Leone Web, *Child Rights Act 2007*, www.sierra-leone.org, bekeken op 6 januari 2011.

²⁸⁷ The Sierra Leone Web, *Registration of Customary Marriage and Divorce Act 2009*, www.sierra-leone.org, bekeken op 6 januari 2011.

²⁸⁸ Amnesty International, *Out of Reach, The Cost of Maternal Health in Sierra Leone*, september 2009; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

3.4.3.2 Arbeid door minderjarigen

Volgens de *Child Rights Act 2007* is de minimum leeftijd voor een fulltime baan (met uitzondering van nachtarbeid) vijftien jaar. Dit is ook de leeftijd waarop de leerplicht afloopt. Licht werk dat niet schadelijk is voor de gezondheid of de ontwikkeling van het kind mag door kinderen vanaf de leeftijd van dertien jaar worden uitgeoefend. Dit werk mag niet leiden tot schoolverzuim of ten koste gaan van het huiswerk. De minimum leeftijd voor het uitvoeren van gevaarlijk werk is achttien jaar.²⁸⁹

In de praktijk heeft deze bepaling tot nu toe weinig betekenis. In de stedelijke gebieden voerden ongeveer 27% van de kinderen rond de 14/15 jaar wel één of andere vorm van kinderarbeid uit, tegen zo'n 57% op het platteland. In veel gevallen werkten kinderen samen met ouders of familieleden, waardoor deze kinderen hun school of beroepsopleiding opgaven.²⁹⁰

Hoewel Sierra Leone op de ranglijst van het Human Development Report is gestegen van de 180ste plaats (2009) naar de 158ste plaats (2010), dient ongeveer 75% van de bevolking rond te komen van minder dan Usd 2,00 per dag (gebaseerd op laatst bekende statistische gegevens uit 2003).²⁹¹ Daarom worden veel kinderen ingezet om bij te dragen aan het familie inkomen. Dit gebeurt op verschillende manieren.

Op het platteland verrichtten kinderen o.a. seizoenarbeid of hielpen ze mee in het familiebedrijf. Tevens werden ze ingezet als straatventer, bedelaar of als dief. Er waren ook meldingen dat kinderen werden ingehuurd om in het buitenland als huishoudelijke hulp te werken tegen extreem lage salarissen en onder slechte condities. Kinderen werden eveneens ingezet voor diamant- en zandwinning en visserij, en in afgelegen dorpen moesten kinderen zware vrachten dragen. Ook kwam prostitutie voor onder minderjarige meisjes (zie ook 3.4.1.5 Prostitutie).²⁹²

Er zijn geen meldingen dat de overheid inspecties op het gebied van kinderarbeid heeft uitgevoerd.

Omdat de werkloosheid onder volwassenen nog steeds hoog is, zijn er weinig kinderen die in de industriële sector werken of in andere formele sectoren van de economie.²⁹³

3.4.3.3 Sociale situatie minderjarigen

Zoals uit bovenstaande blijkt, bevinden minderjarigen in Sierra Leone zich in een kwetsbare positie. Meisjes vormen de kwetsbaarste groep kinderen en hebben een achtergestelde positie ten opzichte van jongens. Problemen waarmee zij te maken krijgen zijn onder meer *early marriages* dan wel *forced marriages* (indien de bruid jonger dan 18 jaar is), besnijdenis (zie ook 3.4.2 FGM), prostitutie, verkrachting en seksuele intimidatie.²⁹⁴

²⁸⁹ Child Rights Act 2007, *Sierra Leone Web*, www.sierra-leone.org, bekeken op 6 januari 2011.

²⁹⁰ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²⁹¹ United Nations Development Programme (UNDP), *Human Development Report 2009*, www.hdr.undp.org, bekeken op 10 januari 2011; United Nations Development Programme (UNDP), *Human Development Report 2010, 20th Anniversary Edition – The Real Wealth of Nations: Pathways to Human Development*, www.hdr.undp.org, bekeken op 10 januari 2011; World Bank, *World dataBank Report on Poverty 2010*, <http://databank.worldbank.org>, bekeken op 10 januari 2011.

²⁹² US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²⁹³ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010; Human Rights Commission of Sierra Leone, *The state of Human Rights in Sierra Leone 2009*, 31 maart 2010.

²⁹⁴ Open Democracy, *Schools and sex abuse in Sierra Leone*, 5 februari 2010, www.opendemocracy.net, gezien 13 januari 2011; Persbericht RFI, *Sierra Leone: Violence At School Scars Children for Life, Report Finds*, 27 oktober 2010, www.allafrica.com, gezien 11 januari 2011.

Van januari tot augustus 2010 hebben de FSU's 66 zaken van kindermisbruik gerapporteerd. In 11 gevallen werden de daders in staat van beschuldiging gesteld en 29 zaken zijn nog in onderzoek. De overige zaken werden teruggetrokken of door middel van informele onderhandelingen afgedaan.²⁹⁵

Verder stoppen de meeste meisjes met school na de leeftijd van 15 jaar, vaak omdat zij zwanger worden. Ter illustratie: van het beperkte aantal meisjes dat in Sierra Leone naar school gaat krijgt ongeveer 12% haar eerste kind als zij 15 jaar oud is.²⁹⁶

In Sierra Leone is het afmaken van lager onderwijs wettelijk verplicht. Volgens UNICEF gaat ongeveer 70% van de kinderen naar de lagere school, waarvan jongens de (grote) meerderheid vormen. Hoewel het lager onderwijs in het hele land gratis is, zijn veel ouders niet in staat hun kinderen naar school te laten gaan omdat ze geen geld hebben voor het schooluniform, boeken en andere bijkomende kosten die de school in rekening brengt.²⁹⁷

Slechts 21% van de jongens en 17% van de meisjes gaat naar de middelbare school. In het noorden van Sierra Leone is het middelbaar onderwijs voor meisjes gratis. De meeste middelbare scholen bevinden zich in de grotere steden en door gebrek aan voorlichting en ouderlijke controle komen tienerzwangerschappen veel voor bij meisjes die voor de middelbare school vanuit het dorp naar de stad zijn gekomen. Vaak worden zij bij zwangerschap van school gestuurd en niet altijd keren ze na de bevalling terug.²⁹⁸

3.4.3.4 Opvang minderjarigen

Volgens UNICEF zijn er in Sierra Leone 54 opvanghuizen voor ongeveer 1.800 wezen. De kwaliteit van de opvang varieerde; de meeste huizen die niet aan de minimale eisen voldeden, zijn gesloten. Ieder opvanghuis zorgde voor ten minste één maaltijd per dag, beperkte gezondheidszorg, en ook werd er iets aan onderwijs gedaan.²⁹⁹

Ongeveer 50% van de wezen heeft familieleden die niet voor het kind kunnen of willen zorgen. Het beleid van UNICEF is er op gericht om ook die kinderen bij een familie onder te brengen, en daarbij zo nodig te ondersteunen.

3.4.3.5 Kindsoldaten

Hoewel Sierra Leone historisch gezien wordt geassocieerd met kindsoldaten, is dit probleem thans niet meer aan de orde. Doordat ex kindsoldaten en kinderen die in de oorlog hun familie zijn kwijtgeraakt zijn gere-integreerd in de samenleving, zien zowel de overheid als donoren ex kindsoldaten niet meer als doelgroep, en zijn er ook geen specifieke projecten meer die zich op deze groep kinderen/jongeren richten.³⁰⁰

²⁹⁵ US Department of State, *2010 Human Rights Report: Sierra Leone*, 8 april 2011.

²⁹⁶ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²⁹⁷ UNICEF, *The State of the World's Children, Special Edition, Celebrating 20 Years of the Convention on the Rights of the Child, Statistical Tables*, november 2009; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²⁹⁸ UNICEF, *The State of the World's Children, Special Edition, Celebrating 20 Years of the Convention on the Rights of the Child, Statistical Tables*, november 2009; UNICEF, *At a glance: Sierra Leone, Girls' Education Week: Advocating for equity in Sierra Leone*, www.unicef.org, bekeken op 11 januari 2011; US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

²⁹⁹ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

³⁰⁰ Voor informatie over deze kinderen zie paragraaf 4.2.2 van het ambtsbericht van november 2007.

3.4.4 *Homoseksuelen*

In Sierra Leone biedt de grondwet geen bescherming tegen discriminatie op grond van seksuele oriëntatie. Volgens de wet bestaat er in Sierra Leone geen expliciet verbod op homoseksualiteit, maar wel een verbod op openbare handelingen die kunnen samenhangen met homoseksualiteit. Over mogelijke strafrechtelijke gevolgen zijn geen gegevens bekend. Homoseksualiteit wordt echter maatschappelijk niet getolereerd en men komt doorgaans dan ook niet voor zijn geaardheid uit.³⁰¹

Sociale discriminatie gebaseerd op seksuele geaardheid komt voor bij personen die bekend staan als homoseksueel of lesbisch. Velen kiezen er dan ook voor om heteroseksuele relaties te onderhouden of een gezin te hebben om zichzelf te beschermen. Homoseksuele kinderen worden vaak geschuwd door hun familie, waardoor sommigen in de prostitutie terecht komen om te overleven. Volwassenen kunnen hun huurhuis kwijtraken als hun homoseksuele geaardheid bekend wordt. Ook zijn op initiatief van familie lesbische meisjes en vrouwen het slachtoffer geworden van "geplande verkrachtingen" in een poging van de familie hun seksuele geaardheid te veranderen.³⁰²

Openbare bijeenkomsten van homoseksuelen en andere uitingen van solidariteit met homoseksuelen kunnen niet veilig plaatsvinden. Er waren onofficiële meldingen dat leden van seksuele minderheidsgroepen, met name mannen verkleed als vrouwen, geslagen zouden zijn door politieagenten en anderen, maar daarvan is geen aangifte gedaan vanwege het risico van vergeldingsmaatregelen.

Een paar organisaties houden zich bezig met het ondersteunen van homoseksuelen, biseksuelen en lesbiennes, waaronder de Dignity Association.³⁰³ Deze organisatie heeft ruim 200 leden en beschikt over een kantoor in Freetown en Makeni. De Dignity Association werkt samen met het *National Aids Secretariat* en houdt zich bezig met hulpverlening op het gebied van mensenrechten en gezondheidszorg voor seksuele minderheidsgroepen. Ook neemt de Dignity Association deel aan radioprogramma's op het gebied van *Gender Based Violence*, vooral gericht tegen homoseksuelen.

In vergelijking met de vorige verslagperiode is volgens de Dignity Association de gezondheidssituatie van homoseksuelen op het gebied van HIV en aids enigszins verbeterd. De Dignity Association heeft ook bepleit dat in het *National HIV/AIDS Strategic Plan 2011 – 2015* aandacht wordt besteed aan de meest risicovolle groepen.

3.4.5 *Etnische groepen*

De bevolking van Sierra Leone bestaat uit ongeveer twintig etnische groepen van Afrikaanse afkomst. Daarnaast kent Sierra Leone kleinere groepen van Europese, Indiase, Pakistaanse en Libanese afkomst, en is er nog een groep van zo'n 9.000 Liberiaanse vluchtelingen.³⁰⁴

Op het platteland wonen de groepen gescheiden, maar in de steden is van etnische scheiding weinig merkbaar. Huwelijken tussen personen van verschillende stammen

³⁰¹ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

³⁰² US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010.

³⁰³ Global Human Rights, *Grantee Profile: Dignity Association (formerly Sierra Leone Lesbian and Gay Association)*, oktober 2007, www.globalhumanrights.org, bekeken op 11 januari 2011.

³⁰⁴ US Department of State, *Background Note: Sierra Leone*, 17 augustus 2010; CIA, *The World Factbook*, 19 augustus 2010.

of godsdiensten vormen over het algemeen geen probleem. Kinderen uit gemengde huwelijken ondervinden evenmin problemen in de samenleving.

Op politiek en maatschappelijk vlak is er wel een verdeling te zien tussen etniciteiten. De Krio, die ongeveer 7% van de bevolking vormen, zijn traditioneel vooral werkzaam in de publieke sector en de rechtspraak. De Temne en de Mende zijn vooral vertegenwoordigd in de politiek.

In de burgeroorlog speelden op de achtergrond etnische tendensen mee. Etnische loyaliteit is nog steeds een belangrijke factor in het bestuur, het leger en het zakenleven. Klachten over etnische discriminatie bij aanstellingen, opdrachten en bevorderingen kwamen veel voor.³⁰⁵

3.4.6 *Geheime genootschappen*

Geheime genootschappen komen traditiegetrouw voor langs de *Upper Guinea Coast* van West Afrika. Hun primaire doel is om de krachten van de geestenwereld te kanaliseren en te controleren. Deze krachten zijn "gevangen" in maskers en andere rituele voorwerpen.

Geheime genootschappen laten leden toe door middel van een inwijdingsritueel. Zowel ingewijden als niet-ingewijden moeten een aantal wetten en protocollen naleven om zich te verzekeren van steun uit de geestenwereld. De belangrijkste wetten zijn dat ingewijden niet met niet-ingewijden kunnen praten over zaken die het genootschap aangaan en dat niet-ingewijden geen rituelen van het genootschap mogen aanschouwen.³⁰⁶

Ook Sierra Leone kent traditionele geheime vrouwen- en mannengenootschappen, die in het hele land voorkomen. In dit ambtsbericht wordt alleen ingegaan op het vrouwengenootschap de *Bondo* (of *Bundu* of *Sande*) en het mannengenootschap de *Poro*.³⁰⁷

3.4.6.1 Bondo, Bundu of Sande genootschap

Het belangrijkste vrouwengenootschap in Sierra Leone is in het noorden en in Freetown bekend onder de naam *Bondo* (ook wel *Bundu* genaamd), en in het zuiden onder de naam *Sande*.

Als belangrijk onderdeel van het inwijdingsritueel tot het *Bondo* genootschap wordt bij vrouwen *FGM* toegepast (zie voor meer informatie hierover 3.4.2 *FGM* e.v.). Verder leren ze tijdens de initiatie hoe ze respect moeten tonen aan ouderen en echtgenoten, hoe ze moeten koken en hun gezin moeten verzorgen. Ook leren zij rituele liederen en andere geheimen. Een initiatie omvat zowel geheime rituelen als openbare vieringen.

Voorheen bleven de meisjes maanden in het bos wonen om dergelijke zaken te leren en daarmee een volwassen vrouw te worden. Tegenwoordig is dit onderdeel van de

³⁰⁵ US Department of State, *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010;

³⁰⁶ Writenet, *Sierra Leone: the influence of the secret societies, with special reference to female genital mutilation*, augustus 2007.

³⁰⁷ In het ambtsbericht van januari 2009 is reeds uitgebreid aandacht besteed aan andere geheime genootschappen, waar korthedshalve naar wordt verwezen.

initiatie minder uitgebreid; de meeste meisjes blijven hooguit een paar weken in de bush.³⁰⁸

Een initiatie tot het *Bondo* genootschap kan niet zonder *FGM* uitgevoerd worden. Het komt voor dat meisjes gedwongen worden aan het initiatieritueel deel te nemen, zodat zij kunnen worden besneden. Soms vlucht een meisje of vrouw van het platteland naar de stad (zie 3.4.2.4, Onttrekking aan *FGM*), waardoor zij zich kan onttrekken aan *FGM* en daarmee ook aan de initiatie van het *Bondo* genootschap. In vergelijking met voorgaande jaren zijn in 2010 minder gedwongen inwijdingen in geheime genootschappen geweest voor vrouwen, en daarmee samenhangend ook minder gedwongen genitale verminking.³⁰⁹

Anti-FGM campagnes hebben geleid tot een betere bewustwording van de risico's en mogelijke gevolgen van het toepassen van *FGM*. Soms mogen meisjes van hun ouders zelf kiezen of ze besneden willen worden. Indien zij niet besneden willen worden, kunnen ze ook niet deelnemen aan het initiatieritueel van het *Bondo* genootschap. Ook besluiten ouders vaker om hun dochter(s) niet deel te laten nemen aan de relatief dure initiatierituelen van geheime genootschappen om geld uit te sparen (zie 3.4.2.4, Onttrekking aan *FGM*).

Door deze bewustwording is er minder interesse in de geheime genootschappen en behoort niet iedereen meer tot een geheim genootschap. Wel komt het lidmaatschap op het platteland meer voor dan in de steden.

3.4.6.2 Poro genootschap

Eén van de belangrijkste genootschappen voor mannen is de *Poro*, waarbij vooral de Mende sprekende mannen in Centraal en Zuid Sierra Leone zijn aangesloten. Ook in het Kono-sprekende deel van Sierra Leone (in het oosten van het land) en de oostelijke delen van het Temne-sprekende deel van het land bestaan *Poro* genootschappen.

Net als bij meisjes geldt dat alle jongens die toetreden in principe het initiatieritueel moeten ondergaan. Terwijl meisjes tijdens dit ritueel leren om een gehoorzame echtgenote en moeder te zijn, worden jongens getraind om een leider te zijn en familiehoofd.³¹⁰

Voorafgaand aan de initiatie wordt vaak een parade gehouden door de jongens terwijl ze zijn gekleed in opvallende kleding. Eenmaal in afzondering moeten ze zich in de *bush* met elkaar meten op fysiek gebied: worstel-, acrobatiek- en zwemwedstrijden en het dragen van zware goederen. Ook krijgen de jongens van de Chief en oudere mannen uit het dorp les in debatteren. Daarnaast krijgen ze ook les in het bewerken van landbouwgrond en lokale handvaardigheid zoals het weven van manden en kleding, het bouwen van bruggen en het maken van visnetten en vallen.³¹¹

In verslagen van met name mannelijke rituelen wordt beschreven hoe de ingewijden symbolisch worden gedood en "opgegeten" door de geesten, om later

³⁰⁸ Writenet, *Sierra Leone: the influence of the secret societies, with special reference to female genital mutilation*, augustus 2007; UNICEF, *Patterns of Female Genital Cutting in Sierra Leone: a preliminary study*, april 2008;

³⁰⁹ US Department of State, *2010 Human Rights Report: Sierra Leone*, 8 april 2011.

³¹⁰ Writenet, *Sierra Leone: the influence of the secret societies, with special reference to female genital mutilation*, augustus 2007.

³¹¹ Writenet, *Sierra Leone: the influence of the secret societies, with special reference to female genital mutilation*, augustus 2007; UNICEF, *Patterns of Female Genital Cutting in Sierra Leone: a preliminary study*, april 2008.

opnieuw geboren te worden als volwassenen. Inkervingen in de lichamen van de ingewijden symboliseren de tanden en klauwafdrukken die zijn achtergelaten door deze geesten.³¹²

De mannen- en vrouwenrituelen zijn strikt gescheiden en over en weer is de initiatie omgeven met geheimzinnigheid. Ingewijden mogen niet over hun initiatie praten en niet vertellen wat ze tijdens de periode in de bush hebben gedaan. Doen ze dit wel, dan gaat het verhaal dat ze worden behekst en ze iets vreselijks overkomt.³¹³

Het lidmaatschap van een genootschap maakt je een volwaardig lid van de gemeenschap en speelt een rol bij het bepalen van je maatschappelijke positie. Er wordt gezegd dat alle personen (mannen en vrouwen) op belangrijke posities bij een of meerdere genootschap(pen) zijn aangesloten. Ook als mensen jarenlang in het buitenland hebben gestudeerd en gewerkt, bijvoorbeeld als arts, sluiten veel mannen zich, eenmaal terug in Sierra Leone, aan bij een genootschap.

Het is niet gemakkelijk je te onttrekken aan het lidmaatschap van een genootschap. Vooral bij families die in de stad wonen, komt het voor dat de jongens niet willen toetreden. Het is dan voor hen onmogelijk om naar hun familiedorp terug te gaan, omdat de kans groot is dat ze onder dwang alsnog worden geïnitieerd. In vergelijking met voorgaande jaren zijn in 2010 minder gedwongen inwijdingen in geheime genootschappen geweest voor mannen.³¹⁴

Handhaving van de politieke en sociale macht van deze geheime genootschappen is niet alleen gebaseerd op het groot aantal voorstanders, maar ook op het wijdverbreide geloof dat de leiders zeggen toegang te hebben tot bovennatuurlijke krachten.³¹⁵

Voor zover bekend zijn er geen ngo's die zich bezig houden met geheime mannengenootschappen.

Vanwege het afnemend belang van traditionele gebruiken en de hoge kosten die aan inwijdingsrituelen zijn verbonden, neemt het tegelijkertijd lid zijn van meerdere geheime genootschappen af. Ook komt het meer voor dan vroeger dat men geen lid wordt van een geheim genootschap.

3.4.7

Dienstplicht

Sierra Leone kent geen militaire dienstplicht. Zowel mannen als vrouwen kunnen vanaf zeventien jaar en zes maanden vrijwillig dienst nemen in het regeringsleger. Als ze jonger zijn hebben ze toestemming nodig van hun ouders. Jongeren die zich aanmelden dienen vrij van HIV te zijn.³¹⁶

³¹² Writenet, *Sierra Leone: the influence of the secret societies, with special reference to female genital mutilation*, augustus 2007.

³¹³ Writenet, *Sierra Leone: the influence of the secret societies, with special reference to female genital mutilation*, augustus 2007; UNICEF, *Patterns of Female Genital Cutting in Sierra Leone: a preliminary study*, april 2008.

³¹⁴ US Department of State, *2010 Human Rights Report: Sierra Leone*, 8 april 2011.

³¹⁵ Writenet, *Sierra Leone: the influence of the secret societies, with special reference to female genital mutilation*, augustus 2007; UNICEF, *Patterns of Female Genital Cutting in Sierra Leone: a preliminary study*, april 2008.

³¹⁶ Central Intelligence Agency (CIA), *The World Factbook, Sierra Leone*, 11 januari 2011.

4 Migratie

In Sierra Leone is geen sprake meer van een grote toestroom van terugkerende vluchtelingen en/of van binnenlandse ontheemden naar hun gebied van oorsprong.

Wel zijn er nog ongeveer 9.000 vluchtelingen uit Liberia in Sierra Leone waarvan de opvang en repatriëring wordt begeleid door de UNHCR (zie 4.1.1 Liberiaanse vluchtelingen in Sierra Leone).

In 2007 is de *Refugee Protection Act*³¹⁷ ingevoerd, die volgens de UNHCR, ook in de praktijk, een goede wettelijke basis vormt hoe met vluchtelingen omgegaan dient te worden. Sinds de implementatie van deze *Act* zijn o.a. het *National Refugee Secretariat* (NRS) en een *Appeal Committee* opgericht; beide worden betrokken bij de opvang van buitenlandse vluchtelingen in Sierra Leone.

De IOM houdt zich in Sierra Leone voornamelijk bezig met de begeleiding van teruggekeerde en uitgeprocedeerde Sierra Leonese asielzoekers.

4.1 Migratiestromen

Volgens de UNHCR verblijft nog een grote groep Sierra Leonese vrouwen in Nigeria die terug wil keren naar Sierra Leone. Het betreft ex-partners van ECOMOG soldaten die in Sierra Leone hebben gediend.

In de verslagperiode hebben zich personen uit Ivoorkust, Mali, Soedan, Somalië en Nigeria gemeld in Sierra Leone, maar hun verzoek om asiel is afgewezen door de Sierra Leonese overheid.

4.1.1 Liberiaanse vluchtelingen in Sierra Leone

In Sierra Leone verblijven nog ongeveer 9.000 Liberiaanse vluchtelingen die verspreid zijn over verschillende kampen.

Deze vluchtelingen hebben tot de inwerkingtreding van de *cessation clause* voor Liberia, eind 2011, bij vrijwillige repatriëring naar Liberia recht op een terugkeerpremie.³¹⁸

Naast repatriëring werkt de UNHCR aan twee andere opties voor de Liberiaanse vluchtelingen: lokale integratie (grootste groep) en hervestiging (kleinste groep).

De regering van Sierra Leone is akkoord met lokale integratie van de Liberianen en heeft diverse stukken land ter beschikking gesteld voor de Liberiaanse vluchtelingen die in Sierra Leone willen blijven.

4.2 Terugkeer

De UNHCR ziet geen bezwaar tegen terugkeer van uitgeprocedeerde Sierra Leonese asielzoekers die niet in aanmerking komen voor de vluchtelingenstatus.

³¹⁷ The Sierra Leone Web, *The Refugees Protection Act 2007*, www.sierra-leone.org, bekeken op 6 januari 2011.

³¹⁸ UNHCR, *UNHCR Global Appeal 2011 Update*, www.unhcr.org, bekeken op 12 januari 2011.

In juli 2008 verklaarde de UNHCR Sierra Leone tot veilig land (*cessation clause*). Vanaf 1 januari 2009 heeft de UNHCR de asielstatus van Sierra Leoners die om politieke en veiligheidsredenen asiel hebben gekregen in een ander land, opgeheven. Zij krijgen geen ondersteuning meer van de UNHCR als ze willen terugkeren.

Er zijn geen meldingen bekend dat ex-vluchtelingen dan wel (uitgeprocedeerde) Sierra Leonese asielzoekers bij terugkeer in Sierra Leone problemen hebben ondervonden, mits zij zich in de oorlog niet schuldig hebben gemaakt aan grove mishandelingen.

De Sierra Leonese overheid staat in principe niet afwijzend tegenover terugkeer van Sierra Leoners uit het buitenland, waaronder uitgeprocedeerde asielzoekers. Het land heeft echter nauwelijks financiële middelen om dit proces te ondersteunen en heeft het ook niet hoog op de agenda staan.

Tot nu toe zijn vooral uit Duitsland en het Verenigd Koninkrijk Sierra Leoners teruggekeerd. Duitsland heeft hierover de meest specifieke afspraken gemaakt. Vooraf brengen Sierra Leonese autoriteiten een bezoek aan Duitsland om de identiteit en nationaliteit vast te stellen van de terug te keren personen. Daarna neemt Duitsland de kosten van terugreis, paspoort en additionele uitgaven voor zijn rekening. Het Verenigd Koninkrijk werkt op een andere, niet groepsgerichte, manier.

Ook de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) heeft in de verslagperiode geregeld contact gehad met de Sierra Leonese autoriteiten over de terugkeer van een groep uitgeprocedeerde Sierra Leonese onderdanen.

4.3 Activiteiten van internationale organisaties

In Sierra Leone zijn nog steeds een aantal internationale ngo's werkzaam, hoewel veel humanitaire ngo's het land inmiddels hebben verlaten. Ook zijn er diverse VN-organisaties vertegenwoordigd, waaronder UNHCR, UNICEF en WFP.

Het Internationale Rode Kruis heeft zijn kantoor in Sierra Leone in december 2008 beëindigd. De werkzaamheden zijn voor een deel overgenomen door het lokale Rode Kruis en door het Internationale Rode Kruis kantoor in Guinee.³¹⁹

Vrijwel alle internationale organisaties en ngo's hebben hun terugkeer- en re-integratieprogramma's afgesloten en concentreren zich nu op ontwikkeling van de verschillende sectoren waarbinnen zij werkzaam zijn.

³¹⁹ ICRC, The ICRC in Guinea, 29 oktober 2010, www.icrc.org, bekeken op 13 januari 2011; International Committee of the Red Cross (ICRC), *ICRC Annual Report 2008, 2009*.

5 Bijlagen

5.1 Literatuurlijst

Amnesty International:

- *Sierra Leone – Amnesty International Report 2010*, 2010
- *Out of Reach, The Cost of Maternal Health in Sierra Leone*, september 2009
- *Sierra Leone: Woman face human rights abuses in the informal legal sector*, 17 mei 2006

Anti Corruption Commission:

- *Annual Report 2009*, 10 maart 2010

BBC News:

- *Country Profile: Sierra Leone*

Central Intelligence Agency (CIA):

- *The World Factbook, Sierra Leone*, 11 januari 2011
- *The World Factbook, Sierra Leone*, 19 augustus 2010
- *The World Factbook, Sierra Leone*, 6 november 2008
- *The World Factbook, Sierra Leone*, 24 juli 2008

Defence for Children International – Sierra Leone:

- *Beyond the Law: Assessing the realities of juvenile justice in Sierra Leone*, 2010

Economist Intelligence Unit (EIU):

- *Sierra Leone: Country Report 2010*, december 2010
- *Sierra Leone: Country Report 2010*, september 2010
- *Sierra Leone: Country Report 2010*, juni 2010
- *Sierra Leone: Country Profile 2008*, juni 2008

Encyclopaedia Britannica:

- *Sierra Leone*, 10 maart 2011

Europa World online:

- *Sierra Leone Country Profile*, 10 maart 2011

Freedom House:

- *Countries at the Crossroads 2010 – Country Report – Sierra Leone*, 2010
- *Freedom of the Press 2010 - Sierra Leone*, 2010
- *Freedom in the World 2010 - Sierra Leone*, 2010

Human Right Watch (HRW):

- *World Report 2011, Sierra Leone*, januari 2011
- *Country Summary Sierra Leone*, januari 2010
- *Country Summary Sierra Leone*, januari 2009

Human Rights Commission of Sierra Leone (HRCSL):

- *The State of Human Rights in Sierra Leone 2009*, 31 maart 2010

Immigration and Refugee Board of Canada:

Algemeen Ambtsbericht Sierra Leone

| Mei 2011

- *Sierra Leone: The practice of female genital mutilation (FGM); the government position with respect tot the practice; consequences of refusing to become a FGM practitioner in Bonde Society, specifically, if a daughter of a practitioner refuses to succeed her mother*, 27 maart 2009.

International Crisis Group (ICG):

- *Sierra Leone, a new era of reform?*, Africa Report No. 143, 31 juli 2008
- *Sierra Leone, the election opportunity*, Africa Report No. 129, 12 juli 2007

International Monetary Fund (IMF):

- *Country Report No. 10/176*, juni 2010

International Committee of the Red Cross:

- *The ICRC in Guinea*, 29 oktober 2010
- *ICRC Annual Report 2008 – Sierra Leone*, 2009

Open Democracy:

- *Schools and sex abuse in Sierra Leone*, 5 februari 2010

Partnership Africa Canada:

- *Diamonds and Human Security, Annual Review 2009*, oktober 2009

Republic of Sierra Leone:

- *Joint Progress Report on the Agenda for Change January 2009 – June 2010*, 9 september 2010

SOAS Research Online:

- *Sierra Leone: Krio and the Quest for National Integration*, 31 augustus 2007

Special Court for Sierra Leone:

- *Press Release, UN Hands Over Special Court Security to Sierra Leone Police*, 17 februari 2011
- *Press Release, Defence Rest Their Case in the Taylor Trail*, 12 november 2010
- *Fact Sheet*, november 2010
- *Seventh Annual Report of the President of the Special Court for Sierra Leone, June 2009 to May 2010*, juni 2010
- *Press Release, Special Court Hands Over Detention Facility to Government of Sierra Leone*, 16 november 2009
- *Press Release: Special Court Prisoners Transferred to Rwanda to Serve Their Sentences*, 31 oktober 2009

Transparency International:

- *Corruption Perceptions Index 2010*, 26 oktober 2010
- *Corruption Perceptions Index 2009*, 2009

United Nations Development Programme:

- *Human Development Report 2010, 20th Anniversary Edition – The Real Wealth of Nations: Pathways to Human Development*, 2011
- *Human Development Report 2009*, 2010
- *Third Consolidated Annual Progress Report on Activities Implemented under the Peacebuilding Fund (PBF) for the Period 1 January to 31 December 2009*, 25 juni 2010
- *Policy Brief, Improving access to justice at the local level: Why Local Courts need help*, oktober 2009 (A2J-2009-10-001)

Algemeen Ambtsbericht Sierra Leone

| Mei 2011

- *Policy brief, Preventing and prosecuting SGBV cases: The challenges in the Northern Region*, oktober 2009 (A2J-2009-10-002)

UNHCR:

- *UNHCR Global Appeal 2011 Update*, januari 2011

UNICEF:

- *At a glance: Sierra Leone, Girls' Education Week: Advocating for equity in Sierra Leone*, 1 november 2010

- *The State of the World's Children, Special Edition, Celebrating 20 Years of the Convention on the Rights of the Child, Statistical Tables*, november 2009

- *Patterns of Female Genital Cutting in Sierra Leone: a preliminary study*, april 2008

United Nations Human Rights Council:

- *Annual Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights and reports of the Office of the High Commissioner and the Secretary General*, 12 februari 2010

United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone (UNIPSIL):

- *History of the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 24 september 2010

United Nations Peacebuilding Commission (PBC):

- *Sierra Leone Peacebuilding Cooperation Framework*, 3 december 2007

United Nations Peacebuilding Fund (PBF):

- *UN Peacebuilding Fund: Preventing a Relapse Into Violent Conflict*

- *Sierra Leone Peacebuilding Fund Overview*

United Nations Security Council (UNSC):

- *Resolution 1941 (2010)*, S/RES/1941 (2010), 29 september 2010

- *Fifth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 17 september 2010 (S/2010/471)

- *Fourth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 15 maart 2010 (S/2010/135)

- *Third report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 1 september 2009 (S/2009/438)

- *Second report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 22 mei 2009 (S/2009/267)

- *First report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Peacebuilding Office in Sierra Leone*, 30 januari 2009 (S/2009/59)

- *Fifth report of the Secretary-General on the United Nations Integrated Office in Sierra Leone*, 4 december 2007 (S/2007/704)

US Department of State:

- *2010 Human Rights Report: Sierra Leone*, 8 april 2011

- *Background Note: Sierra Leone*, 1 december 2010

- *International Religious Freedom Report 2010 – Sierra Leone*, 17 november 2010

- *Background Note: Sierra Leone*, 17 augustus 2010

- *Trafficking in Persons Report – Sierra Leone, 10th Edition*, juni 2010

- *2009 Human Rights Report: Sierra Leone*, 11 maart 2010

- *Sierra Leone: International Religious Freedom Report 2009*, 26 oktober 2009

World Bank:

- *World dataBank Report on Poverty 2010*, 2011

World online:

- *Europa World – Sierra Leone*, maart 2011

Writenet:

- *Sierra Leone: the influence of the secret societies, with special reference to female genital mutilation*, augustus 2007

5.2

Websites

www.african-union.org
www.allafrica.com
www.amnesty.org/en/region/sierra-leone
<http://appablog.wordpress.com/category/sierra-leone/>
www.bbc.co.uk/search/news/sierra_leone
www.britannica.com
www.britishcouncil.org
www.brusselsairlines.com
www.carl-sl.org
www.cocorioko.net
<http://databank.worldbank.org>
www.diamonds.net/news
<http://embassyofsierraleone.net>
<http://eprints.soas.ac.uk/181/>
www.europaworld.com/entry/EE001774
www.exclusivepress.net
www.fgmnetwork.org
www.flybmi.com
www.globalhumanrights.org
www.hdr.undp.org
www.hrw.org
www.humanrightssl.org
www.icc-cpi.int
www.icrc.org
www.ihsglobalinsight.com
www.irinnews.org
www.kimberleyprocess.com/home/index_en.html
www.news.sl
www.opendemocracy.net
www.royal.gov.uk
www.rsf.org
www.savethechildren.org.uk/en/sierra-leone.htm
www.sc-sl.org
www.sierra-leone.org
www.sierra-leone.org/TRCDocuments.html
www.sierraleonedailymail.com
www.sierraleoneembassy.be
www.slembassy-germany.org
www.theafricareport.com
www.thepatrioticvanguard.com
www.transparency.org
<http://treaties.un.org/Home.aspx>
www.un.org/peace/peacebuilding/sierraleone.shtml
www.unhchr.ch/TBS/doc.nsf
www.unhcr.org
www.unicef.org

www.unipsil.unmissions.org
www.unpbf.org/index.shtml
www.worldvision.ie/our-work/sierra-leone

5.3 **Grondwet en wetteksten**

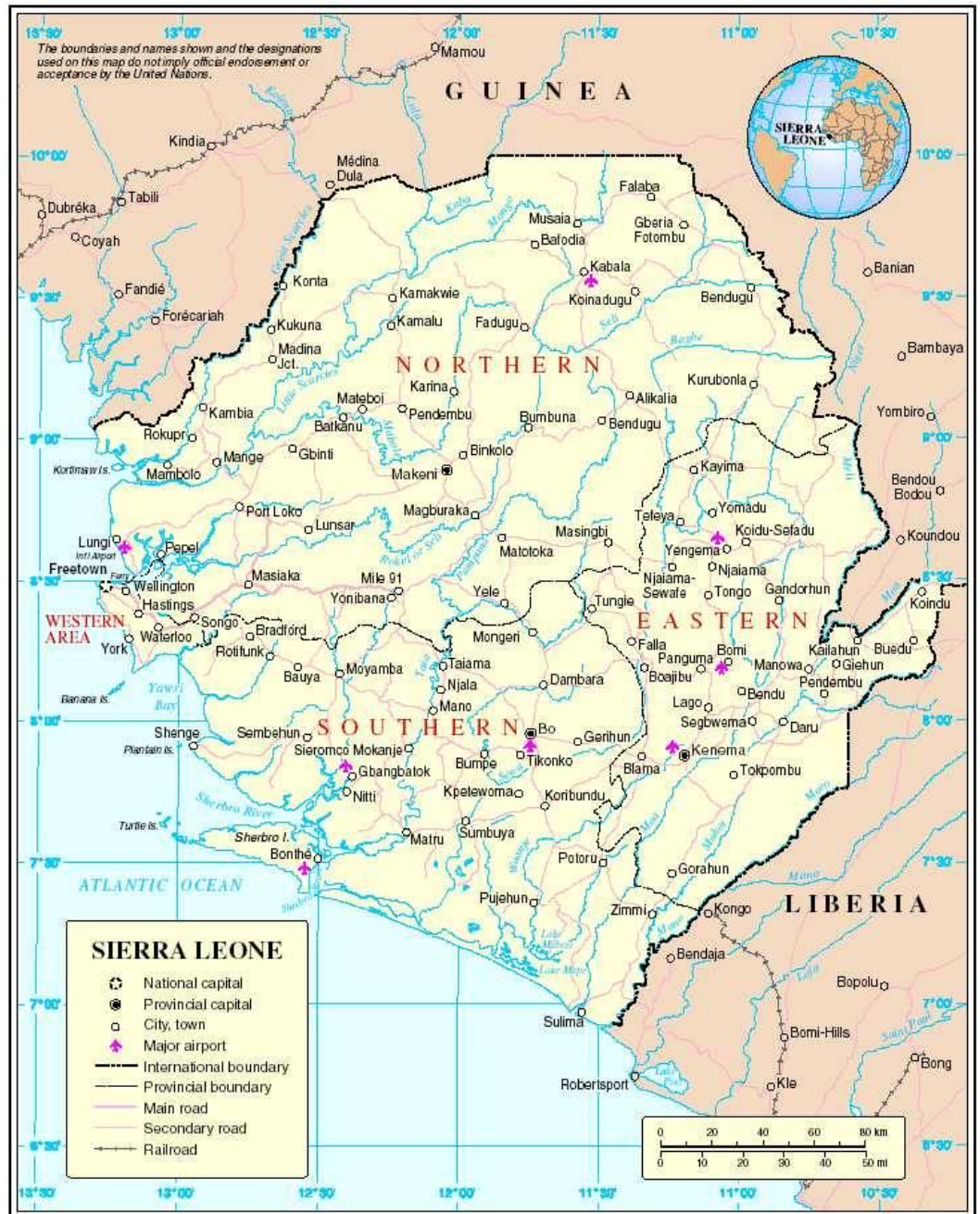
Onderstaande wetteksten zijn te vinden op www.sierra-leone.org:

- *The Constitution of Sierra Leone, 1991*
- *The Registration of Customary Marriage and Divorce Act, 2009*
- *The National Youth Commission Act, 2009*
- *The Sierra Leone Broadcasting Corporation Act, 2009*
- *The Mines and Minerals Act, 2009*
- *The Anti Corruption Act, 2008*
- *The Child Rights Act, 2007*
- *The Domestic Violence Act, 2007*
- *The Diamond Cutting and Polishing Act, 2007*
- *The Devolution of Estates Act, 2007*
- *The Refugees Protection Act, 2007*
- *The Anti- Human Trafficking Act, 2005*
- *The Local Government Act, 2004*
- *The Sierra Leone Citizenship Act, 1973+ Amendment Act 2006*
- *The Local Courts Act, 1963 + Amendment Acts 1965, 1966, 1974 en 1975*

5.4 **Tijdschriftartikelen, krantenartikelen en persberichten:**

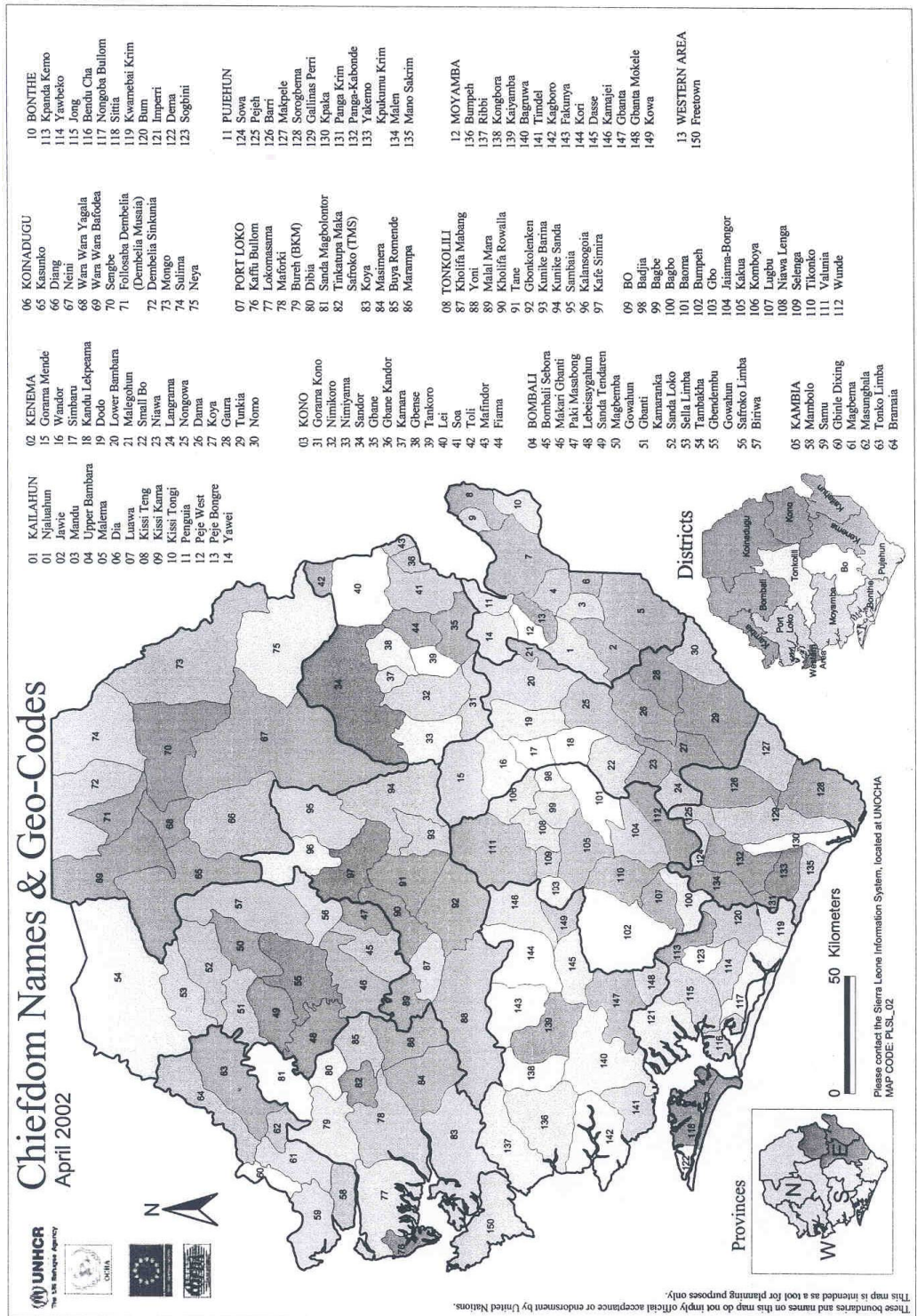
All Africa, African Press Organization (APO), Cocorioko Newspaper, Daily Mail, Diamonds.net News, Exclusivepress.net, fgmnetwork, IHS Global Insight, IRIN, The Patriotic Vanguard, Reporters Without Borders, The Africa Report.

5.5 Kaarten van Sierra Leone

Map No. 3502 Rev. 5 UNITED NATIONS
 January 2004

Department for Peacekeeping Operations
 Cartographic Section

This map is intended as a tool for planning purposes only. These boundaries and names on this map do not imply official acceptance or endorsement by United Nations.

